

ДП «УКРПРОМЗОВНІШЕКСПЕРТИЗА»

**Розробка рекомендацій щодо
обґрунтування і положень законопроекту
про застосування локалізації в публічних
закупівлях машинобудівної продукції**

КИЇВ 2020

Зміст

ВИКОНАВЦІ РОБОТИ.....	4
1.ЧОМУ ПІДНИМАЄТЬСЯ ПИТАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	5
2.СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ЛОКАЛІЗАЦІЇ	13
2.1. СТАТИСТИЧНИЙ ОГЛЯД.....	13
2.2. ПІДХОДИ І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В КРАЇНАХ ЧЛЕНАХ СОТ	19
2.2.1. Сполучені Штати Америки	19
2.2.2. Європейський Союз	24
2.2.3. Обсяг зобов'язань України за Угодою СОТ про державні закупівлі (GPA)	27
3.ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТУ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ.....	32
3.1. НОРМИ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПИТАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....	32
3.1.1. Угода про заснування Світової організації торгівлі.....	32
3.1.2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі.....	32
3.1.3. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи	34
3.1.4. Переглянута угода про державні закупівлі	36
3.1.5. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	38
3.1.6. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами Європейської асоціації вільної торгівлі	41
3.1.7. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою.....	43
3.1.8. Договір про зону вільної торгівлі в рамках Співдружності Незалежних Держав.....	44
3.1.9. Двосторонні угоди України про сприяння та взаємний захист інвестицій.....	44
3.2. НОРМИ (ВИКЛЮЧЕННЯ), ЯКИМИ МОЖНА СКОРИСТАТИСЯ ДЛЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРИТЕРІЇВ МІСЦЕВОЇ СКЛАДОВОЇ В ЗАКУПІВЛЯХ	45
3.2.1. Норми про застосування порогових значень.....	45
3.2.2. Винятки для країн, що розвиваються	46
3.2.3. Винятки з питань безпеки та загальні винятки	47

4. ОЦІНКА ЗДОБУТКІВ І ВТРАТ ВІД ЗАСТОСУВАННЯ НОРМИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ.....	50
4.1. ВПЛИВ НА ЗРОСТАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА.....	50
4.1.1. Опис застосованого апарату моделей для макроекономічних розрахунків.....	50
4.1.2. Результати розрахунків впливу запровадження локалізації у публічних закупівлях на макроекономічні показники.....	51
4.2. ВПЛИВ НА ЦІНИ.....	53
4.3. КОМПЛЕКСНИЙ COST-BENEFIT АНАЛІЗ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ.....	57
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОПРОЕКТУ.....	60
5.1. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ СТОСОВНО ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЮ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЛЯХ.....	60
5.2. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ І ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОПРОЕКТУ.....	61
5.2.1. Створення підприємства, що не підпадає під визначення «охоплюваної установи» в рамках Угоди про державні закупівлі..	61
5.2.2. Застосування виключень з міркувань безпеки.....	63
5.2.3. Загальні винятки з питань здоров'я населення.....	63
6. ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ У ВИПАДКУ ПОРУШЕННЯ УКРАЇНОЮ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ УГОДАМИ ТА ВИХОДУ З УГОДИ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ.....	64
6.1. РИЗИКИ В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕНЬ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ.....	64
6.1.1. Припинення взаємного відкриття ринків державних закупівель через невідповідність процесу адаптації українського законодавства до права ЄС.....	64
6.1.2. Порухення Європейським Союзом арбітражної процедури ad hoc в рамках Угоди про Асоціацію.....	64
6.2. РИЗИКИ В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕНЬ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ.....	65
6.3. ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ ВИХОДУ З УГОДИ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ.....	66
7. КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ.....	67
ДОДАТКИ.....	69

ВИКОНАВЦІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Даний Звіт «Розробка рекомендацій щодо обґрунтування і положень законопроекту про застосування локалізації в публічних закупівлях машинобудівної продукції» підготовлений спільно Державним підприємством «Укрпромзовнішекспертиза» та юридичною фірмою «Ілляшев та партнери».

1. ЧОМУ ПІДНИМАЄТЬСЯ ПИТАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Через систему публічних закупівель в Україні закупаються значні обсяги товарів і послуг. Вони включають складну машинобудівну продукцію, яка підпадає під дію законопроекту №3739 «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» (далі «Законопроект»)¹.

Так, протягом 2016 р. – 8 міс. 2020 р. загальний обсяг публічних закупівель товарів, робіт та послуг, які були здійснені за допомогою системи електронних торгів ProZorro склав ~2,3 трлн. грн., в т.ч. товарів на ~1,056 трлн. грн. (табл. 1.1).

Сумарні закупівлі машинобудівної продукції за цей період склали ~290 млрд. грн., в т.ч. продукції згідно кодів CPV, що увійшли до «Законопроекту» склали ~62 млрд. грн. (або 21% від обсягів закупівель всієї машинобудівної продукції).

Річні обсяги публічних закупівель машинобудівної продукції протягом 2017-2019 рр. склали 61-99 млрд. грн./рік, в т.ч. продукції згідно кодів CPV, що увійшли до «Законопроекту» – 11-20 млрд. грн./рік.

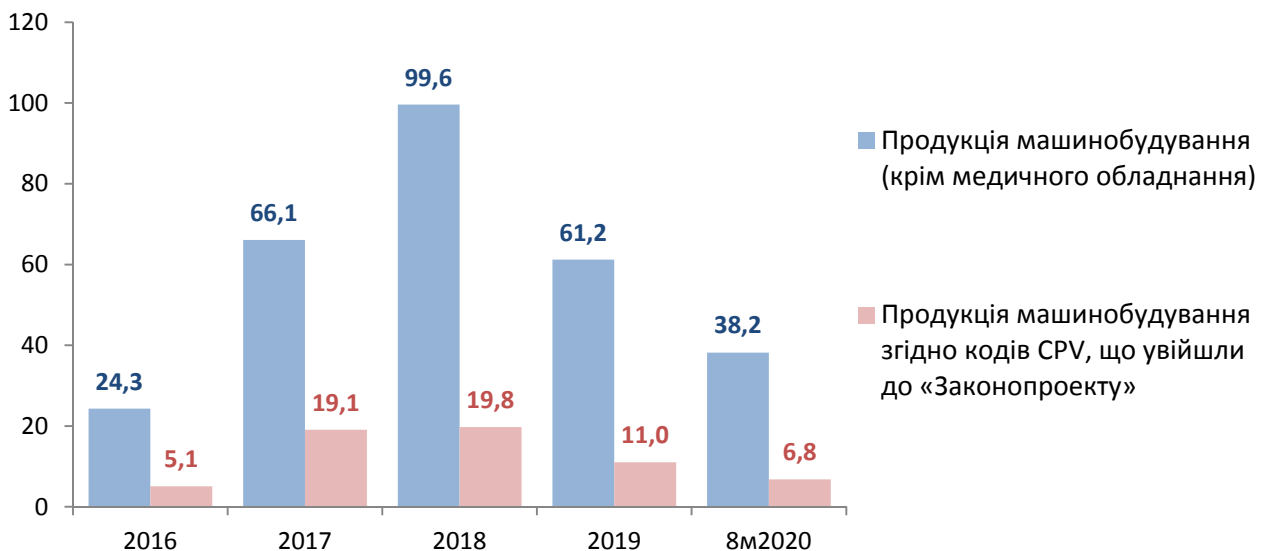

Рис. 1.1 – Обсяги публічних закупівель продукції машинобудування через систему електронних торгів ProZorro в 2016-2020 роках, млрд. грн.

Іноземна продукція в рамках публічних закупівель закупається як безпосередньо в іноземних постачальників (прямий імпорт, шляхом укладання договору з компанією-нерезидентом), так і через українських дистриб'юторів (непрямий імпорт, договір укладається з українською компанією).

¹ «Законопроект» охоплює 87 кодів CPV

Загальні обсяги закупівлі іноземної продукції машинобудування згідно кодів CPV в «Законопроекті», сумарно протягом 2016-2020 (8 міс.) рр. склали 23 млрд. грн. (або 37% від закупівель цієї продукції). З них прямий імпорт склав 4,7 млрд. грн., непрямий імпорт – 18,3 млрд. грн.

Таблиця 1.1

Вартість завершених закупівель через систему ProZorro, млрд. грн.

Показник	2016	2017	2018	2019	8м2020	Разом
Усі завершені закупівлі	164,3	511,0	643,8	602,0	372,8	2293,9
в т.ч. закупівля товарів	86,4	267,2	296,8	253,6	148,5	1052,4
в т.ч. продукція машинобудування (крім медичного обладнання)	24,3	66,1	99,6	61,2	38,2	289,3
в т.ч. закупівля продукції згідно кодів CPV, що увійшли до «Законопроекту»*	5,09	19,10	19,76	11,03	6,80	61,93
з них імпортна продукція	1,86	7,62	7,32	4,02	2,18	23,0
- прямий імпорт (контракт з нерезидентом)	0,34	2,21	1,46	0,65	0,01	4,7
- оцінка непрямого імпорту (закупівля у резидентів імпортової продукції)	1,52	5,41	5,86	3,37	2,18	18,3

*з урахуванням лише тієї продукції, що реалізована у системі ProZorro за машинобудівними кодами CPV
Джерело: аналітичний портал bi.prozoro.org

В Таблиці 1.2 наведені приклади найбільших прямих імпортних контрактів у публічних закупівлях в 2016-2020 (8 міс.) роках. В сегменті кодів CPV, які підпадають під дію «Законопроекту», в рамках крупних контрактів закуповувався міський транспорт (трамваї в Києві), а також компресорне обладнання для газовидобутку.

Основна частина крупних публічних закупівель здійснювалася за кодами CPV, які не охоплені «Законопроектом». Наприклад, 35510000-2 - Військові кораблі, 43130000-3 - Бурове обладнання, 34630000-2 - Частини залізничних або трамвайних локомотивів чи рейкового рухомого складу; обладнання для контролю залізничного руху, 42410000-3 - Підіймально-транспортувальне обладнання, 42130000-9 - Арматура трубопровідна: крани, вентилі, клапани та подібні пристрої. В подальшому, після ухвалення і вступу в дію «Законопроекту», доцільно розглянути питання розширення переліку кодів CPV, які він охоплює.

Окремої уваги заслуговує контракт на закупівлю локомотивів (тепловозів) Дженерал Електрик (30 одиниць, на суму 3,8 млрд. грн.).

ПАТ "Державний експортно-імпортний банк України" (Укрексімбанк) закупив ці тепловози у ТОВ «ДЖИІ УКРАЇНА» (українське представництво «Дженерал Електрик»), і надалі передав їх у лізинг «Укрзалізниці». Ця закупівля була здійснена за кодом CPV 99999999-9 – «Не відображене в інших розділах», який не підпадає під дію «Законопроекту». Очевидно, що це не правильно, та її слід було здійснювати за кодом 34611000-3 Локомотиви, який підпадає під дію «Законопроекту».

Приклади деяких крупних публічних закупівель іноземної машинобудівної продукції, що відбувалися через систему ProZorro протягом 2017-2020 рр.

Очікувана вартість, млн. грн	Рік	Код CPV	Лот	Організатор	Постачальники	Країна
Закупівлі по кодам CPV, що увійшли до «Законопроекту»						
1 946	2017	34620000-9 Рейковий рухомий склад	Пасажирські самохідні трамвайні вагони довжиною понад 26 метрів з низьким рівнем підлоги (40 од.)	КП "Київпастранс"	Pojazdy Szynowe Pesa Bydgoszcz Spółka Akcyjna	Польща
568	2019	34620000-9 Рейковий рухомий склад	Пасажирські самохідні трамвайні вагони довжиною понад 26 метрів з низьким рівнем підлоги (10 од.)	КП "Київпастранс"	Pojazdy Szynowe Pesa Bydgoszcz Spółka Akcyjna	Польща
293	2017	42120000-6 Насоси та компресори	Турбокомпресорний агрегат з компресором С33 та газотурбінним двигуном Centaur40	АТ "Укргазвидобування"	«Солар Турбінс Інтернешнл Компані»	США
Закупівлі по кодам CPV, що НЕ увійшли до «Законопроекту»						
18 226	2018	34711500-9 Вертольоти	Вертольоти (55 од)	ДП "Українське авіаційно-транспортне підприємство "ХОРІВ-АВІА"	Airbus Helicopters SAS (Франція)	Франція
4 323	2020	35510000-2 Військові кораблі	Військові кораблі - катери морської безпеки та охорони морських кордонів спеціального призначення (20 од.)	АДМІНІСТРАЦІЯ ДПС УКРАЇНИ	OCEA S.A.	Франція
3 819*	2018	99999999-9 Не відображене в інших розділах	Купівля локомотивів GE TE33AC виробництва Джeneral Електрик Компані (30 од)	ПАТ "Державний експортно-імпорتنний банк України"	Товариство з обмеженою відповідальністю «ДЖІІ УКРАЇНА»	США
1 112	2019	34741000-3 Обладнання для повітряних літальних апаратів	Постачання обладнання для літаків Ан-148/158/178 та виконання інжинірингових робіт	ДП "АНТОНОВ"	CMC ELECTRONICS INC.	Канада
713	2019	42150000-5 Ядерні реактори та їх частини	Приводи АРК типу ПРО-М з допоміжним обладнанням для енергоблоків №1,2 ВП РАЕС	ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	ŠKODA JS a.s. (АТ «Шкода ЙС»)	Чехія
697	2018	43130000-3 Бурове обладнання	18Т-741_Комплекс цементувального обладнання	АТ "Укргазвидобування"	YANTAI JEREN PETROLEUM EQUIPMENT&TECHNOLOGIES CO LTD	Китай
516	2018	42320000-5 Сміттєспалювальні печі	Установка спалювання твердих і рідких радіоактивних відходів на органічному паливі з системою моніторингу викидів для ВП ХАЕС	ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	GmbH NUKEM Technologies Engineering Services GmbH	Німеччина
466	2018	34310000-3 Двигуни та їх частини	Додаткова комірка РДЕС системи аварійного електропостачання енергоблоку № 4 ВП РАЕС	ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	ES Group Europe s.r.o.	Чехія
435	2018	43130000-3 Бурове обладнання	18Т-269_Мобільна бурова установка вантажопідйомністю 125 тон комплектна (нова)	АТ "Укргазвидобування"	Zhongman Petroleum and Natural Gas Group Corp., Ltd	Китай
422	2020	42410000-3 Підіймально-транспортувальне обладнання	Обладнання для модернізації кранів мостових кругової дії для ВП ХАЕС	ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	DIAKONT S.R.L.	Італія
391	2018	42410000-3 Підіймально-транспортувальне обладнання	Обладнання для реконструкції кранів кругової дії для ВП РАЕС	ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	DIAKONT S.R.L.	Італія

* машинобудівна продукція (Локомотиви), що була не праильно класифікована у системі ProZorro
Джерело: аналітичний портал bi.prozorro.org

Як уже зазначалося вище, в публічних закупівлях значна частина іноземної продукції закупаються через українських резидентів (непрямий імпорт). Ці обсяги не відображаються як імпортна продукція, що, відповідно, спотворює статистику щодо структури покриття попиту в публічних закупівлях.

Для визначення фактичних обсягів імпорту в публічних закупівлях був проведений детальний аналіз публічних закупівель машинобудівної продукції в 2019 році, в т.ч. за кодами CPV, що підпадають під «Законопроект». Основні результати аналізу наступні.

У 2019 році із 61,2 млрд. грн. (понад 190 тис. лотів) публічних закупівель машинобудівної продукції 19,8 млрд. (більше 70 тис. лотів) витрачено на придбання іноземної продукції, в т.ч. 4 млрд. грн. – прямий імпорт, а 15,8 млрд. грн. – непрямий імпорт. Питома вага іноземної машинобудівної продукції у покритті попиту в публічних закупівлях в 2019 році склала 32%.

Загальні обсяги закупівель в 2019 році іноземної машинобудівної продукції згідно кодів CPV, що підпадають під «Законопроект», склала 4,02 млрд. грн. (~1 тис. лотів), в т.ч. 0,65 млрд. грн. – прямий імпорт, 3,37 млрд. грн. – непрямий імпорт. В цьому сегменті машинобудівної продукції питома вага імпорту в покритті попиту в публічних закупівлях в 2019 році склала 36%.

Детальніша інформація щодо обсягів публічних закупівель машинобудівної продукції в розрізі кодів CPV і структури покриття попиту в 2019 році наведена в Додатку 1.

В 2019 році половина імпорту машинобудівної продукції за кодами CPV, які охоплює «Законопроект», припадала на країни члени GPA, і, найбільше, на країни ЄС. Інша частина імпорту – припадала на країни, що не є членами GPA, насамперед, Білорусь, Туреччину і Китай (табл. 1.3, Рис. 1.2).

Серед країн найбільші постачальники Білорусь (великі пасажирські автобуси і вантажівки), Польща (трамваї), Туреччина (вантажівки), Болгарія (трансформатори) і Чехія (енергетичне обладнання).

Детальніше інформація щодо обсягів публічних закупівель в 2019 році в розрізі кодів CPV і країн походження наведена в Додатку 2.

Таблиця 1.3

Обсяги публічних закупівель машинобудівної продукції в 2019 році за кодами CPV, які охоплює «Законопроект» в розрізі країн виробництва, млн. грн.

Регіон	Сума, млн. грн
Закупівля машинобудівної продукції згідно кодів «Законопроекту»	11 033
в т.ч. імпортна продукція (прямий та непрямий імпорт)	4 016,9
країни НЕ GPA (в основному Білорусь, Туреччина та Китай)	2 027,6
країни GPA	1 989,3
в т.ч. країни ЄС	1 807,4

** частину імпоротної продукції, по якій неможливо було визначити регіон виробництва, було розділено пропорційно обсягам з точно визначеною країною-виробником.*

Джерело: аналітичний портал bi.prozoro.org

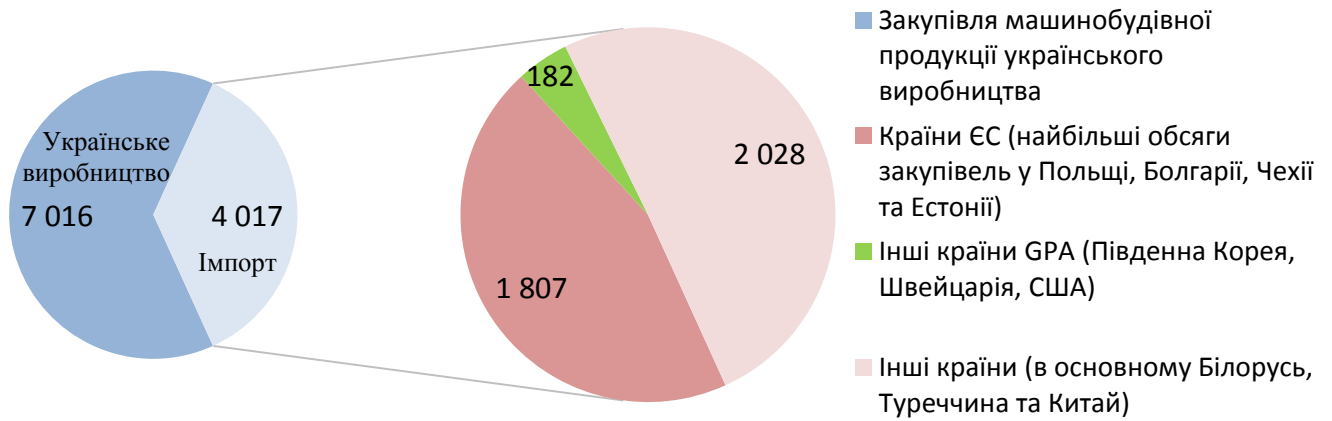

Рис. 1.2 - Обсяги публічних закупівель машинобудівної продукції в 2019 році за кодами CPV, які охоплює «Законопроект» в розрізі країн виробництва, млн. грн.

Також проведений аналіз дозволив ідентифікувати машинобудівну продукцію (за кодами CPV), яка не включена до «Законопроекту», однак має як значні обсяги закупівель імпортової продукції (прямий імпорт та дистриб'ютори), так і значні обсяги закупівель продукції безпосередньо українського виробництва.

Найбільші обсяги закупівель в 2019 році машинобудівної продукції за кодами CPV, що не ввійшли до «Законопроекту» наведено на рисунку 1.3 та в таблиці 1.4

Рис. 1.3 - Обсяги закупівель машинобудівної продукції в розрізі окремих кодів CPV, які НЕ включені до «Законопроекту», у 2019 році, млн. грн.

Такі коди, ймовірно, варто додатково проаналізувати на предмет достатності українського виробництва (виробників) та їх включення до «Законопроекту». Крім того, частина продукції, що підпадає під «Законопроект», може бути перекласифікована під інші коди, що залишає можливість для маніпулювання (коли продукція буде закуповуватися в рамках кодів CPV, які не підпадають під Законопроект»).

Таблиця 1.4

Обсяги і структура закупівель у 2019 році машинобудівної продукції в розрізі окремих кодів CPV, що НЕ включено до «Законопроекту», млн. грн.

Код CPV та назва	Імпорт (прямий та непрямий)	Україна (підтверджено український виробник)	Невідомо (немає можливості чітко ідентифікувати виробника)	Разом у 2019 р., млн. грн	Усього в 2016-2020 рр., млн. грн
34630000-2 Частини залізничних або трамвайних локомотивів чи рейкового рухомого складу; обладнання для контролю залізничного руху	83	971	1 970	3 024	14 660
34110000-1 Легкові автомобілі	1 884	1 729	46	3 659	8 616
42410000-3 Підіймально-транспортувальне обладнання	339	167	770	1 276	6 880
42130000-9 Арматура трубопровідна: крани, вентилі, клапани та подібні пристрої	323	255	527	1 104	4 366
34310000-3 Двигуни та їх частини	133	34	420	587	3 627
31210000-1 Електрична апаратура для комутування та захисту електричних кіл	226	150	531	906	3 580
43130000-3 Бурове обладнання	53	33	108	194	2 616
31120000-3 Генератори	31	21	104	156	1 960
31160000-5 Частини електродвигунів, генераторів і трансформаторів	268	57	181	507	1 785
43610000-2 Частини бурильних машин	149	22	45	216	846
34960000-4 Аеропортове обладнання	159	103	7	269	414
Разом	3 647	3 542	4 710	11 899	49 348

Джерело: аналітичний портал bi.prozoro.org

Вище наведені фактичні обсяги публічних закупівель машинобудівної продукції (в т.ч. імпортової) згідно кодів CPV згідно «Законопроекту» протягом останніх років. В 2015 р. – 8 міс. 2020 р. вони сумарно склали 62 млрд. грн.

В подальшому вони суттєво зростатимуть. Причиною цього є величезний сформований інвестиційний попит на модернізацію інфраструктури. Тому обсяги публічних закупівель продукції машинобудування в рамках кодів CPV, що підпадають під «Законопроект» суттєво зростатимуть.

Так, загальний обсяг інвестиційного попиту для оновлення інфраструктури в Україні на період до 2030 року оцінюється щонайменше в 161,0 млрд. дол. США (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Оцінка інвестиційного попиту по окремих напрямках реконструкції інфраструктури до 2030 року, млрд. дол. США

Напрямок	Продукція	Кількість	Інвестиційні потреби
Оновлення вагонного та локомотивного парку	Піввагони	85000 од.	4,4
	Зерновози	15000 од.	1,0
	Фітингові платформи	15000 од.	0,9
	Інші вантажні вагони	25000 од.	1,4
	Пасажирські вагони і дизель-потяги	750 од.	3,0
	Магістральні тепловози та електровози	900 од.	4,9
	Маневрові тепловози	500 од.	0,8
	Швидкісні пасажирські потяги	5 од.	0,1
	РАЗОМ		16,5
Модернізація залізничного полотна	Модернізація залізничної колії	12500 км	2,8
Будівництво і капітальний ремонт автомобільних доріг	Капітальний ремонт і відновлення автошляхів	50000 км	27,0
	Будівництво нових автошляхів	1500 км	8,2
	РАЗОМ		38,0
Модернізація комунального господарства	Комунальні мережі	10000 км	12,0
	Комунальний і міський транспорт, спецтехніка	4000 од.	3,0
	РАЗОМ		15,0
Модернізація ГТС	Заміна труб, компресорів	1250 км.	1,6
Модернізація та будівництво газо- та нафтодобувних вишок	Газові бурові вишки	50 од.	1,1
	Нафтовидобувні вишки	55 од.	1,3
	РАЗОМ		2,4
Модернізація енергогенерації і ліній енергопередач	ГЕС (модернізація, будівництво нових)		1,0
	Модернізація АЕС (продовження терміну експлуатації), всього		22,0
	Модернізація ТЕС		33,0
	Модернізація Укренерго (заміна ЛЕП і трансформаторів)		2,5
	Модернізація розподільчих мереж (заміна ЛЕП і трансформаторів)		27,0
	РАЗОМ		85,5
Модернізація портової інфраструктури	Оновлення портових кранів		1,5
	Збільшення пропускної здатності припортових з/д станцій		0,5
	РАЗОМ		2,0
РАЗОМ			161,0

Джерело: Стратегія розвитку Укрзалізниці, Державне агентство автомобільних доріг України, Міністерство розвитку громад та територій України, ПАТ «Укртрансгаз», АТ «Укргазвидобування», ПАТ «Укрнафта», Енергетична стратегія України на період до 2035 р., АМПУ

Значна частина вищенаведеного інвестиційного попиту припадає на придбання держкорпораціями продукції машинобудування, в т.ч. в рамках кодів СРV згідно «Законопроекту». Насамперед, це стосується придбання «Укрзалізницею» магістральних локомотивів, пасажирських вагонів і дизель-потягів (7,9 млрд. дол. США). Потреба в оновленні парку трамвайних вагонів, тролейбусів, автобусів та спецтехніки до 2030 року згідно планів міських адміністрацій і комунальних підприємств сягає близько 4тис. од. (3,0 млрд. дол. США).

Інші значні очікувані інвестиційні витрати пов'язані з модернізацію ГТС, АЕС, ГЕС, ЛЕП та трансформаторів (в цілому 87,1 млрд. дол. США). На придбання державними енергокомпаніями енергетичного обладнання (турбін, генераторів, компресорного обладнання, трансформаторів), що підпадає під дію Законопроекту, в перспективі до 2030 року буде витрачено як мінімум 1,0 млрд. дол. США.

Сумарно загальні обсяги публічних закупівель продукції машинобудування за кодами СРV, що внесені до «Законопроекту», в перспективі до 2030 року складуть близько 11,9 млрд. дол. США або 334 млрд. грн (табл. 1.6).

Дуже важливо, щоб цей інвестиційний попит державних інфраструктурних корпорацій покривався поставками обладнання, яке вироблене в Україні. Цим формуватиметься портфель замовлень вітчизняних машинобудівних компаній, які перебувають у шоковому стані після втрати ринку Росії. Але при теперішньому стані речей (якщо нічого не змінити), основна частина цього попиту буде покриватися імпортною продукцією (8,5 млрд. дол. США, або 71,4% загальної потреби). Частка українських виробників буде меншою 30% (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Оцінка інвестиційного попиту на імпорتنу продукцію в Україні по кодах, що включені до Законопроекту, до 2030 року, млрд. дол. США

Продукція	Кількість	Сумарні інвестиційні потреби	Сумарні інвестиційні потреби в обладнанні, що підпадає під дію Законопроекту	В т.ч. очікуване покриття за рахунок імпорту кінцевої продукції
Пасажирські вагони і дизель-потяги	750 од.	3,0	3,0	2,0
Магістральні тепловози та електровози	900 од.	4,9	4,9	4,9
Швидкісні пасажирські потяги	5 од.	0,1	0,1	0,1
Комунальний і міський транспорт, спецтехніка	4000 од.	3,0	3,0	1,2
Модернізація АЕС (продовження терміну експлуатації)		22,0	0,7	0,3
Модернізація ТЕС		33,0	0,1	0,0
Модернізація Укренерго (заміна ЛЕП і трансформаторів)		2,5	0,2	0,0
РАЗОМ		68,5	11,9	8,5

Велика частина вітчизняних машинобудівних підприємств після втрати російського ринку фактично зупинилася чи знаходиться на грані зупинки. В той же час, ці підприємства за умови їхнього працездатного стану можуть бути залучені до укріплення обороноздатності країни.

2. СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ЛОКАЛІЗАЦІЇ

2.1. СТАТИСТИЧНИЙ ОГЛЯД

Станом на вересень 2020 року в світі існує ряд країн, які періодично використовують інструмент локалізації в публічних закупівлях для підтримки місцевих підприємств (табл. 2.1). Найбільш інтенсивне використання локалізації має місце в США, де в 2015-2018 роки було прийнято 76 актів, що залишаються в силі.

Також активно критерій локалізації застосовується в Росії (16 актів), Південній Африці (10) та Індії (8). На відміну від США, ці країни не є членами GPA, що створює для них додаткові можливості щодо використання протекціонізму в публічних закупівлях.

Таблиця 2.1

Кількість впроваджених і діючих в поточний момент актів по локалізації в публічних закупівлях

Країна	Членство в СОТ	Членство в GPA	2015	2016	2017	2018	Разом
United States of America	+	+	4	30	8	34	76
Russia	+	-	8	6	1	1	16
South Africa	+	-	0	5	4	1	10
India	+	-	3	1	3	1	8
Australia	+	+	2	1	2	0	5
Canada	+	+	2	0	1	0	3
Belarus	-	-	0	1	1	0	2
United Kingdom	+	+	0	1	1	0	2
Nigeria	+	-	0	0	1	1	2
Argentina	+	-	0	1	0	1	2
Turkey	+	-	1	0	1	0	2
Algeria	-	-	1	0	0	0	1
Brazil	+	-	0	0	0	1	1
Netherlands	+	+	0	1	0	0	1
Indonesia	+	-	0	1	0	0	1
Разом	-	-	21	48	23	40	132

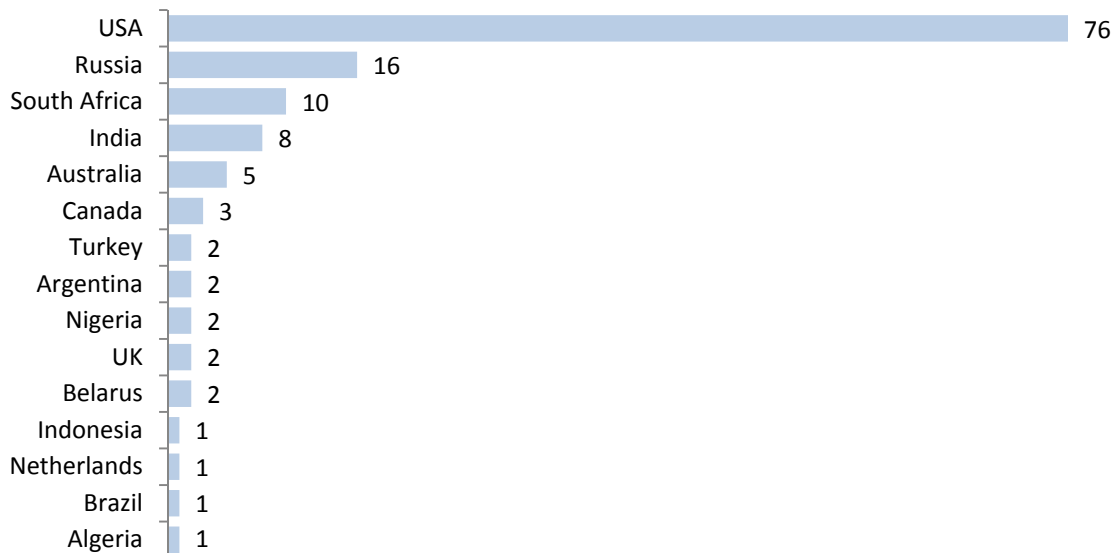

Рис. 2.1 - Кількість діючих актів щодо локалізації при публічних закупівлях, які були прийняті в 2015-2018 рр. по країнах

Таблиця 2.2

Кількість впроваджених і діючих на поточний момент актів по локалізації в публічних закупівлях продукції машинобудування

	Членство в СОТ	Членство в GPA	2015	2016	2017	2018	Разом
Russia	+	-	5	2	0	0	7
India	+	-	3	1	1	1	6
South Africa	+	-	0	2	1	1	4
United States of America	+	+	1	0	1	1	3
Australia	+	+	1	1	0	0	2
Turkey	+	-	0	0	1	0	1
Разом	-	-	10	6	4	3	23

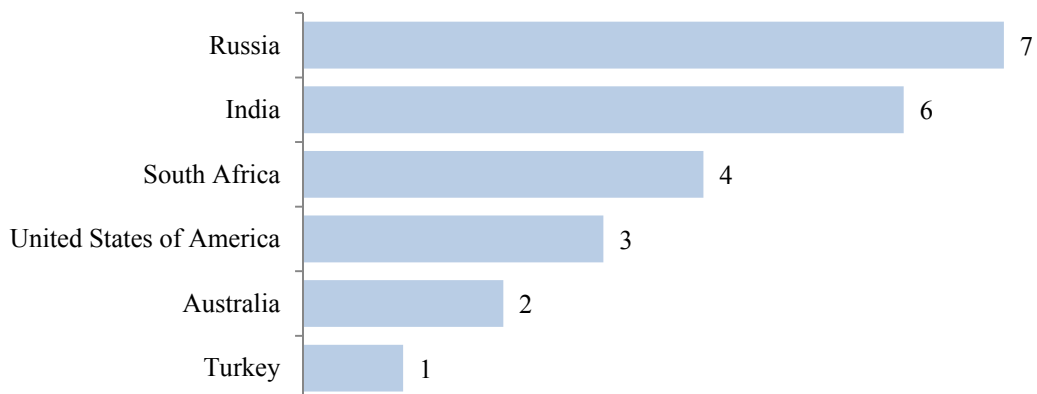

Рис. 2.2 - Кількість діючих актів щодо локалізації при держзакупівлях машинобудівної продукції, які були прийняті в 2015-2018 рр. по країнам

З усіх аналізованих країн, що використовують локалізацію в публічних закупівлях, 87% є членами СОТ. В той же час, лише 33% країн є членами ГРА (США, Австралія, Канада, Великобританія та Нідерланди).

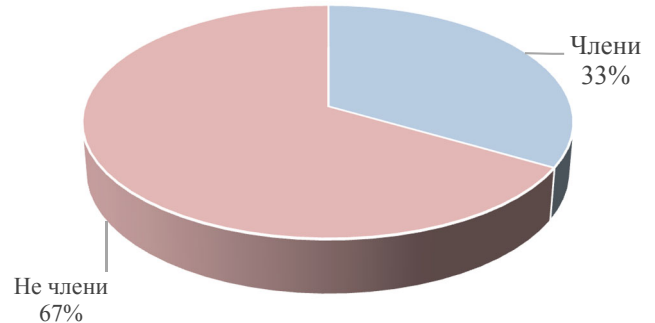
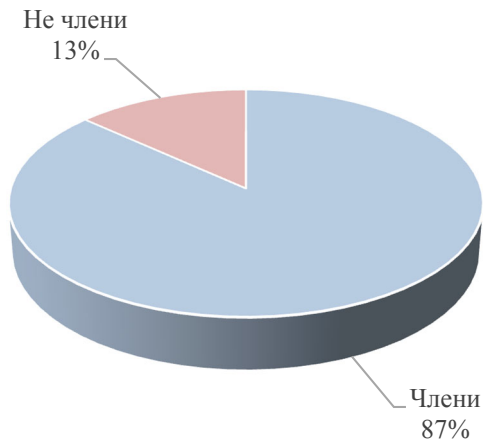

Рис. 2.3 - Членство в СОТ країн, які застосовують критерій локалізації в державних закупівлях

Рис. 2.4 - Членство в ГРА країн, які застосовують критерій локалізації в державних закупівлях

Найбільш поширеними групами товарів, які були об'єктом вимог щодо локалізації при публічних закупівлях, є: недорогоцінні метали та вироби з них (48%), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (22%); засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (15%). На вказані три сектори припало 85% всіх діючих на даний момент актів (Рис. 2.5).

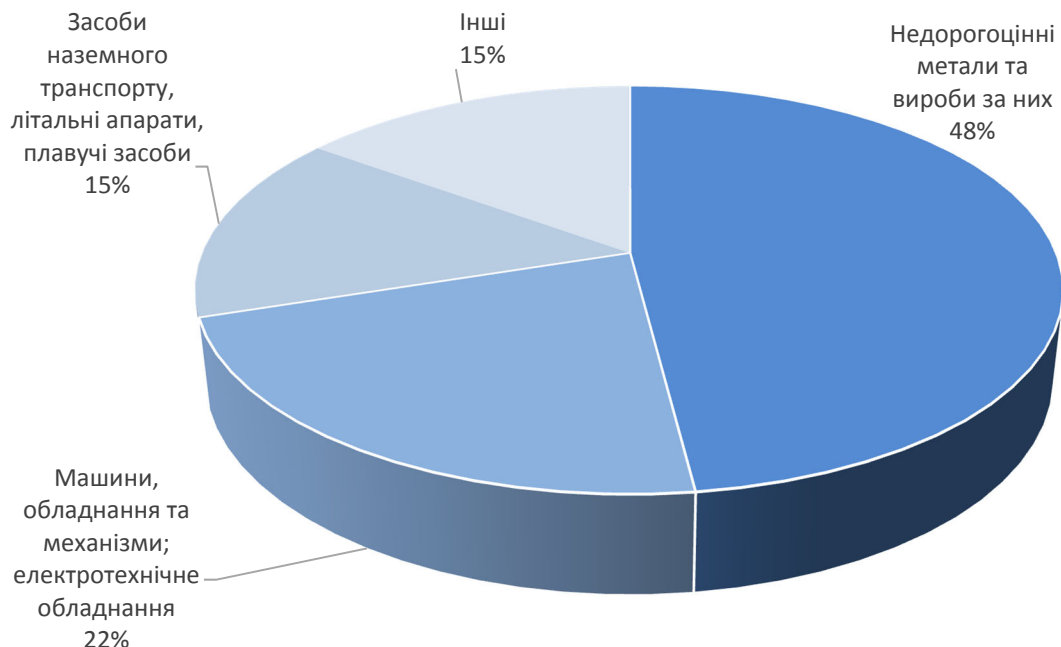

Рис. 2.5 - Структура галузей промисловості, щодо яких приймалися акти впровадження критерію локалізації при публічних закупівлях в 2015-2018 рр.

В Таблиці 2.3 надається зріз галузей промисловості в розрізі країн, щодо яких впроваджувалися критерії локалізації при публічних закупівлях.

Таблиця 2.3.

Структура галузей промисловості, щодо яких приймалися акти впровадження критерію локалізації при публічних закупівлях в 2015-2018 рр. в розрізі країн

Позначки рядків	2015	2016	2017	2018	Разом
United States of America	4	30	8	34	76
Недорогоцінні метали та вироби з них	1	30	1	32	64
Готові харчові продукти	0	0	2	0	2
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	1	0	1	0	2
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	0	0	1	0	1
Текстильні матеріали та текстильні вироби	1	0	0	0	1
Живі тварини; продукти тваринного походження	0	0	1	0	1
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	0	0	0	1	1
Немає даних	1	0	2	1	4
Russia	8	6	1	1	16
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2	2	0	0	4
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	2	0	0	0	2
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	1	0	0	0	1
Текстильні матеріали та текстильні вироби	0	0	1	0	1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1	0	0	0	1
Інші	2	4	0	1	7
South Africa	0	5	4	1	10
Недорогоцінні метали та вироби з них	0	1	2	0	3
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	0	1	0	1	2
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	0	0	1	0	1
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0	1	0	0	1
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	0	1	0	0	1
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	0	1	0	0	1
Інші	0	0	1	0	1
India	3	1	3	1	8
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне	3	1	1	1	6

Позначки рядків	2015	2016	2017	2018	Разом
обладнання					
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	0	0	1	0	1
Недорогоцінні метали та вироби з них	0	0	1	0	1
Australia	2	1	2	0	5
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	1	1	0	0	2
Інші	1	0	2	0	3
Canada	2	0	1	0	3
Недорогоцінні метали та вироби з них	1	0	0	0	1
Інформаційні технології	0	0	1	0	1
Інші	1	0	0	0	1
Belarus	0	1	1	0	2
Текстильні матеріали та текстильні вироби	0	1	0	0	1
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0	0	1	0	1
United Kingdom	0	1	1	0	2
Виробництво продуктів харчування	0	0	1	0	1
Недорогоцінні метали та вироби з них	0	1	0	0	1
Nigeria	0	0	1	1	2
Живі тварини; продукти тваринного походження	0	0	1	0	1
Інші	0	0	0	1	1
Argentina	0	1	0	1	2
Інші	0	1	0	1	2
Turkey	1	0	1	0	2
Інші	1	0	0	0	1
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	0	0	1	0	1
Algeria	1	0	0	0	1
Інші	1	0	0	0	1
Brazil	0	0	0	1	1
Інші	0	0	0	1	1
Netherlands	0	1	0	0	1
Живі тварини; продукти тваринного походження	0	1	0	0	1
Indonesia	0	1	0	0	1
Недорогоцінні метали та вироби з них	0	1	0	0	1

Для цілей подальшого дослідження світової практики застосування критерію локалізації найбільш релевантними країнами є США, Канада, Великобританія та Австралія, в силу їх членства в GPA. Це робить їх досвід показовим для України в умовах жорсткого зовнішнього тиску щодо неприпустимості застосування критерію локалізації. Також

цікавим кейсом може бути Туреччина, яка хоча й не є членом GPA, але має статус асоційованого члена ЄС та відповідні зобов'язання економічного характеру рамках Митного Союзу з ЄС.

В поточний момент, критерій локалізації в цих країнах використовується в наступних сферах:

США. Переважна більшість актів стосується програм “Buy American” та “TIGER (Transportation Investment Generating Economic Recovery)”. Остання програма передбачає державне фінансування проектів Департаменту транспорту США в сфері дорожнього, залізничного та портового будівництва.

Канада. В поточний момент в Канаді діє програма Innovative Solutions Canada, яка передбачає виділення 100 млн. дол. державного фінансування на закупівлю інноваційних рішень проблем, які формулюються визначеним колом департаментів. Програма націлена на стимулювання інновацій в середовищі малого та середнього бізнесу Канади. Інший акт впроваджує практику обмеження участі в державних закупівлях провінції Саскачеван компаній із інших провінцій та з-за кордону.

Австралія. Найбільш вагомими актами є “Queensland new procurement policy”, який націлений на збільшення частки місцевих компаній-переможців при здійсненні державних закупівель до 3% від загальної суми закупівель до 2022р. Також показовим є акт “Local Content Requirements on train project”, який передбачає виділення 1,2 мільярда AUD інвестицій на будівництво 37 поїздів метро з обов'язковою вимогою наявності 50% місцевої складової.

Великобританія. Наразі в країні діє акт “Second amendment to public procurement rules on use of British steel”, який розширює перелік державних інституцій, які повинні надавати перевагу в закупках сталі, яка вироблена місцевими виробниками. Такими секторами є інфраструктурне будівництво (залізниця та дороги); будівництво (шпиталів, університетів, будинків, соціальних центрів, шкіл та мостів); захист від повеней; проекти в оборонній та енергетичній сферах. Також в країні діє акт “Public procurement plan for food and drink”, який передбачає пріоритетні закупки школами, лікарнями та іншими державними структурами харчової продукції місцевого виробництва.

Туреччина. Місцевий уряд зобов'язав місцеві органи влади використовувати не менше 51% місцевої складової в проектах, пов'язаних із будівництвом залізничних шляхів та супутньої інфраструктури. Також уряд Туреччини запровадив акт “Obligation to cooperate with local suppliers”, який передбачає обов'язкову кооперацію зовнішніх постачальників із місцевими виробниками та наявність місцевої складової в продукції у випадку перемоги в тендері на суму вище 10 млн. дол. При цьому обов'язкова співпраця з місцевими виробниками може не зводитися лише до збільшення місцевої складової в кінцевій продукції. Можливими опціями є трансфер технологій до місцевих виробників та гарантування експорту продукції із Туреччини.

2.2. ПІДХОДИ І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В КРАЇНАХ ЧЛЕНАХ СОР

2.2.1. Сполучені Штати Америки

Джерела правового регулювання публічних закупівель США

В основі правового регулювання федеральних закупівель США лежить Закон про конкуренцію у закупівлях від 1984 року (Competition in Contracting Act), Федеральний закон про оптимізацію закупівель 1994 року (Federal Acquisition Streamlining Act) та Федеральний закон про реформування закупівель 1995 року (Federal Acquisition Reform Act). Федеральні закупівлі регулюються, головним чином, розділами 10 та 41 Кодексу США. Федеральний закупівельний регламент (Federal Acquisition Regulation) та Доповнення (Supplements) до нього врегульовують порядок застосування зазначених законів та забезпечують єдину політику та процедури для більшості закупівель федеральних установ. Федеральний закупівельний регламент міститься в розділі 48 Кодексу федеральних правил (Code of Federal Regulations).

Стосовно окремих секторів економіки можуть застосовуватися спеціальні правила. Наприклад, закупівлі у військовій сфері регулюються Доповненням Міністерства Оборони до Федерального закупівельного регламенту (Department of Defense FAR Supplement).

На додачу до розгалуженої системи нормативно-правових актів, публічні закупівлі в США також регулюються окремими нормами інших галузей права. Так, наприклад, платежі на користь іноземних фізичних чи юридичних осіб в рамках федеральних закупівельних контрактів за товари, вироблені у державах, що не є сторонами Угоди про державні закупівлі чи інших відповідних міжнародних договорів, обкладаються додатковим 2% податком.

Правове регулювання вимоги щодо місцевої складової (критерію локалізації) у публічних закупівлях США

Законом «Купуй Американське» від 1933 року (Buy American Act) вперше надано перевагу продукції національного виробництва у державних закупівлях з метою захисту робочого класу. Відповідно до Закону, продукція національного виробництва – це продукція, вироблена переважно з матеріалів походженням з США (обсяг іноземних компонентів не мав перевищувати 50%).

У 1941 році в США приймають Застереження Беррі (Berry Amendment), яким було доповнено законодавство про порядок фінансування Міністерства оборони США та відповідно до якого, в рамках окремих закупівель у військовій сфері, національна складова мала становити 100%.

Законом про підтримку галузі наземного транспорту від 1982 року (Surface Transportation Assistance Act) передбачено федеральні фонди для будівництва та ремонту федеральних автомагістралей та мостів. Закон передбачав вимогу наявності місцевої складової та розширив сферу застосування критерію локалізації на державне

фінансування проектів. Вимоги щодо обсягу місцевої складової коливалися від 50% до 100%.

У 2009 році прийнято Закон про відновлення та реінвестування (American Recovery and Reinvestment Act). Закон передбачав виділення фінансового пакету з бюджету на фінансування стимулюючих заходів для підтримки галузей, що постраждали від кризи 2007-2009 років, збереження та створення нових робочих місць, інвестування в інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та відновлювальну енергетику. Загалом, за законом виділялося близько 831 млрд. доларів США.

Відповідно до розділу 1605 Закону, *(а) виділені, або іншим чином надані цим Законом кошти, можуть бути використані для проектів будівництва, переробки, технічного обслуговування або ремонту громадських будівель або громадських робіт, лише за умови, якщо все залізо, сталь та промислові товари, що використовуються в проекті, виробляються в Сполучених Штатах. (b) Підрозділ (а) не застосовується, якщо головою залученого Федерального відомства або органу буде встановлено, що: (1) застосування підрозділу (а) не відповідає суспільним інтересам; (2) залізо, сталь та відповідні промислові товари не виробляються в США у достатніх і обґрунтовано доступних обсягах та задовільної якості; або (3) використання заліза, сталі та промислових товарів вироблених у США збільшить загальну вартість проекту більш ніж на 25%. (с) Якщо голова Федерального відомства або органу визначає, що підрозділ (а) не підлягає застосуванню на основі висновку відповідно до підрозділу (b), голова відомства або органу повинен опублікувати у Федеральному Реєстрі детальне письмове обґрунтування підстав не застосування підрозділу. (d) Цей розділ застосовується відповідно до зобов'язань Сполучених Штатів за міжнародними угодами.*

Вимога наявності місцевої складової також сформульована у ряді Указів Президента США.

Так, Указом Президента США від 31 січня 2019 р. про закріплення концепції «купуй американське» для інфраструктурних проектів (Strengthening Buy-American Preferences for Infrastructure Projects), визначено, що концепція «купуй американське» - це політика виконавчої влади, що полягає у максимізації, відповідно до закону, використання товарів, продуктів та матеріалів, вироблених у Сполучених Штатах, у федеральних закупівлях та на умовах надання Федеральної фінансової допомоги.

Відповідно до розділу 6 підрозділу (а)(iii) Указу, *ніщо в цьому Указі не повинно тлумачитися як таке, що шкодить або іншим чином негативно впливає на існуючі права або обов'язки за міжнародними угодами.*

Указом Президента США від 6 серпня 2020 р. про забезпечення виробництва в США основних лікарських засобів, медичних контрзаходів та важливих ресурсів (Executive Order on Ensuring Essential Medicines, Medical Countermeasures, and Critical Inputs Are Made in the United States) передбачено, що певні лікарські засоби та медичне забезпечення, які закупаються федеральними установами, мають бути американського виробництва.

Указ зобов'язує Торговельного представника США вжити всіх необхідних заходів, аби вивести всі передбачені переліком види лікарських засобів та медичного забезпечення

з-під дії угод про зону вільної торгівлі та Угоди СОТ про державні закупівлі (з огляду на необхідність захисту здоров'я населення).

Таким чином, законодавство США передбачає можливість застосування вимоги місцевої складової, проте, відповідні норми супроводжуються застереженнями про необхідність дотримання обов'язків за міжнародними угодами або аргументуються застосуванням «норм-виключень».

Сполучені Штати є учасниками Угоди про державні закупівлі СОТ (Government Procurement Agreement) (надалі – **GPA** або **Угода про державні закупівлі**).

Угода СОТ про державні закупівлі застосовується не щодо всіх державних закупівель США, а лише щодо «охоплюваних закупівель». Так, кожна держава, при приєднанні до Угоди визначає обсяг застосування Угоди та перелічує у своїх Додатках: (1) охоплювані центральні державні установи, (2) охоплювані місцеві державні установи, (3) інші охоплювані установи, (4) охоплювані товари, (5) охоплювані послуги, (6) охоплювані послуги у сфері будівництва, (7) загальні зауваження. Тобто, Угода застосовується лише щодо закупівель перелічених товарів чи послуг, що проводяться переліченими установами, за умови перевищення встановленої порогової вартості та з дотриманням перелічених виключень.

Так, при приєднанні до Угоди, США передбачили значну кількість виключень у ключових галузях економіки. Зокрема, у **Додатку 1** Угоди надається перелік охоплюваних центральних урядових установ та встановлюються винятки, відповідно до яких:

- (1) Міністерство сільського господарства: Угода не поширюється на закупівлю будь-якого сільськогосподарського товару, в рамках програм підтримки сільського господарства або програмі забезпечення населення харчуванням;
- (2) Міністерство комерції: Угода не поширюється на закупівлю товарів чи послуг, пов'язаних із суднобудівною діяльністю Національної адміністрації океану та атмосфери США;
- (3) Міністерство оборони: Угода не поширюється на закупівлю будь-якого товару, що відповідає наступним кодам, відповідно до класифікації Федеральних поставок (Federal Supply Code/FSC): (перелік кодів та описів);
- (4) Міністерство енергетики: Угода не поширюється на закупівлю будь-яких товарів або послуг, що закуповуються з метою захисту ядерних матеріалів або технологій, де Міністерство енергетики здійснює закупівлі згідно із Законом про атомну енергію; та на будь-які закупівлі нафти, пов'язані зі Стратегічним запасом нафти;
- (5) Міністерство національної безпеки: Угода не поширюється на закупівлі Адміністрацією безпеки транспорту за FSC 83 (текстиль, шкіра, хутро, одяг, взуття, намети та прапори) та FSC 84 (одяг, індивідуальне обладнання та знаки розрізнення). Міркування національної безпеки, що застосовуються до Міністерства оборони, однаково стосуються і Берегової охорони США;
- (6) Міністерство транспорту: Угода не поширюється на закупівлі Федеральної авіаційної адміністрації;
- (7) Адміністрація загального обслуговування: Угода не охоплює закупівлю товарів у будь-якій з наступних класифікацій FSC: (перелік кодів та описів);

- (8) Агентство США з міжнародного розвитку: Угода не охоплює закупівлі для прямої мети надання іноземної допомоги.

В **Додатку 2** надається перелік «охоплюваних» місцевих урядових установ щодо окремих штатів та встановлюються винятки, відповідно до яких:

- (1) для установ штату Арканзас, ця Угода не поширюється на закупівлі Управлінням риболовлі та дичини або будівельних послуг;
- (2) для установ штату Гаваї, ця Угода не поширюється на закупівлю програмного забезпечення, розробленого в штаті, або будівельних послуг;
- (3) для установ штату Канзас, ця Угода не поширюється на закупівлі будівельних послуг, автомобілів або літаків;
- (4) для установ штату Кентуккі, ця Угода не охоплює закупівлі будівельних проектів;
- (5) для установ штату Міссісіпі, ця Угода не поширюється на закупівлю послуг;
- (6) для установ штату Монтана, ця Угода охоплює лише закупівлю послуг, включаючи будівельні послуги;
- (7) для установ штату Нью-Йорк, ця Угода не поширюється на: 1. закупівлі органами державної влади та корпораціями, що забезпечують суспільні інтереси, що мають мульти-штатні повноваження; або 2. закупівлі транзитних автомобілів, автобусів або супутнього обладнання;
- (8) для установ штату Оклахома, ця Угода не поширюється на закупівлі будівельних послуг;
- (9) для установ штату Род-Айленд, ця Угода не поширюється на закупівлю човнів, автомобілів, автобусів чи супутнього обладнання;
- (10) для установ штату Південна Дакота, ця Угода не поширюється на закупівлю яловичини;
- (11) для установ штату Теннессі, ця Угода не поширюється на закупівлю послуг, включаючи будівельні послуги;
- (12) для установ штату Вашингтон, ця Угода не поширюється на закупівлю палива, паперових виробів, човнів, кораблів або суден;
- (13) для штатів Делавер, Флорида, Іллінойс, Айова, Мен, Меріленд, Мічіган, Нью-Гемпшир, Нью-Йорк, Оклахома, Пенсільванія та Вайомінг, Угода не охоплює закупівлі будівельної сталі, моторних транспортних засобів або вугілля;
- (14) державні установи, включені до цього Додатку, можуть застосовувати преференції або обмеження, пов'язані з програмами, що сприяють розвитку проблемних районів або підприємств, що належать меншинам, ветеранам-інвалідам або жінкам;
- (15) для державних установ, включених до цього Додатку, ця Угода не застосовується до обмежень, що застосовуються до федеральних фондів для проектів масового транзиту та шосейних доріг;
- (16) ця Угода не поширюється на закупівлю поліграфічних послуг установами, включеними до цього Додатку.

В **Додатку 3** надається перелік «охоплюваних» інших установ та встановлюється вузький перелік винятків, зокрема:

- (1) Адміністрація портів Нью-Йорка та Нью-Джерсі: а. ця Угода не поширюється на: 1. закупівлі технічного обслуговування, ремонту та експлуатаційних матеріалів та матеріалів (наприклад, обладнання, інструменти, світильники/освітлення та сантехніка); або 2. закупівлі відповідно до мульти-юрисдикційних угод; б. у виняткових випадках Рада директорів може вимагати придбання певних товарів, вироблених у регіоні. Ця Угода не застосовується до жодних закупівель, на які поширюється така вимога;
- (2) Порт Балтімор: закупівлі, на які поширюється ця Угода, регулюються умовами, визначеними для штату Нью-Йорк у Додатку 2;
- (3) Енергетичний орган Нью-Йорка: закупівлі, на які поширюється ця Угода, регулюються умовами, визначеними для штату Нью-Йорк у Додатку 2;
- (4) стосовно закупівель установами, включеними до цього Додатку, ця Угода не застосовується до обмежень, що застосовуються до федеральних фондів для проектів аеропортів.

Додаток 4 стосується «охоплюваних» товарів та не містить виключень.

Додаток 5 стосується «охоплюваних» послуг та містить ряд виключень, зокрема:

- (1) ця Угода не охоплює закупівлі будь-якої з наступних послуг, визначених відповідно до Орієнтовної центральної класифікації товарів (Provisional Central Product Classification/CPC Prov.): а. усі транспортні послуги (CPC Prov. 71, 72, 73, 74, 8859, 8868); б. послуги, пов'язані з управлінням та експлуатацією урядових об'єктів або приватних об'єктів, що використовуються для державних цілей, включаючи федеральні центри досліджень та розробок; с. комунальні послуги, включаючи: і. телекомунікаційні та пов'язані з ADP телекомунікаційні послуги, за винятком розширених (тобто, з доданою вартістю) телекомунікаційних послуг; d. послуги з досліджень та розробок;
- (2) ця Угода не поширюється на закупівлі будь-яких послуг на підтримку військових сил, розташованих за кордоном.

Додаток 6 стосується «охоплюваних» будівельних послуг та містить одне виключення, відповідно до якого, Угода не поширюється на закупівлю днопоглиблювальних послуг.

У **Додатку 7** викладено загальні зауваження та ряд виключень, відповідно до яких, якщо Додатками не передбачено інше, наступні загальні зауваження застосовуються без виключень до всієї Угоди, включно з Додатками з 1 по 6:

- (1) ця Угода не поширюється на жодний резерв (set-aside) в інтересах малого бізнесу або бізнесу національних меншин. Резерв може включати будь-яку форму преференції, наприклад, ексклюзивне право на надання товару чи послуги, або будь-яку преференцію ціни;
- (2) ця Угода не поширюється на державне забезпечення товарами та послугами осіб чи державних органів влади, що не охоплені Додатками до цієї Угоди;
- (3) якщо закупівля установи не підпадає під дію цієї Угоди, ця Угода не повинна тлумачитися як така, що охоплює будь-які товари чи послуги із цієї закупівлі, а також їх компоненти;

- (4) для канадських товарів та послуг, включаючи будівельні послуги, та постачальників таких товарів та послуг, ця Угода не поширюється на закупівлі установами, переліченими у Списках А та В Додатку 3, або зобов'язання щодо фінансування сільськими комунальними службами проектів з виробництва електроенергії, описаних у примітці 1 до Додатка 3;
- (5) Сполучені Штати готові внести зміни до цієї примітки, коли буде вирішено питання з Канадою щодо Додатка 3;
- (6) для будівельних послуг Республіки Корея та постачальників таких послуг поріг закупівель будівельних послуг установами, включеними до Додатків 2 або 3, становить 15 000 000 СПЗ;
- (7) для товарів та послуг, включаючи будівельні послуги Японії та постачальників таких товарів та послуг, ця Угода не поширюється на закупівлі Національної адміністрації авіації та космосу;
- (8) послуги, перелічені в Додатку 5, охоплюються стосовно певної Сторони лише в тій мірі, в якій така Сторона включила такі послуги до свого Додатку 5;
- (9) що стосується товарів та послуг, включаючи будівельні послуги, Японії та постачальників таких товарів та послуг, ця Угода не поширюється на закупівлі установ, перелічених у Додатку 3, які відповідають за виробництво або розподіл електроенергії, включаючи зобов'язання щодо фінансування сільськими комунальними службами проектів з виробництва електроенергії, описаних у примітці 1 до Додатка 3;
- (10) ця Угода не поширюється на закупівлі транспортних послуг, які є частиною контракту про закупівлю або пов'язані з ним.

Враховуючи широкий спектр виключень, котрі виводять значну кількість державних закупівель США з-під дії Угоди, застосування критерію локалізації дозволяє США захищати окремі галузі національної промисловості, не порушуючи міжнародно-правові зобов'язання за Угодою СОТ про державні закупівлі.

2.2.2. Європейський Союз

Джерела правового регулювання публічних закупівель ЄС

Відповідно до Договору про функціонування Європейського Союзу публічні закупівлі в ЄС здійснюються з дотриманням основних принципів прозорості, рівного ставлення та недискримінації.

В центрі правового регулювання публічних закупівель ЄС три ключові директиви: Директива 2014/24/ЄС про державні закупівлі, Директива 2014/25/ЄС про закупівлі суб'єктами господарювання, що працюють у водній, енергетичній, транспортній та поштовій сферах та Директива 2014/23/ЄС про надання концесійних контрактів, що встановлюють мінімальні гармонізовані правила державних закупівель.

Основним міжнародним договором, що врегульовує відносини ЄС у сфері закупівель з третіми державами є Угода про державні закупівлі. Також, окремі двосторонні угоди ЄС про зону вільної торгівлі (надалі – **ЗВТ**) містять окремі розділи, присвячені публічним закупівлям.

Правове регулювання вимоги щодо місцевої складової (критерію локалізації) у публічних закупівлях ЄС

Застосування дискримінаційних заходів, наприклад, вимог щодо місцевої складової у предметі закупівлі, обмежується міжнародно-правовими зобов'язаннями ЄС.

Відповідно до ст. 25 Директиви 2014/24/ЄС, *замовники, що охоплюються Додатками 1, 2, 4 і 5 та Загальними зауваженнями до Додатку I Європейського Союзу до Угоди СОТ про державні закупівлі та іншими міжнародними угодами, обов'язковими для Союзу, надають роботам, поставкам, послугам та економічним операторам країн, що підписали ці угоди, режим не менш сприятливий, ніж режим, що надається роботам, товарам, послугам та економічним операторам Союзу.*

Якщо замовники отримують пропозицію від економічного оператора з третьої країни, вони повинні перевірити чи охоплюється така пропозиція міжнародними угодами про закупівлі, підписаними ЄС, такими як Угода СОТ про державні закупівлі або однією з двосторонніх угод про ЗВТ, щоб визначити, чи має учасник захищений доступ (secured access) до закупівлі. Угода СОТ про державні закупівлі та угоди про ЗВТ не застосовуються автоматично до всіх державних закупівель ЄС. Обсяг застосування визначений у додатках.

Директива 2014/25/ЄС містить положення про місцеву складову. Так, відповідно до ч. 2 ст. 85 Директиви, *будь-яка тендерна пропозиція на поставку може бути відхилена, якщо частка продукції, що походить з третіх країн, визначена відповідно до Регламенту (ЄС) №952/2013 Європейського Парламенту та Ради перевищує 50% від загальної вартості продукції, що становить тендер.*

Проте, у ч. 1 цієї ж статті зазначено, що *ця стаття застосовується до закупівель продукції, що походить з третіх країн, з якими Союз не уклав, на багатосторонньому або двосторонньому рівні, угоду, що забезпечує порівнянний та ефективний доступ підприємств Союзу до ринків цих третіх країн. Ця стаття не завдає шкоди обов'язкам Європейського Союзу чи його держав-членів перед третіми державами.*

Таким чином, положення про місцеву складову містить застереження про необхідність, в першу чергу, дотримуватися міжнародно-правових зобов'язань.

В той же час, обсяг застосування Угоди СОТ про державні закупівлі для ЄС також обумовлений рядом виключень.

Зокрема, у **Додатку 1** надано перелік охоплюваних центральних урядових установ ЄС та кожної з держав-членів, та передбачено, що:

- (1) для товарів, послуг, постачальників та надавачів послуг з Ліхтенштейну, Швейцарії, Ісландії, Норвегії, Нідерландів щодо Аруби, Угода охоплює закупівлі усіма центральними державними замовниками держав-членів ЄС. Для цієї групи країн, перелік у Додатку 1 є орієнтовним (для цієї групи країн перелік є невичерпним);
- (2) для товарів, послуг, постачальників та надавачів послуг з Ізраїлю, Чорногорії, Республіки Молдова та України, Угода охоплює закупівлі центральних державних замовників наведених у переліку (для цієї групи країн перелік є вичерпним);

- (3) для товарів, послуг, постачальників та надавачів послуг з США, Канади, Японії, Гонконгу, Китаю, Сінгапуру, Кореї, Вірменії, окремих митних територій Тайваню, Пенху, Кінмен і Мацу, Нової Зеландії та Австралії, Угода охоплює закупівлі перелічених центральних державних замовників, за умови, що вони не позначені зірочкою;
- (4) без шкоди для пункту 3, для товарів, послуг, постачальників та надавачів послуг з США, Японії та окремої митної території Тайваню, Пенху, Кінмен та Мацу, Угода охоплює закупівлі переліченими центральними державними замовниками держав-членів ЄС за умови, що вони позначені подвійною зірочкою.

Примітки до Додатку 1 містять ряд винятків щодо деяких країн, які застосовують дискримінаційні заходи, або не відкривають доступ до своїх ринків закупівель.

Щодо закупівель у галузі оборони та безпеки, то Угода охоплює лише нечутливі та невійськові матеріали, що містяться у переліку у Додатку 4.

Додаток 2 містить перелік охоплюваних місцевих органів влади держав-членів. У примітках викладені винятки обмежувального характеру щодо окремих країн.

В контексті машинобудування важливу роль відіграють положення **Додатку 3**. Так, Угода охоплює всіх замовників, закупівлі яких регулюються директивою ЄС щодо комунальних послуг, які є органами влади (охоплюваними відповідно до Додатку 1 та Додатку 2), або державними підприємствами, які займаються одним із нижчезазначених видів діяльності або їх комбінацією: а. забезпечення або експлуатація стаціонарних мереж, призначених для надання громадських послуг з виробництва, транспортування або розподілу питної води або постачання питної води до таких мереж; б. забезпечення або експлуатація фіксованих мереж, призначених для надання послуг населенню з виробництва, транспортування або розподілу електроенергії або постачання електроенергії до таких мереж; с. забезпечення аеропортів чи споруд для організацій повітряного транспорту; d. забезпечення морських або внутрішніх портів чи інших термінальних споруд перевізникам морськими або внутрішніми водними шляхами; e. забезпечення або експлуатація мереж, що надають послуги населенню в транспортній галузі, а саме, міський електричний транспорт, автоматизовані системи, трамваї, тролейбуси, автобуси або кабельний транспорт; f. забезпечення або обслуговування мереж, що надають послуги населенню в галузі залізничного транспорту.

У Примітках до Додатку 3 наведено важливе виключення, що надає можливість виводити значну кількість закупівель з-під дії Угоди. Так, не підпадають під дію Угоди закупівлі, в рамках здійснення перелічених вище видів діяльності, за умови наявності «впливу конкурентних сил на відповідному ринку» (*procurement for the pursuit of an activity listed above when exposed to competitive forces in the market concerned are not covered by this Agreement*).

Таким чином, ЄС закріпив право виключати закупівлі у наведених вище сферах, у випадку «наявності конкурентних сил на відповідному ринку».

Як зазначає сама Європейська Комісія, комунальні послуги (водопостачання, енергетика, транспорт та поштові послуги) мають важливе значення для нормального функціонування економіки ЄС та соціального розвитку. Загалом, комунальні підприємства повинні дотримуватись правил державних закупівель ЄС (здійснювати свої закупівлі через державні тендери). Однак цю вимогу можна скасувати, і комунальне

підприємство може здійснювати закупівлі без застосування детальних правил Директиви 2014/25/ЄС, коли конкуренція в окремих сферах комунальних послуг функціонує добре і доступ до ринку не є обмеженим (доступ лібералізований та існує суттєва конкуренція). Порядок визначення «наявності конкурентних сил» наведено у ст. ст. 34, 35 Директиви 2014/25/ЄС та Виконавчому рішенні Комісії (ЄС) 2016/1804.

Так, відповідно до ст. 34 Директиви, до закупівель в галузях постачання газу, опалення, електроенергії, водопостачання, транспортних послуг, портів та аеропортів, поштових послуг та видобування нафти, газу, вугілля тощо, вимоги Директиви можуть не застосовуватися, якщо Держава-член доведе «наявність конкурентних сил на відповідному ринку до якого не обмежено доступ».

Згідно зі ст. 35 Директиви, для застосування попереднього положення Держава-член направляє Європейській Комісії обґрунтований запит, а Комісія встановлює чи спростовує факт «наявності конкурентних сил на відповідному ринку».

Таким чином, Європейський Союз передбачив широкий спектр виключень, зокрема, Європейська Комісія, зва певних умов, може своїм рішенням у відповідь на запит Держави-члена вивести процедуру закупівлі у сфері комунальних послуг з-під зобов'язань за Угодою про державні закупівлі.

2.2.3. Обсяг зобов'язань України за Угодою СОТ про державні закупівлі (GPA)

Сфера застосування Угоди СОТ про державні закупівлі та обсяг зобов'язань, взятих Україною, визначений у переліках, наведених у Додатках.

Відповідно до **Додатку 1**, Угода застосовується до закупівель наступних центральних органів влади (за умови перевищення порогового показника):

- (1) органи управління діяльністю Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України;
- (2) Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, урядові органи, створені у системі центральних органів виконавчої влади;
- (3) Конституційний Суд України, Верховний Суд України та вищі спеціалізовані суди;
- (4) установи та організації, визначені Конституцією України, або які є частиною Кабінету Міністрів України, а також, спеціально уповноважені розвідувальні органи, а також органи, установи і організації, які є головними розпорядниками коштів державного бюджету відповідно до українського законодавства (наприклад, Національний банк, Антимонопольний комітет, Генеральна прокуратура, Рахункова палата тощо);
- (5) Національна академія наук України та галузеві академії наук;
- (6) інші установи та організації, які підпорядковані зазначеним вище органам, і які фінансуються з державного бюджету.

В кінці Додатку наводиться орієнтовний (невичерпний) перелік відповідних установ.

Відповідно до **Додатку 2**, Угода застосовується до закупівель наступних інших органів влади (за умови досягнення порогового показника):

- (1) органи виконавчої влади (у районах, районах Автономної Республіки Крим, містах Києві та Севастополі): а) місцеві державні адміністрації; б) місцеві управління (обласні або регіональні управління) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- (2) обласні та місцеві органи влади (наприклад область, район, місто, район у місті, селище, село): а) виконавчі органи та секретаріати місцевих рад;
- (3) органи, які забезпечують функціонування Автономної Республіки Крим: а) Парламент Автономної Республіки Крим; б) Рада міністрів Автономної Республіки Крим; с) міністерства та інші органи державної влади Автономної Республіки Крим;
- (4) інші установи та організації, які фінансуються з державного або місцевих бюджетів.

В кінці Додатку наводиться орієнтовний (невичерпний) перелік відповідних установ.

Відповідно до **Додатку 3**, Угода застосовується до закупівель наступних установ, підприємств и організацій (за умови досягнення порогового показника):

- (1) Установи, підприємства чи організації, які здійснюють діяльність у таких сферах:
 - а) забезпечення виробництва, транспортування, постачання, зберігання газу;
 - б) забезпечення виробництва, транспортування та постачання теплової енергії;
 - с) забезпечення виробництва, транспортування та постачання електричної енергії;
 - д) забезпечення виробництва, транспортування та постачання питної води;
 - е) забезпечення функціонування об'єктів централізованого водовідведення та каналізації;
 - ф) надання послуг з використання інфраструктури залізничного транспорту загального користування;
 - г) забезпечення функціонування міського електричного транспорту та експлуатація його об'єктів для надання послуг з перевезення;
 - h) надання послуг автобусних станцій, портів, аеропортів;
 - і) надання послуг з аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден;
 - j) надання послуг поштового зв'язку;
 - к) геологічне дослідження (у тому числі дослідно-промислова розробка) нафтогазоносних надр, родовищ вугілля та інших видів твердого палива;
 - l) забезпечення експлуатації та управління фіксованими телекомунікаційними мережами загального користування або надання телекомунікаційних послуг загального користування;
 - т) забезпечення транспортування, зберігання та переробки сировини нафти і нафтопродуктів.

В розумінні Додатку 3 установою, підприємством чи організацією є будь-який суб'єкт, який відповідає хоча б одному з таких критеріїв:

- (1) органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування або інші управляючі державними фондами володіють часткою більше 50 відсотків у визначеному статутному капіталі такого суб'єкта або більшістю голосів у вищому органі управління суб'єкта, або мають право

призначати більше половини складу виконавчого чи наглядового органу такого суб'єкта;

- (2) наявність спеціальних або виключних прав, тобто прав, які надані в межах повноважень органом державної влади або місцевим органом влади на підставі будь-якого нормативно-правового акта та/чи акта індивідуальної дії, які обмежують діяльність у сферах, визначених цим Додатком, однією чи кількома особами, що істотно впливає на здатність інших осіб провадити діяльність у зазначених сферах.

В кінці Додатку наводиться орієнтовний (невичерпний) перелік відповідних установ.

У примітці до Додатку 3 наводиться виключення, відповідно до якого дія Угоди не поширюється на закупівлі: а) замовником у установи, підприємства чи організації, яка є афілійованою, або б) спільним підприємством, утвореним виключно низкою замовників для цілей здійснення видів діяльності, визначених у підпунктах а)-ф) цього Додатку, у установи, підприємства чи організації, що є афілійованою з одним з таких замовників.

В цілях Додатку 3, під поняттям «афілійована установа, підприємство чи організація» слід розуміти будь-яку установу, підприємство чи організацію на яку замовник безпосередньо або опосередковано має вирішальний вплив, або яка має вирішальний вплив щодо замовника, або яка, разом з замовником, знаходиться під вирішальним впливом з боку іншої установи, підприємства чи організації в силу права власності, фінансової участі чи правил управління нею.

При цьому, зазначене виключення застосовується до закупівель, якщо щонайменше 80% середнього обігу афілійованої установи, підприємства чи організації стосовно послуг чи поставок за попередні три роки припадає на надання таких послуг чи поставок афілійованим суб'єктам. У разі, якщо афілійована установа, підприємство чи організація була створена або розпочала свою діяльність нещодавно і дані щодо обігу за останні три роки відсутні, такій установі, підприємству чи організації достатньо буде продемонструвати, що дані стосовно обігу є достовірними, зокрема шляхом надання прогнозних показників діяльності.

Відповідно до **Додатків 4, 5**, дія Угоди поширюється на всі товари та послуги, що закуповуються замовниками, визначеними в Додатках 1-3, за виключенням:

- (1) послуг міжнародних третейських судів, міжнародних комерційних арбітражів, що надаються в рамках розгляду та вирішення спорів за участю замовника;
- (2) послуг фінансових організацій, в тому числі міжнародних фінансових організацій, пов'язаних із залученням замовником до статутного капіталу кредитних ресурсів та коштів;
- (3) науково-дослідницьких послуг, визначених в розділі 85 Тимчасової класифікації ООН основної продукції (United Nations Provisional Central Product Classification/CPC Prov.);
- (4) фінансових та пов'язаних з ними послуг, визначених в розділі 81 Тимчасової класифікації ООН основної продукції (CPC Prov.), закуплених або наданих Національним банком України.

Відповідно до **Додатку 6**, дія Угоди поширюється на всі будівельні послуги, визначені в розділі 51 Тимчасової класифікації ООН основної продукції (CPC Prov.), закуплені замовниками, визначеними в Додатках 1-3.

Ряд виключень міститься у **Додатку 7**. Так, дія Угоди не поширюється на: а) будівельні послуги, що закуповуються дипломатичними представництвами за кордоном; б) товари та послуги, пов'язані з розробленням дизайну та виготовленням захищеного паперу, банкнот, монет України, їх зберіганням та обліком, а також на бланки ідентифікаційних документів особи, документів, що підтверджують спеціальний правовий статус, документів про громадянство, включаючи паспорти, та інших документів, які відповідно до законодавства України вимагають використання спеціальних елементів захисту, чи марок акцизного податку, а також на товари та послуги, необхідні для їх виготовлення.

Отже, в результаті порівняльного аналізу регулювання держаних закупівель та застосування вимоги про місцеву складову (критерія локалізації) на національно-правовому та міжнародно-правовому рівнях, зокрема, зіставлення умов, на яких Європейський Союз, Сполучені Штати Америки та Україна приєдналися до Угоди СОТ про державні закупівлі, вдалося дійти наступних висновків:

- (1) законодавство США допускає застосування критерія локалізації у державних закупівлях. Так, Закон США про відновлення та реінвестування від 2009 року (American Recovery and Reinvestment Act), передбачає виділення коштів на реалізацію програм з відновлення економіки, лише за умови використання виконавцями таких програм заліза, сталі та промислових товарів американського виробництва. Також, в ряді Указів Президента США міститься застереження «купуй американське» та передбачено вимогу місцевої складової для різних галузей економіки. Проте, положення, що встановлюють критерій локалізації, супроводжуються застереженням про необхідність дотримання міжнародно-правових зобов'язань. Враховуючи ж широкий перелік виключень, передбачених США у переліках зобов'язань у Додатках до Угоди СОТ про державні закупівлі, США закріпили право проводити закупівлі у широкому переліку галузей без врахування положень Угоди, не порушуючи їх, адже відповідно до виключень, такі закупівлі не є «охоплюваними» Угодою;
- (2) законодавство ЄС не виключає застосування критерія локалізації. Так, ст. 85 Директиви 2014/25/ЄС передбачає можливість замовника відмовити у прийнятті пропозиції, якщо іноземна складова у предметі закупівлі перевищує 50%. Зазначене положення стосується комунальної сфери, зокрема, забезпечення функціонування мереж та постачання газу, опалення, електроенергії, водопостачання, транспортної галузі, портів та аеропортів, поштових послуг, видобування нафти, газу, вугілля та інших енергоносіїв. Зазначене положення застосовується виключно з урахуванням зобов'язань за міжнародними угодами, зокрема, Угоди СОТ про державні закупівлі. Проте, з огляду на встановлені ЄС виключення, що наведені у Додатках до Угоди, якщо за рішенням Європейської Комісії, буде встановлено, що закупівлі проводяться в умовах «наявності впливу конкурентних сил на відповідному ринку», такі закупівлі може бути виключено з переліку закупівель «охоплюваних» Угодою, що дозволить встановлювати вимогу наявності місцевої складової у продукції, що завозиться з третіх держав, зокрема, держав-учасниць Угоди;
- (3) оскільки при приєднанні до Угоди про державні закупівлі Україна не навела практично жодних виключень у своїх Переліках зобов'язань, можна стверджувати,

що сфера застосування та обсяг зобов'язань за Угодою є значно ширшими для України, ніж для ЄС чи США. Таким чином, на відміну від США та ЄС, Україна не передбачила очевидних та недвозначних шляхів, що дозволили б, не порушуючи міжнародні зобов'язання, застосувати критерій локалізації у галузі машинобудування.

3. ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТУ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ

3.1.НОРМИ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПИТАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

3.1.1. Угода про заснування Світової організації торгівлі (надалі – Угода про заснування СОТ)

З 16 травня 2008 року Україна є повноправним членом Світової організації торгівлі (надалі – **СОТ**). З цієї ж дати для України набрала чинності Угода про заснування СОТ.

Угода про заснування СОТ, серед іншого, встановила за мету сприяти зниженню тарифів й інших бар'єрів у торгівлі, а також усуненню дискримінаційного режиму в міжнародних торговельних відносинах.

Світова організація торгівлі забезпечує загальну організаційну базу для здійснення торговельних відносин між її членами з питань, що стосуються угод та пов'язаних з ними правових документів, які охоплено в додатках до Угоди про заснування СОТ.

Згідно ч. 2 ст. 2 та Додатку 1 до Угоди про заснування СОТ, такі багатосторонні торговельні угоди як, серед іншого, Генеральна угода про тарифи й торгівлю 1994 року (надалі – **ГАТТ**) та Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (надалі – **ТРИМС**) є невід'ємними частинами Угоди про заснування СОТ та обов'язковими для всіх держав-членів.

Частиною 3 ст. 2 та Додатком 4 до Угоди про заснування СОТ встановлено, що система угод СОТ, окрім вищезгаданих багатосторонніх торговельних угод, обов'язкових для всіх держав-членів, містить також торговельні угоди з обмеженим колом учасників, як наприклад Угода про державні закупівлі, котра є частиною Угоди про заснування СОТ та обов'язкова тільки для тих держав-членів, які її прийняли.

Отже, усі країни-члени СОТ, в тому числі і Україна, прийняли на себе зобов'язання щодо виконання багатосторонніх торговельних угод та торговельних угод з обмеженим колом учасників, маючи на меті знизити тарифи і бар'єри у торгівлі, а також усунути дискримінацію в міжнародних торговельних відносинах, тобто надати режим найбільшого сприяння у торгівлі та національний режим товарам і послугам іноземного походження.

3.1.2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі

Основною метою ГАТТ є зниження тарифних та нетарифних торговельних бар'єрів та усунення дискримінаційного режиму в міжнародній торгівлі. На виконання вказаної мети ст. ст. I, III ГАТТ накладено обов'язок на держав-учасниць забезпечити загальний режим найбільшого сприяння та національний режим щодо внутрішнього оподаткування та регулювання.

Таким чином, Україна прийняла зобов'язання дотримуватися принципу недискримінації, що виражається у реалізації двох суб-принципів, а саме:

- (1) принципу надання режиму найбільшого сприяння, відповідно до якого держава-член СОТ, у випадку надання будь-якого режиму сприяння іншій державі, зобов'язана надати аналогічний режим всім іншим державам-членам СОТ; та

- (2) принципу надання національного режиму, відповідно до якого держава-член СОТ зобов'язана надавати іноземним товарам режим не менш сприятливий ніж той, що надається національним товарам.

Загальний режим найбільшого сприяння, відповідно до ч. 1 ст. I «Загальний режим найбільшого сприяння» ГАТТ сформульовано наступним чином:

«Щодо ... всіх питань, зазначених у пунктах 2 і 4 статті III, будь-яка перевага, сприяння, привілей чи імунітет, які надаються будь-якою стороною, що домовляється, стосовно будь-якого товару, що походить з будь-якої іншої країни чи призначений для будь-якої іншої країни, повинні негайно і безумовно надаватися подібному товару, що походить із території всіх інших сторін чи призначений для території всіх інших сторін.»

Згідно з ч. ч. 1, 4, 5 ст. III «Національний режим щодо внутрішнього оподаткування та регулювання» ГАТТ:

«1. Сторони визнають, що внутрішні податки й інші внутрішні збори та закони, правила та вимоги, які стосуються внутрішнього продажу, пропозиції до продажу, купівлі, транспортування, розподілу чи використання товарів, а також правила внутрішнього кількісного регулювання, які встановлюють вимоги щодо змішування, переробки чи використання товарів у певних кількостях чи пропорціях, не повинні застосовуватися до імпортованих чи вітчизняних товарів таким чином, щоб створювати захист для вітчизняного виробництва.

4. Товарам, що походять з території будь-якої сторони, імпортованим на територію будь-якої іншої сторони, повинен надаватися режим не менш сприятливий, ніж режим, який надається подібним товарам національного походження, щодо всіх законів, правил та вимог, які стосуються внутрішнього продажу, пропозиції до продажу, купівлі, транспортування, розподілу чи використання товарів. Положення цього пункту не повинні перешкоджати застосуванню диференційованих внутрішніх зборів за транспортування, які залежать винятково від економічних умов експлуатації транспортних засобів, а не від національного походження товару.

5. Жодна сторона не повинна встановлювати чи застосовувати будь-які правила внутрішнього кількісного регулювання щодо змішування, переробки чи використання товарів у певних кількостях чи пропорціях, які вимагають, прямо чи опосередковано, що будь-яка певна кількість або частка будь-якого товару, який є предметом регулювання, повинна постачатися із вітчизняних джерел. Більш того, жодна сторона не повинна будь-яким іншим чином застосовувати правила внутрішнього кількісного регулювання таким чином, щоб це суперечило принципам, викладеним у пункті 1.»

Проте в п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ закріплено винятки щодо застосування вищевказаних положень ст. III ГАТТ, зокрема, зазначено наступне:

«Положення цієї статті не повинні застосовуватися до законів, правил чи вимог, регулюючих закупку урядовими установами товарів, які купуються для урядових цілей, а не для комерційного перепродажу чи для використання у виробництві товарів для комерційного продажу.»

Таким чином, в якості винятку зі статті ст. III ГАТТ, держави-члени СОТ, мають право проводити дискримінаційну політику на користь національних товарів в межах державних закупівель, що відповідають критеріям наведеним у п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ.

У справі *Канада – відновлювальна енергія / Програма стимулюючих тарифів (2013)* Апеляційний орган СОТ визначив 5 критеріїв відповідно до п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ для визначення того, чи виключається пов'язаний з державними закупівлями захід з-під дії зобов'язання про надання національного режиму, а саме:

- (1) наявність безпосереднього зв'язку між застосованим заходом (наприклад, законом чи іншим нормативно-правовим актом) та закупівлею, в розумінні твердження, що «процедура закупівлі здійснюється в рамках системи обов'язкових законів, правил та нормативних вимог»;
- (2) закупівля має проводитися «державною установою», тобто «утворенням, що діє від імені держави та виконує державні функції у відповідності до своїх повноважень»;
- (3) товари, що є предметом закупівлі, мають перебувати у відносинах конкуренції з товарами іноземного походження, що зазнають дискримінації;
- (4) товари, що є предметом закупівлі, закуповуються для урядових цілей;
- (5) товар не буде використовуватися з метою комерційного перепродажу або для виробництва товарів, що підлягатимуть комерційному продажу.

Отже, якщо закупівля буде визнана такою, що не підпадає під всі критерії необхідні для дії виключення передбаченого п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ, застосування дискримінаційних вимог на кшталт встановлення критерію локалізації може призвести до:

- (1) порушення принципу національного режиму, адже товари вітчизняного походження, а ргіорі, матимуть перевагу перед іноземними товарами;
- (2) порушення режиму найбільшого сприяння, оскільки іноземні товари з дотриманим ступенем локалізації матимуть перевагу перед іншими іноземними товарами.

З огляду на вищевикладене, в разі якщо в Україні будуть встановлені вимоги до ступеня локалізації певних товарів, які є предметом закупівлі за Законом України «Про публічні закупівлі», то оцінка щодо розповсюдження дії виключення передбаченого п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ має здійснюватися щодо кожної окремої закупівлі, в контексті відповідності такої конкретної закупівлі вищевказаним критеріям.

Таким чином, до закупівельних процедур, що не відповідають вищезазначеним критеріям, застосовуються вимоги ГАТТ щодо недискримінації. Проте, навіть у випадку застосування винятку п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ, необхідно враховувати обсяг застосування Угоди про державні закупівлі, яка є обов'язковою для України і про яку йтиметься далі.

3.1.3. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (надалі – ТРІМС)

ТРІМС стосується торгівлі товарами та, з урахуванням інших прав та зобов'язань за ГАТТ, забороняє застосування будь-яких інвестиційних заходів, які суперечать положенням ГАТТ про національний режим.

У Додатку до ТРИМС пропонується ілюстративний перелік заборонених заходів. Зокрема, відповідно до п. а) ч. 1 Додатку, інвестиційні заходи, які є не сумісними із зобов'язанням національного режиму, передбаченого в п. 4 ст. III ГАТТ 1994, охоплюють ті, які є обов'язковими або впроваджуються згідно з внутрішнім законодавством чи в адміністративному порядку або дотримання яких є необхідним для отримання переваг і які вимагають, зокрема, закупівлі або використання підприємством продукції вітчизняного походження чи з будь-якого вітчизняного джерела, яку визначено на основі конкретної продукції, на основі обсягу чи вартості продукції або на основі частки обсягу чи вартості його місцевої продукції.

Відповідно до ч. 1 ст. 2 «Національний режим та кількісні обмеження» ТРИМС, без обмеження інших прав та зобов'язань за ГАТТ 1994 жодний член не застосовує будь-якого ТРИМ, що є не сумісним з положеннями статті III чи статті XI ГАТТ 1994.

Враховуючи, що ст. III ГАТТ інкорпорована в ч. 1 ст. 2 ТРИМС, виключення передбачене п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ щодо державних закупівель, а також набір необхідних критеріїв для його застосування, про які згадувалось раніше, буде застосовуватись і до положень ТРИМС.

Так, положення про національний режим ГАТТ було розглянуто у справі *Канада – відновлювальна енергія / Програма стимулюючих тарифів (2013)*. Також в рамках зазначеної справи розглядалось питання дотримання принципу національного режиму в розумінні ТРИМС. Ця справа стосувалася встановлення вимог про національну складову (запровадження ступеню локалізації) у канадській провінції Онтаріо для постачальників сонячної та повітряної електроенергії, аби останні могли претендувати на гарантовані ціни по «Програмі стимулюючих тарифів».

Японія та ЄС звинуватили Канаду у порушенні ст. III ГАТТ (національний режим) та ст. 2.1 ТРИМС (пов'язаний з торгівлею інвестиційний захід, несумісний з національним режимом за ГАТТ). Канада посилювалась на те, що програма стимулюючих тарифів стосується саме державних закупівель, а тому, в силу п. а) ч. 8 ст. III, підлягає виключенню з-під дії ГАТТ та, як наслідок, з-під дії ТРИМС.

Проте, Група експертів, а в подальшому і Апеляційний орган, встановили порушення зазначених норм ГАТТ та ТРИМС, адже електрична енергія закуповувалася з метою подальшого комерційного перепродажу. Інакше кажучи, зазначені закупівлі виходили за межі, встановлені ч. 8 ст. III ГАТТ, відповідно до яких предмет закупівлі має використовуватись для забезпечення урядових потреб.

Отже, якби предмет закупівлі не використовувався з метою комерційного перепродажу, застосовувалося б виключення передбачене п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ, що дозволяє застосування такого дискримінаційного інвестиційного заходу як критерій локалізації.

Тобто, в разі якщо в Україні будуть встановлені вимоги до ступеня локалізації певних товарів, які є предметом закупівлі за Законом України «Про публічні закупівлі», то оцінка щодо відповідності ТРИМС такого дискримінаційного інвестиційного заходу та розповсюдження на нього дії виключення передбаченого п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ має здійснюватися щодо кожної окремої закупівлі, в залежності від того, чи відповідає така конкретна закупівля визначеним критеріям.

3.1.4. Переглянута угода про державні закупівлі

Враховуючи, що ринок державних закупівель є важливою складовою світової економіки та складає, в середньому, близько 10-15 % ВВП держав, передбачене п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ виключення призводить до серйозного обмеження розвитку міжнародної торгівлі. З метою подолання цієї прогалини, в рамках системи угод СОТ було розроблено Угоду про державні закупівлі.

Угода про державні закупівлі є торговельною угодою з обмеженим колом учасників, приєднання до якої є факультативним для держав-членів СОТ. Наразі, Угода про державні закупівлі застосовується у відносинах між 48 державами-членами СОТ.

16 березня 2016 р. Україна приєдналась до Угоди про державні закупівлі, на умовах Рішення Комітету з державних закупівель Світової організації торгівлі від 16 листопада 2015 року, включаючи Додатки А і В до зазначеного Рішення, зі змінами, внесеними Протоколом про внесення змін до Угоди про державні закупівлі, вчиненим 30 березня 2012 року в м. Женеві та надала широкий перелік зобов'язань щодо відкриття іноземним компаніям та товарам доступу до ринку державних закупівель.

Приєднання було оформлене Законом України «Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі» № 1029-VIII від 16 березня 2016 року. Таким чином, з 7 квітня 2016 року для України Угода про державні закупівлі є невід'ємною частиною Угоди про заснування СОТ та носить обов'язковий характер.

В преамбулі Угоди про державні закупівлі Сторони визначили, що заходи стосовно державних закупівель не повинні розроблятися, прийматися або застосовуватися в такий спосіб, щоб захищати вітчизняних постачальників, товари або послуги, чи дискримінувати іноземних постачальників, товари або послуги.

Обсяг і сфера дії Угоди про державні закупівлі відрізняється для кожної сторони у відповідності з інформацією викладеною в сімох додатках до Додатку I до Умов приєднання до Угоди, де сторони вказують таку інформацію:

- (1) центральні урядові органи, закупівельна діяльність яких охоплюється Угодою;
- (2) інші органи влади, закупівельна діяльність яких охоплюється Угодою;
- (3) всі інші установи, підприємства чи організації, закупівельна діяльність яких охоплюється Угодою;
- (4) товари, що охоплюються Угодою;
- (5) послуги, що охоплюються Угодою, окрім будівельних послуг;
- (6) будівельні послуги, що охоплюються Угодою;
- (7) загальні зауваження.

Також, Угода про державні закупівлі не застосовується:

- (1) до товарів або послуг, які закупаються з метою комерційного продажу або перепродажу чи для використання у виробництві або постачанні товарів чи послуг, призначених для комерційного продажу або перепродажу;
- (2) до закупівель вартість яких менше відповідної граничної величини, визначеної у перших трьох Переліках зобов'язань у Додатку I на момент публікації повідомлення про торги.

Приєднавшись до Угоди та встановивши у Переліках зобов'язань широкий спектр закупівель на які розповсюджується її дія, Україна зобов'язалась запобігати дискримінації за допомогою забезпечення режиму найбільшого сприяння та національного режиму. Таким чином, принцип недопущення дискримінації є першим серед загальних принципів закупівель, що встановлені статтею IV Угоди про державні закупівлі:

«1. У тому, що стосується заходів, пов'язаних із охопленими цією Угодою закупівлями, кожна Сторона, включно з її замовниками, невідкладно і беззастережно надає товарам і послугам будь-якої іншої Сторони та постачальникам іншої Сторони, які пропонують товари або послуги будь-якої Сторони, режим не менш сприятливий, ніж той режим, який Сторона, включно з її замовниками, надає: (а) вітчизняним товарам, послугам і постачальникам; та (б) товарам, послугам і постачальникам будь-якої іншої Сторони.»

2. У тому, що стосується будь-яких заходів, пов'язаних із охопленими цією Угодою закупівлями, будь-яка Сторона, включно з її замовниками, не: (а) встановлює для одного місцевого постачальника менш сприятливий режим, ніж для іншого місцевого постачальника на підставі ступеня його підпорядкованості чи приналежності іноземному суб'єкту господарювання; або (б) дискримінує місцевого постачальника на тій підставі, що запропоновані цим постачальником товари чи послуги для конкретної закупівлі є товарами або послугами будь-якої іншої Сторони.»

Відповідно до змісту ч. 4 ст. IV Угоди про державні закупівлі, закупівлі мають здійснюватися в прозорий і неупереджений спосіб.

Також ч. 6 ст. IV Угоди прямо забороняє державам-учасницям та їх замовникам застосовувати так звані офсетні угоди щодо охоплюваних Угодою закупівель.

Згідно з п. I ст. I Угоди, «офсетна угода» означає будь-яку умову або зобов'язання, яке сприяє місцевому розвитку чи покращує рахунки платіжного балансу Сторони, наприклад, **використання вітчизняної продукції**, ліцензування технологій, інвестиції, зустрічну торгівлю та інші подібні дії або вимоги.

Застосування критерію локалізації також забороняється на рівні вимог до розробки, приймання та застосування технічних специфікацій. Забороняється запровадження будь-яких технічних специфікацій або процедур оцінки відповідності, котрі можуть призвести до виникнення перешкод для міжнародної торгівлі. Зокрема, у ч. 4 ст. X Угоди зазначено наступне:

«4. Замовник не запроваджує технічних специфікацій, які вимагають чи посиляються на конкретну торгову марку або торгову назву, патент, авторське право, дизайн, тип, конкретне джерело походження, виробника чи постачальника, якщо немає іншого, достатньо точного або зрозумілого способу характеристики вимог закупівлі і за умови, що у таких випадках замовник включатиме в тендерну документацію такі слова, як «або еквівалент».»

Слід також зауважити, що кожна Сторона Угоди про державні закупівлі має забезпечити відповідність свого національного законодавства до положень Угоди. Комітет з державних закупівель має інформуватися Стороною про будь-які зміни законодавства, які стосуються Угоди.

Також частиною 6 статті XXII «Прикінцеві положення» Угоди про державні закупівлі встановлено, що кожна Сторона намагається уникати впровадження чи продовження дискримінаційних заходів, які спотворюють систему відкритих державних закупівель.

З викладеного вище вбачається, що запровадження ступеня локалізації певних категорій товарів під час здійснення закупівель в Україні може призвести до порушення принципів закупівель встановлених в Угоді про державні закупівлі, а саме принципу недискримінації, що полягає у наданні іноземним постачальникам та товарам умов та можливостей доступу до ринку закупівель не менш сприятливих, ніж національним постачальникам та товарам. При цьому, необхідно враховувати обсяги зобов'язань та виключення, наведені в Додатках України до Угоди, що детально йдеться у підрозділі 2.2.3.

3.1.5. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони (надалі – Угода про Асоціацію)

1 вересня 2017 р. вступила в силу Угода про Асоціацію. Главою 8 Розділу IV Угоди про Асоціацію врегульовано взаємовідносини Сторін в сфері державних закупівель.

В статті 148 Угоди про Асоціацію було закріплено, *«...що сторони визнають внесок прозорого, недискримінаційного, конкурентного і відкритого тендерного процесу у сталий економічний розвиток і встановлюють у якості своєї мети ефективно, взаємне і поступове відкриття відповідних ринків закупівель.»*

Відповідно до Глави 8 Розділу IV Угоди Україна взяла на себе зобов'язання і щодо поступового надання доступу до ринків публічних закупівель на засадах взаємності та щодо наближення законодавства України у сфері державних закупівель до системи права ЄС.

Так, правовідносини у сфері державних закупівель певною мірою врегульовані відповідно до Директиви 2004/18/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 31 березня 2004 року про координацію процедур з проведення тендерів на укладення контрактів на виконання робіт, постачання товарів і надання послуг (далі - Директива 2004/18/ЄС) і Директиви 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року про координацію процедур здійснення закупівель суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах (далі - Директива 2004/17/ЄС).

Зауважимо, що наразі діє Директива 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 р. про державні закупівлі, яка була прийнята на заміну Директиви 2004/18/ЄС, а також діє Директива 2014/25/ЄС від 26 лютого 2014 р. щодо здійснення закупівлі організаціями, що працюють у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах, яка прийнята на заміну скасованої Директиви 2004/17/ЄС.

Відповідно до змісту статті 18 Директиви 2014/24/ЄС та статті 36 Директиви 2014/25/ЄС, замовники повинні рівноправно і без дискримінації ставитись до суб'єктів господарювання і повинні діяти відкрито і пропорційно. Структура закупівель не повинна бути спрямована на виключення її зі сфери дії цієї Директиви або штучне

звуження конкуренції. Конкурс вважається штучно звуженим, коли структура закупівель побудована з метою надання переваг або утиску інтересів певних суб'єктів господарювання.

Слід відзначити, що у ст. 149 Угоди про Асоціацію визначено сферу застосування Глави 8:

«1. Ця Глава застосовується до державних контрактів на виконання робіт, постачання товарів та надання послуг, а також до контрактів на виконання робіт, постачання товарів і надання послуг у комунальному та інфраструктурному секторах, а також договорів концесії на виконання робіт та надання послуг.

2. Ця Глава застосовується до будь-якого органу та будь-якої організації, що здійснюють закупівлі, які відповідають відповідним визначенням у праві ЄС у сфері державних закупівель (далі - замовники). Це визначення включає також органи й суб'єкти господарювання, які регулюються публічним правом і здійснюють діяльність у комунальному або інфраструктурному секторах, такі, як державні підприємства, що здійснюють відповідну господарську діяльність, а також приватні суб'єкти господарювання, які здійснюють відповідну діяльність на підставі спеціальних та виключних прав у комунальному або інфраструктурному секторах.

3. Ця Глава застосовується до контрактів, вартість яких перевищує порогові значення, встановлені Додатком XXI-Р.»

Додатком XXI-Р до Угоди про Асоціацію передбачено наступні порогові значення:

- (a) 133 000 EUR для державних контрактів на поставку товарів та надання послуг для центральних державних органів, за винятком державних контрактів на надання послуг, визначених у Директиві 2004/18/ЄС Стаття 7 b абзац 3;
- (b) 206 000 EUR для державних контрактів на поставку товарів та надання послуг, на які не поширюється пункт а;
- (c) 5 150 000 EUR для державних контрактів на виконання робіт та державних концесій;
- (d) 5 150 000 EUR для державних контрактів на виконання робіт в комунальному та інфраструктурному секторах;
- (e) 412 000 EUR для державних контрактів на поставку товарів та надання послуг в комунальному та інфраструктурному секторах.

З вищевикладеного вбачається, що положення встановлені Главою 8 «Державні закупівлі» Угоди про Асоціацію будуть застосовуватись до державних закупівель, які перевищують значення вказані в Додатку XXI-Р.

Ст. 151 Угоди про Асоціацію встановлює основні стандарти, що застосовуються до процедур державних закупівель:

«Не пізніше, ніж через 6 місяців з дати набрання чинності цією Угодою, Сторони дотримуються низки основних стандартів для укладення будь-яких контрактів, визначених пунктами (2)-(15) цієї статті. Ці основні стандарти походять

безпосередньо з правил та принципів державних закупівель, які регулюються acquis ЄС у сфері державних закупівель, зокрема принципи недискримінації, рівного ставлення, прозорості та пропорційності.»

Тобто, Україна прийняла зобов'язання дотримуватись стандартів, які походять з правил acquis ЄС у сфері державних закупівель та принципів недискримінації, рівного ставлення, прозорості та пропорційності.

Таким чином, з 1 березня 2018 року, стандарти наведені у ст. 151 підлягають застосуванню до закупівель, що підпадають під сферу застосування Глави 8.

До стандартів наведених у ст. 151, зокрема, відносяться наступні:

«5. Всі контракти укладаються шляхом проведення прозорих та неупереджених процедур визначення виконавця, що запобігатимуть вчиненню корупційних діянь. Ця неупередженість забезпечується, зокрема, через недискримінаційне формулювання предмету контракту, рівний доступ економічних операторів, достатні часові рамки, а також прозорий і об'єктивний підхід.

7. Опис характеристик робіт, товарів або послуг не повинен містити посилання на конкретні марку чи виробника або на конкретний процес чи на торговельну марку, патенти, типи або конкретне місце походження чи спосіб виробництва, крім випадків, коли відповідне посилання обґрунтовується предметом контракту та супроводжується словами «або еквівалент». Перевага має надаватися використанню загальних описів технічних та якісних характеристик чи функцій.

8. Замовники не висувають умов, що можуть призвести до прямої або опосередкованої дискримінації економічних операторів іншої Сторони, таких, як вимога до економічних операторів, заінтересованих у контракті, бути заснованими у тій самій країні, регіоні або на тій самій території, що й замовник. Незважаючи на вищезазначене, у випадках, коли це виправдано конкретними обставинами договору, від учасника-переможця може вимагатися створення певної господарської інфраструктури в місці виконання контракту.»

Резюмуючи викладене, в державних закупівлях, серед іншого, (1) предмети контрактів повинні мати недискримінаційне формулювання; (2) доступ економічних операторів має бути рівним; (3) опис робіт, товарів або послуг не повинен містити посилання на конкретне місце походження; (4) забороняється пряма або опосередкована дискримінація економічних операторів іншої Сторони.

При цьому, згідно зі ст. 154 Угоди про Асоціацію, доступ до ринку публічних закупівель надається поступово та з огляду на досягнутий прогрес адаптації законодавства відповідно до Додатка XXI-А до Угоди про Асоціацію.

Як передбачено Додатком XXI-А:

(1) через 6 місяців з дати набрання чинності Угодою про Асоціацію (з 1 березня 2018 року) Україна надає доступ до ринку контрактів на поставку товарів для центральних органів влади та імплементує статтю 151;

- (2) через 3 роки з дати набрання чинності Угодою про Асоціацію (з 1 вересня 2020 року) Україна надає доступ до ринку контрактів на поставку товарів для державних, регіональних та місцевих органів влади та організацій публічного права;
- (3) через 4 роки з дати набрання чинності Угодою про Асоціацію (з 1 вересня 2021 року) Україна надає доступ до ринку контрактів на поставку товарів для всіх замовників комунального та інфраструктурного секторів.

Станом на серпень 2020 року, стандарти та принципи, наведені у ст. 151 Угоди про Асоціацію застосовуються до публічних закупівель товарів, що відповідають критеріям ст. 149 Угоди про Асоціацію, оголошених центральними органами влади України, а вже з 1 вересня 2020 року, застосовуватимуться до публічних закупівель товарів, оголошених державними, регіональними та місцевими органами влади та організаціями публічного права (в т. ч. державними підприємствами).

Таким чином, **внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» в частині запровадження критерію локалізації виробництва та подальша відмова здійснити закупівлю товарів за пропозицією іноземного оператора на підставі невідповідності запропонованих ним товарів критерію локалізації (в рамках публічних закупівель, що підпадають під сферу дії Глави 8 Угоди про Асоціацію) може призвести до порушення стандартів та принципів, встановлених Угодою про Асоціацію, а також взятих Україною зобов'язань по наближенню законодавства до правової системи ЄС.**

3.1.6. Угода про вільну торгівлю між Україною та державами Європейської асоціації вільної торгівлі (надалі для цього підрозділу – Угода ЄАВТ або Угода)

Відповідно до Закону України «Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, Угоди про сільське господарство між Україною та Королівством Норвегія, Угоди про сільське господарство між Україною та Ісландією та Угоди про сільське господарство між Україною та Швейцарською Конфедерацією», Україна є учасницею Угоди ЄАВТ, що застосовується до торговельних відносин між державами ЄАВТ – з однієї сторони і Україною – з іншої сторони.

Як зазначено в преамбулі до Угоди ЄАВТ, вона була укладена, серед іншого, з метою створення сприятливих умов для розвитку та диверсифікації торгівлі та для сприяння комерційному та економічному співробітництву у сферах спільного інтересу на основі рівності, взаємної вигоди, недискримінації та міжнародного права. Також було зазначено, що Угода має поліпшити конкурентоспроможність компаній на глобальних ринках та створить умови, що підтримуватимуть економіку, торгівлю та інвестиційні відносини між Сторонами.

Згідно з п. d) ч. 2 ст. 1.1. Угоди ЄАВТ, однією з цілей Угоди є досягнення на взаємній основі подальшої лібералізації ринків державних закупівель сторін.

В контексті застосування принципу національного режиму, Угода тісно пов'язана з системою угод СОТ. Так, зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 2.7. Угоди, сторони зобов'язуються застосовувати будь-які внутрішні податки та інші збори і нормативні акти згідно зі статтею III ГАТТ 1994 та іншими відповідними угодами СОТ.

Розділ 6 «Дежавні закупівлі» Угоди та Додатки XIV та XV передбачають умови та порядок взаємного відкриття ринків державних закупівель. Система зобов'язань сторін подібна до системи Угоди про державні закупівлі, адже положення Угоди ЄАВТ застосовуються лише до «охоплюваних закупівель», тобто таких, що відповідають критеріям, переліченим у Додатках XIV та XV.

Положення Угоди встановлюють обов'язок сторін дотримуватись принципів національного режиму та недискримінації стосовно будь-яких заходів щодо охоплюваних закупівель, тобто режиму не менш сприятливого, ніж той, який надають вітчизняним товарам, послугам та постачальникам.

Слід відзначити, що за Угодою Сторони повинні забезпечити заборону їх закупівельним організаціям створювати постачальнику, заснованому в цій країні, режиму, який є менш сприятливим, ніж той, що надається іншому постачальнику, заснованому в цій країні, на підставі ступеня іноземної приналежності або власності, а також забезпечити заборону створювати дискримінаційний режим місцевому постачальнику на підставі того, що він є постачальником товарів або послуг іншої Сторони.

Дискримінаційні заходи на кшталт запровадження критерію локалізації прямо забороняються ст. 6.7 Угоди ЄАВТ:

«Стосовно охопленої закупівлі Сторона повинна забезпечити, щоб її закупівельні організації не вимагали, не враховували, не встановлювали та не застосовували у примусовому порядку будь-які взаємозаліки.»

Як передбачено п. j) ст. 1 Додатку XIV Угоди ЄАВТ:

«взаємозалік означає будь-яку умову або зобов'язання, які сприяють місцевому розвитку або поліпшують рахунки платіжного балансу Сторони, такі як використання частки вітчизняної продукції, ліцензування технологій, інвестиції, зустрічна торгівля та подібні дії або вимоги.»

Угода ЄАВТ забороняє застосування будь-яких кваліфікаційних процедур, технічних специфікацій чи процедур оцінки відповідності, метою або наслідком яких є створення зайвих перешкод для участі постачальників будь-якої сторони в закупівлі або для міжнародної торгівлі між сторонами. Зокрема, закупівельним організаціям не дозволяється визначати технічні специфікації, що вимагають або посиляються на конкретну торговельну марку або торгове найменування, патент, авторське право, дизайн або вид, **певне походження**, виробника або постачальника, якщо тільки не відсутній інший достатньо точний або зрозумілий спосіб опису необхідних умов закупівлі і забезпечено, що у таких випадках організація включає у тендерну документацію такі слова, як "або еквівалент".

Отже, застосування критерія локалізації до постачальників, товарів та послуг з країн ЄАВТ, в рамках закупівель, які охоплюються Угодою, становитиме порушення міжнародно-правових зобов'язань за Угодою ЄАВТ.

3.1.7. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою (надалі для цього підрозділу – Угода з Канадою або Угода)

Угоду з Канадою було ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою» № 1917-VIII від 14 березня 2017 року, а вже з 1 серпня 2017 року між Україною та Канадою почала діяти зона вільної торгівлі.

Питання державних закупівель регулюється Главою 10 «Державні закупівлі» Угоди, положення якої застосовуються до «охоплюваних закупівель», порядок та критерії визначення яких передбачені у ст. ст. 10.2, 10.3 та у Додатках до Графіку України щодо доступу до ринків.

Одним із перших принципів, що закріплені положеннями Угоди, є принцип недопущення дискримінації, який полягає у наданні Стороною товарам або послугам іншої Сторони, не менш сприятливого режиму, ніж той, який Сторона, включно з її замовниками, надає національним товарам, послугам та постачальникам. Також, принцип недискримінації полягає в забороні Сторонам та їх замовникам створювати для одного місцевого постачальника менш сприятливий режим, ніж для іншого місцевого постачальника на підставі ступеня його підпорядкованості чи приналежності іноземному суб'єкту господарювання; або проявляти дискримінацію щодо місцевого постачальника через те, що товари та послуги, які той пропонує в рамках відповідної закупівлі, є товарами або послугами іншої Сторони.

Також, ч. 6 ст. 10.5 Угоди передбачено, що Сторона, включно з її замовниками, не повинна вимагати, враховувати, встановлювати або здійснювати у примусовому порядку взаємозалік. Відповідно ж до ст. 10.1 Угоди з Канадою, взаємозалік означає будь-яку умову або зобов'язання, що сприяє місцевому розвитку або покращує рахунки платіжного балансу Сторони, наприклад щодо використання частки вітчизняної продукції, ліцензування технологій, інвестування, зустрічної торгівлі та подібні дії або вимоги.

З викладеного вище вбачається, що встановлення критерію локалізації певних товарів, які є предметом закупівлі за Законом України «Про публічні закупівлі», може призвести до порушення Угоди з Канадою.

Проте, для визначення сфери дії та застосування положень Угоди перш за все необхідно звернутись до ч. 1 ст. 10.3, відповідно до якої:

«У будь-який час, упродовж якого обидві сторони цієї Угоди є також Сторонами Додатку до Протоколу про внесення змін до Угоди про державні закупівлі (далі – Угода про державні закупівлі), дія Статей 10.1, 10.2 та 10.4 - 10.18 призупиняється, а Угода про державні закупівлі, за винятком Статей V, XVI(4) - XVI(6), XIX, XX, XXI, XXII, включається і стає частиною цієї Угоди у встановленому порядку та з необхідними змінами на весь період, доки Сторони є також Сторонами Угоди про державні закупівлі. Положення Угоди про державні закупівлі, включені у цю Главу, застосовуються до Додатків до Графіків "Доступ до ринків" кожної Сторони для цієї Глави.»

Враховуючи, що Україна приєдналась до Переглянутої Угоди про державні закупівлі у 2016 році, а Канада у 2014 році, станом на сьогодні замість

перелічених статей Угоди з Канадою підлягають застосуванню відповідні положення Угоди про державні закупівлі.

3.1.8. Договір про зону вільної торгівлі в рамках Співдружності Незалежних Держав (надалі для цього підрозділу – Договір СНД або Договір)

Договір про зону вільної торгівлі було ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Договору про зону вільної торгівлі» № 5193-VI від 30 липня 2012 року.

Статтею 5 Договору встановлено, що Сторони надають одна одній національний режим відповідно до Статті III ГАТТ 1994, тобто Договір передбачає обов'язок дотримання сторонами режиму найбільшого сприяння та національного режиму у доступі до ринків державних закупівель та заповнює прогалину, передбачену п. а) ч. 8 ст. III ГАТТ. Так, відповідно до ст. 6 Договору:

«1. Стосовно всіх законів, нормативних актів, процедур і практики, що стосуються державних закупівель у розумінні пункту 8(а) Статті III ГАТТ 1994, на які поширюються положення пункту 3 цієї статті, кожна із Сторін надає стосовно товарів та їх постачальників, що походять з території будь-якої іншої Сторони, режим не менш сприятливий ніж той, який надається: 1) вітчизняним товарам і постачальникам; 2) товарам, що походять з території будь-якої іншої Сторони, і їх постачальникам.

2. Положення пункту 1 цієї статті не застосовуються щодо мита та інших платежів, еквівалентних миту, що справляються при імпорті.

1. Положення пункту 1 цієї статті застосовуються на дво- або багатосторонній основі між заінтересованими Сторонами.»

З викладеного вбачається, що **встановлення критерію локалізації певних товарів, в межах Закону України «Про публічні закупівлі», може призвести до порушення Договору.**

3.1.9. Двосторонні угоди України про сприяння та взаємний захист інвестицій (надалі – Двосторонні угоди)

Україна є стороною більш ніж 40 двосторонніх міжнародних угод про захист інвестицій. За загальним правилом, такі угоди містять положення про режим найбільшого сприяння та національний режим щодо іноземних інвестицій та передбачають обов'язок не застосовувати будь-які дискримінаційні заходи.

Так, у ч. 1 та п. б) ч. 3 ст. 2 Договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист інвестицій зазначено наступне:

«Кожна із Сторін дозволятиме та застосовуватиме режим до інвестицій і пов'язаної з ними діяльності на основі не менш сприятливій ніж та, котра в подібних ситуаціях надається інвестиціям або пов'язаній з ними діяльності своїх власних громадян або компаній, або громадян чи компаній будь-якої третьої країни залежно від того, що є більш сприятливим, за умови права кожної Сторони встановлювати або зберігати винятки в межах галузей та питань, що зазначені в Додатку до цього Договору. Кожна із Сторін погоджується сповістити іншу Сторону до або в день набуття

чинності цим Договором про всі відомі їй такого роду закони та правила, які відносяться до галузей або питань, зазначених у Додатку.»

«Жодна із Сторін не буде ніяким чином перешкоджати шляхом прийняття невмотивованих або дискримінаційних заходів управлінню, функціонуванню, утриманню, користуванню, отриманню доходів, розширенню або розпорядженню інвестиціями.»

Близькі за змістом положення викладені у ч. 2 ст. 2 та ч. 1 ст. 3 Угоди між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії про сприяння і взаємний захист інвестицій:

«Інвестиції інвесторів кожної Договірної Сторони упродовж усього часу користуватимуться справедливим і рівноправним ставленням та отримуватимуть цілковитий захист і безпеку на території іншої Договірної Сторони. Жодна з Договірних Сторін у будь-який спосіб не перешкоджатиме невмотивованими або дискримінаційними заходами управлінню, обслуговуванню, використанню, володінню та розпорядженню інвестиціями на її території інвесторами іншої Договірної Сторони.»

«Жодна з Договірних Сторін на своїй території не піддаватиме інвестиції або доходи інвесторів іншої Договірної Сторони режиму, що є менш сприятливим, аніж той, що вона надає інвестиціям або доходам своїх власних інвесторів, або інвестиціям чи доходам інвесторів будь-якої третьої Держави.»

Проте, враховуючи, що дискримінаційна природа таких заходів, як встановлення критерію локалізації виробництва, носить похідний характер (у випадку запровадження вимоги про локалізацію не відбувається пряма дискримінація по відношенню до іноземних постачальників, натомість, надається перевага національній промисловості та економіці по відношенню до іноземних), важко дійти однозначного висновку щодо того, чи порушуватиме такий захід положення про заборону дискримінації, що містяться у двосторонніх угодах про взаємний захист інвестицій.

3.2.НОРМИ (ВИКЛЮЧЕННЯ), ЯКИМИ МОЖНА СКОРИСТАТИСЯ ДЛЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРИТЕРІЇВ МІСЦЕВОЇ СКЛАДОВОЇ В ЗАКУПІВЛЯХ

3.2.1. Норми про застосування порогових значень

Міжнародні угоди України, що містять розділи, якими регулюються державні закупівлі, передбачають встановлення порогових вартісних показників. Такі показники застосовуються з метою визначення поняття «охоплюваних закупівель», тобто закупівель, на які розповсюджується дія тієї чи іншої угоди. Однією з ключових економічних передумов для встановлення порогових показників є захист інтересів місцевого малого та середнього підприємництва.

Таким чином, **запровадження критерію локалізації є допустимим щодо закупівель, вартість яких менша від порогових показників, передбачених міжнародними угодами.**

3.2.2. Винятки для країн, що розвиваються

Угода про державні закупівлі

В рамках системи Угод СОТ розрізняють три групи країн: (1) розвинені країни, (2) країни, що розвиваються, та (3) менш розвинені країни.

Станом на сьогодні Конференцією ООН з торгівлі та розвитку 47 країн віднесено до категорії менш розвинених. Серед них 36 держав мають членство у СОТ.

Наразі, Організацією не запропоновано визначення розвинених країн та країн, що розвиваються. Члени СОТ вправі самостійно встановлювати до якої з цих двох груп вони відносяться. Проте, інші члени можуть оскаржити рішення про застосування членом положень угод, що надають переваги країнам, що розвиваються.²

Ст. V Угоди про державні закупівлі встановлює винятки для країн, що розвиваються, зокрема, у п. b) ч. 3 та п. b) ч. 6 Угоди встановлено, що:

«3. Керуючись власними потребами щодо розвитку і за згодою Сторін, країна, що розвивається, може вживати чи підтримувати один або більше з таких тимчасових заходів протягом перехідного періоду згідно з програмою, вказаною у її додатках до Додатка I, і застосовувати у спосіб, який не допускає дискримінації між Сторонами:

(b) офсетну угоду, за умови, що будь-яка вимога чи відшкодування, або призначення офсетної угоди чітко встановлені у повідомленні про намір здійснити закупівлю;»

«6. Після набрання цією Угодою чинності для країни, що розвивається, Комітет на запит країни, що розвивається, може:

(b) схвалити вжиття нового перехідного заходу згідно з пунктом 3, за особливих обставин, які не могли бути передбачені в процесі приєднання.»

На момент приєднання до Угоди Україна не скористалася правом на визначення перехідного періоду і не навела відповідної програми у додатках, проте, це не виключає можливості отримати дозвіл на запровадження критерію локалізації, як тимчасового перехідного заходу в межах зобов'язань, накладених Угодою про державні закупівлі. Для досягнення цієї мети необхідно вжити наступні кроки:

- (1) шляхом співставлення економічних показників аргументувати, що Україна знаходиться на рівні країн, які належать до групи країн, що розвиваються;
- (2) в порядку п. b) ч. 6 ст. V Угоди про державні закупівлі, звернутися до Комітету з державних закупівель, створеному відповідно до Угоди, із запитом про схвалення вжиття нового перехідного заходу за особливих обставин, які не могли бути передбачені в процесі приєднання;
- (3) довести, що застосування офсетної угоди необхідне у зв'язку з обставинами, які не могли бути передбачені в процесі приєднання та є важливим для реалізації власних потреб розвитку.

² https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/d1who_e.htm

Україну можна вважати країною, що розвивається, зокрема, з огляду на наступне:

- (1) наразі Україна, разом з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова, включена Міжнародним валютним фондом до регіональної групи держав Європи, що розвиваються (Emerging and Developing Europe)³;
- (2) відповідно до індексу людського розвитку ООН (підсумковий показник для оцінювання довгострокового прогресу в трьох основних площинах людського розвитку: довготривале та здорове життя, доступ до знань і гідний рівень життя), Україна займає 88 сходинку у світі;
- (3) за інформацією Світового Банку Україна займає 138 місце у світі за показником ВВП на душу населення.⁴ Відповідно до даних Міністерства фінансів, станом на 2019 рік ВВП на душу населення становив 3659,8 USD⁵;

Таким чином, застосування офсетних угод для країн, що розвиваються є можливим за умови схвалення Комітетом з державних закупівель. Проте, інші сторони Угоди вправі оскаржувати зазначені рішення.

3.2.3. Винятки з питань безпеки та загальні винятки

Угода про державні закупівлі

Положеннями ст. III Угоди про державні закупівлі передбачено, зокрема, наступне:

«1. Ніщо в цій Угоді не тлумачиться як таке, що перешкоджає будь-якій Стороні здійснювати будь-яку дію або не розкривати інформацію, яку вона вважає необхідною для захисту своїх істотних інтересів безпеки стосовно закупівлі озброєнь, амуніції чи матеріалів військового призначення, або закупівлі, необхідної для цілей національної безпеки чи національної оборони.

*2. За умови дотримання вимоги, щоб такі заходи не застосовувалися між Сторонами у свавільно або невиправдано дискримінаційний спосіб у переважно однакових умовах, чи з прихованим обмеженням міжнародної торгівлі, ніщо в цій Угоді не тлумачиться як таке, що перешкоджає будь-якій Стороні встановлювати або застосовувати заходи: (а) необхідні для захисту суспільної моралі, порядку чи **безпеки**; (б) необхідні для захисту **життя або здоров'я людей, тварин чи рослин.**»*

Орган з вирішення спорів СОТ донині не надав тлумачення зазначеної статті, проте, існує практика застосування аналогічних положень ст. ст. XX, XXI ГАТТ, що стосуються, відповідно, загальних винятків та винятків з міркувань безпеки. Так, ст. XX стосується загальних винятків та містить, зокрема, наступні положення:

«За умови, що такі заходи не повинні застосовуватися у спосіб, який би являв собою засіб свавільної чи невиправданої дискримінації між країнами, в яких переважають однакові умови або приховане обмеження міжнародної торгівлі, ніщо в цій Угоді не

³ <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/index.aspx>

⁴ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2019&most_recent_value_desc=true&start=2011

⁵ <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

повинно тлумачитися таким чином, щоб перешкоджати введенню або застосуванню будь-якою стороною заходів: **b) необхідних для захисту життя чи здоров'я людей, тварин та рослин;**»

У порівнянні з Угодою про державні закупівлі, винятки з міркувань безпеки більш широко розписані у ст. XXI ГАТТ, а саме:

«Ніщо в цій Угоді не повинно тлумачитися а) як вимога до будь-якої сторони надавати будь-яку інформацію, розголошення якої вона вважає таким, що суперечить суттєвим інтересам її безпеки; або б) як перешкода будь-якій стороні у здійсненні будь-яких дій, які вона вважає необхідними для захисту суттєвих інтересів своєї безпеки, і) що стосуються розщеплюваних матеріалів чи матеріалів, з яких вони виробляються; ii) що стосуються торгівлі зброєю, боєприпасами та знаряддям для ведення війни, а також такої торгівлі іншими товарами та матеріалами, яка прямо чи опосередковано ведеться з метою забезпечення військових утворень; iii) **що вживаються під час війни чи інших надзвичайних обставин у міжнародних відносинах;** або с) як перешкода будь-якій стороні у здійсненні будь-яких дій на виконання своїх зобов'язань за Статутом Організації Об'єднаних Націй з метою збереження міжнародного миру та безпеки.»

Угода про Асоціацію

Згідно ст. 36 Угоди про Асоціацію, ніщо в цій Угоді не повинно тлумачитися як таке, що перешкоджає вжиттю або застосуванню будь-якою Стороною заходів згідно зі Статтями XX та XXI ГАТТ 1994 та їх примітками щодо тлумачення, які включено до цієї Угоди і є її невід'ємною частиною.

Відповідно до ч. 1 (а, б) ст. 143 Угоди про Асоціацію, ніщо в цій Угоді не може тлумачитися як таке, що:

- а) вимагає від будь-якої Сторони надання будь-якої інформації, розголошення якої ця Сторона вважає несумісним з принциповими інтересами власної безпеки; або
- б) не дозволяє будь-якій Стороні вживати будь-які із зазначених нижче заходів, які ця Сторона вважає необхідними для захисту принципових інтересів власної безпеки і які:
 - і) пов'язані з виробництвом зброї, військового спорядження або матеріалів для ведення воєнних дій чи з торгівлею ними;
 - ii) пов'язані з економічною діяльністю, яка здійснюється безпосередньо або опосередковано для цілей забезпечення військових формувань;
 - iii) пов'язані з ядерними або термоядерними матеріалами чи матеріалами, з яких вони виробляються; або
 - iv) вживаються під час війни або інших надзвичайних ситуацій у міжнародних відносинах.

Згідно ст. 472 Угоди про Асоціацію, ніщо в цій Угоді не перешкоджає Стороні вживати будь-яких заходів:

- а) які, на її думку, необхідні для того, щоб запобігти розголошенню інформації, що суперечить суттєвим інтересам її безпеки;

b) які пов'язані з виробництвом зброї, військового спорядження та матеріалів чи торгівлею ними або з дослідженнями, розробкою чи виробництвом, необхідними для цілей оборони, за умови, що такі заходи не завдають шкоди умовам конкуренції стосовно продукції, яка не призначена для використання виключно для військових цілей;

с) які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке становить загрозу війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки;

Таким чином, положення про загальні винятки та винятки з питань безпеки за ГАТТ розповсюджують свою дію і на відносини врегульовані Угодою про Асоціацію.

Зважаючи на факт ведення агресивної війни між Україною та визнаною Організацією Об'єднаних Націй державою-агресором Російською Федерацією, що становить надзвичайну обставину у міжнародних відносинах, а також, враховуючи інформацію про збільшення кількості російської військової техніки на українських кордонах, що є вагомою підставою для побоювань щодо здійснення Росією повномасштабного військового наступу, Україна може послатись на необхідність захисту суттєвих інтересів безпеки, а саме, підтримки економіки та національного машинобудування, виробничі потужності котрого у разі необхідності можуть бути налаштовані на виробництво військового транспорту та іншої військової техніки.

Варто зазначити, що у справі *DS512: Росія – Заходи щодо транзитних перевезень*⁶, група експертів визнала правомірними та такими, що відповідають п. b) (3) ст. XXI ГАТТ дії Російської Федерації по блокуванню транзиту української продукції, зазначивши, що конфлікт між Україною і Росією є надзвичайними обставинами у міжнародних відносинах. Також Група експертів дійшла висновку, що держава вправі самостійно визначати «суттєві інтереси своєї безпеки» з врахуванням принципу добросовісності. Проте, тлумачення суттєвих інтересів безпеки здійснене державою може бути оскаржено в Органі вирішення спорів СОТ іншими сторонами СОТ.

Окрім того, з огляду на пандемію COVID-19, **в якості додаткової підстави для застосування винятків, Україна може послатись на необхідність захисту життя та здоров'я людей, а саме, недопущення розповсюдження COVID-19 та недопущення іноземних громадян, що потенційно можуть бути переносниками захворювання. Однак, цей захід є обмеженим в часі періодом пандемії COVID-19.**

⁶ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/DS/512R.pdf&Open=True>

4. ОЦІНКА ЗДОБУТКІВ І ВТРАТ ВІД ЗАСТОСУВАННЯ НОРМИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

4.1. ВПЛИВ НА ЗРОСТАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА

4.1.1. Опис застосованого апарату моделей для макроекономічних розрахунків

Для розрахунків впливу фактору локалізації при публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування (шляхом прийняття «Законопроекту») на зростання обсягів виробництва української продукції використовувався економічна модель, побудована на основні таблиці «витрати-випуск» за 2018 р., розроблена в основних цінах по 42 видах економічної діяльності⁷.

Таблиця є невід'ємною складовою системи національних рахунків і поєднує вартісні показники за ВЕД з макроекономічними агрегатами, надає комплексну характеристику процесів в економічній системі країни загалом і в окремих її складових, надає можливість виявляти макроекономічні диспропорції. Зазначена модель відображає балансові співвідношення між виробництвом продукції та сукупною потребою в ній, показує, як продукт окремих видів економічної діяльності використовується для проміжного та кінцевого споживання, нагромадження та експорту.

На базі звітної моделі було побудовано розрахункову модель, яка дозволяє визначати зміни в випуску, проміжному споживанні, виходячи із сценарних умов прогнозування, які задавались у модель через зміни у векторах кінцевого попиту, експорту, в матриці і векторах імпорту, а також у матриці коефіцієнтів прямих витрат.

Модель дозволяє врахувати технологічну взаємозалежність усіх видів діяльності і встановити, як задані сценарні умови (а саме: динаміка експорту, кінцевих споживчих витрат домашніх господарств, кінцевих споживчих витрат сектору загального державного управління, валового нагромадження основного капіталу, імпортомісткості, валової доданої вартості по секторах тощо) вплинуть на обсяги проміжного споживання, випуску, валової доданої вартості по кожному окремому виду економічної діяльності. Для розрахунку динаміки доданої вартості в 2019 році використовувалися також матриця торгово-транспортної націнки та матриця податків і субсидій на продукти.

Використання згаданої розрахункової моделі дозволяє оцінити вірогідні (альтернативні) сценарії розвитку економіки, здійснити імітаційні та прогнозні розрахунки, побачити не тільки зміни в обсягах випуску і його вартісній структурі, а й усі структурні зміни, що відбудуться за прогнозний період (у нашому випадку – за 10 років).

Підготовчий період у частині формування сценарних умов передбачав здійснення попереднього аналізу публічних закупівель, що були здійснені в системі ProZorro протягом 2016-2020 років, з акцентом на визначення реального імпорту продукції машинобудування (як в рамках прямих контрактів з нерезидентами, так і в рамках закупівлі продукції іноземного виробництва через українських дистриб'юторів).

Найбільш детально було проаналізовано 2019 рік, де були чітко виокремлені всі договори, що за класифікацією CPV підпали би під дію досліджуваного «Законопроекту». Крім того, продукція, що була придбана по зазначених договорах

⁷ Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/05/zb_tv_18.zip

була розподілена на «імпорту» та «українського виробництва». Частина договорів не була точно класифікована за зазначеною ознакою, тому індикативно була віднесена до продукції українського виробництва.

Також підготовчий етап включав в себе оцінку інвестиційного попиту в Україні по окремих напрямках реконструкції інфраструктури до 2030 року та виокремлення в цьому попиті продукції, що внесена до Законопроекту (в т.ч. за рахунок імпорту).

4.1.2. Результати розрахунків впливу запровадження локалізації у публічних закупівлях на макроекономічні показники

Згідно результатів проведеного в Розділі 1 аналізу, загальні обсяги публічних закупівель продукції машинобудування за кодами CVP, що внесені до «Законопроекту», в перспективі до 2030 року складуть близько 11,9 млрд. дол. США або 334 млрд. грн.

При теперішньому стані речей (якщо нічого не змінювати), основна частина цього попиту буде покриватися імпортом (8,5 млрд. дол. США, або 237 млрд. грн.). Насамперед, це стосується залізничних локомотивів, комунальної техніки, міського транспорту (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Оцінка інвестиційного попиту на імпорту продукцію в Україні по кодах, що включені до Законопроекту, до 2030 року, млрд. дол. США

Продукція	Кількість	Сумарні інвестиційні потреби	Сумарні інвестиційні потреби в обладнанні, що підпадає під дію Законопроекту	В т.ч. очікуване покриття за рахунок імпорту кінцевої продукції
Пасажи́рські вагони і дизель-потяги	750 од.	3,0	3,0	2,0
Магістральні тепловози та електровози	900 од.	4,9	4,9	4,9
Швидкісні пасажирські потяги	5 од.	0,1	0,1	0,1
Комунальний і міський транспорт, спецтехніка	4000 од.	3,0	3,0	1,2
Модернізація АЕС (продовження терміну експлуатації)		22,0	0,7	0,3
Модернізація ТЕС		33,0	0,1	0,0
Модернізація Укренерго (заміна ЛЕП і трансформаторів)		2,5	0,2	0,0
РАЗОМ		68,5	11,9	8,5

Джерело: Стратегія розвитку Укрзалізниці, Державне агентство автомобільних доріг України, Міністерство розвитку громад та територій України, ПАТ «Укртрансгаз», АТ «Укргазвидобування», ПАТ «Укрнафта», Енергетична стратегія України на період до 2035 р., АМПУ

Вхідним параметром для розрахунків на базі моделі «витрати-випуск» було зменшення обсягів імпорту інвестиційних товарів за визначеними в таблиці 4.1 товарними позиціями (сумарно на 237 млрд. грн. до 2030 року чи 23,7 млрд. грн. в середньому щорічно), та їх заміщення відповідними обсягами виробленої в Україні аналогічної інвестиційної продукції.

За результатами розрахунків (табл. 4.2), при зменшенні обсягів імпорту інвестиційних товарів на 237 млрд. грн., випуск продукції зросте на 400,5 млрд. грн., в т.ч. 256 млрд. грн. зростання випуску продукції машинобудування.

Водночас, для забезпечення приросту випуску буде додатково імпортовано запчастин та компонентів (для проміжного споживання) вартістю близько 106 млрд. грн. Тому сукупно обсяги імпорту знизяться на 131 млрд. грн.

Сумарний обсяг валової доданої вартості (ВДВ) збільшиться на 128 млрд. грн., і найбільше в сегменті машинобудування (+72,6 млрд. грн.).

Таблиця 4.2

Результати розрахунків впливу введення критерію локалізації згідно «Законопроекту» на зростання обсягів внутрішнього виробництва в перспективі до 2030 року, млн. грн. у цінах 2019 року

Види економічної діяльності	Випуск продукції в основних цінах	Валова додана вартість	Загальний імпорт	Імпорт інвестиційних товарів	Імпорт для проміжного споживання
Сільське господарство	1 975	818	29	0	29
Добувна промисловість	10 524	5 722	8 240	0	8 222
Переробна промисловість	301 030	80 556	-145 304	-237 000	91 731
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	24 772	4 128	27 935	0	27 948
Машинобудування	255 977	72 633	-188 849	-237 000	48 154
Інша переробна промисловість	20 280	3 795	15 610	0	15 630
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання; каналізація, поводження з відходами	14 757	4 456	47	0	47
Послуги	72 225	36 646	5 774	0	5 774
Разом по економіці	400 510	128 198	-131 215	-237 000	105 803

Вищезазначене зростання обсягів виробництва і валової доданої вартості дозволяє розрахувати вплив запровадження локалізації на основні макроекономічні показники в абсолютному та відносному вираженні (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Вплив на економіку введення критерію локалізації при публічних закупівлях деякої машинобудівної продукції (згідно «Законопроекту»)

Показник	Динаміка зміни наростаючим підсумком за 10 років, у цінах 2019 року	
	млн. грн	%
Валовий випуск	400 510	4,9
ВДВ	128 198	3,8
Експорт	0	0,0
Імпорт	-131 215	-6,8
в т.ч. кінцева інвестиційна продукція	-237 000	
проміжне споживання	105 803	
Зміна зайнятості, працюючих	62 177	0,4
Фонд заробітної плати	91 005	
Податкові надходження (основні)	40 143	3,8
в т.ч. податок на доходи фізичних осіб	10 331	3,8
податок на прибуток	4 400	4,9
податок на додану вартість	14 203	3,8

Джерело: Державна служба статистики України, Державна казначейська служба України, розрахунки

Таким чином, **запровадження локалізації в публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування збільшить обсяги ВДВ сумарно за 10 років на 3,8 % (або +12,8 млрд. грн./рік), створить 62,2 тис. нових робочих місць і забезпечить додаткове щорічне надходження 4 млрд. грн. податків.**

4.2. ВПЛИВ НА ЦІНИ

Оцінка впливу запровадження критерію локалізації на ціни при публічних закупівлях проводилася на основі Поведінкової теорії ігор⁸, в основі якої лежить рівень конкуренції в кожному сегменті машинобудування щодо якого планується впровадження локалізації⁹.

Згідно поведінкової моделі, сегменти машинобудівної продукції в розрізі кодів CPV можуть бути розділені на наступні групи:

- (1) Сектор із досконалою конкуренцією, в якому кількість корпоративно непов'язаних українських виробників перевищує 5. Учасники ринку конкурують між собою, тому відсутній ризик неринкового зростання ціни при публічних закупівлях.
- (2) Сектор з олігополістичною конкуренцією, коли кількість корпоративно непов'язаних виробників становить 3-4. В такому разі існує певна вірогідність змови серед виробників, тому можливе незначне неринкове зростання ціни на рівні до 15%.

⁸ <https://web.archive.org/web/20140529051812/http://www.usapr.org/papers/paper.aspx?PaperID=30>

⁹ <https://policonomics.com/lp-monopoly1-monopoly/>, <https://www.sjsu.edu/faculty/watkins/infologopoly.htm>

- (3) Монополізований сектор – кількість корпоративно непов'язаних виробників становить 1-2. Через відсутність достатньої кількості виробників існує висока ймовірність неринкового зростання ціни. Однак, можливості неринкового зростання ціни будуть обмежуватися платоспроможністю покупців – попит на машинобудівну продукцію еластичний, тому значне (понад 20% від ринкового рівня) зростання ціни зменшує продажі, і, відповідно, прибутки виробника-монополіста.

Також слід взяти до уваги, що неринкове зростання ціни на продукцію машинобудування в публічних закупівлях буде обмежуватися їх специфікою. Так, переважна кількість суб'єктів тендерів – це державні компанії та органи влади, які на початку року у фінплані затверджують верхню межу витрат на закупівлю продукції на ринковому рівні. Неринкове збільшення ціни унеможливить здійснення закупівлі, що буде стримувати українського виробника від цього.

В Додатку 3 наводиться перелік машинобудівної продукції згідно кодів CPV, до якої планується застосувати критерій локалізації згідно «Законопроекту», а також перелік українських виробників по кожному із цих сегментів.

В Таблиці 4.4 приведена узальнена кількість виробників в розрізі сегментів (кодів CPV) машинобудування.

Із загальної кількості сегментів машинобудування (87 згідно кодів CPV) в основній частині (66 згідно кодів CPV) кількість українських виробників перевищує 5. Тобто, тут через наявність конкуренції відсутній ризик неринкового зростання ціни.

У меншій частині сегментів (21 згідно кодів CPV) кількість українських виробників складає 3-4 (для 17 кодів CPV) і 1-2 (для 4 кодів CPV). В цих сегментах існує середній і високий ризик неринкового зростання ціни. Однак, він стримуватиметься вищезгаданою специфікою публічних закупівель в Україні (формування бюджету закупівлі на початку року). Також високою є вигодолюбність появи нових підприємств, які перепрофілюють своє виробництво, в т.ч. за участі іноземних компаній, зацікавлених у збереженні своєї присутності на українському ринку.

Таблиця 4.4

Структура сегментів машинобудування за рівнем ризику зростання ціни при впровадженні критерію локалізації

Код CPV	Назва продукції	Кількість підприємств-виробників	Ризик зростання ціни
43412000-4	Машини для змішування гравію з бітумом	1	Високий
43200000-5	Машини для земляних і землерийних робіт та їх частини	2	Високий
43210000-8	Машини для земляних робіт	2	Високий
34144450-7	Поливальні машини	2	Високий
31711150-9	Електричні конденсатори	3	Середній
31711151-6	Конденсатори постійної ємності	3	Середній
31711152-3	Конденсатори змінної та регульованої ємності	3	Середній
34144220-6	Транспортні засоби аварійно-ремонтного призначення	3	Середній
34144431-8	Підмітально-збиральні машини з вакуумно-пневматичною системою	3	Середній
34622100-4	Трамвайні пасажирські вагони	3	Середній
34622200-5	Залізничні пасажирські вагони	3	Середній
34144100-9	Пересувні бурові вежі	4	Середній

Код CPV	Назва продукції	Кількість підприємств-виробників	Ризик зростання ціни
34622300-6	Тролейбуси	4	Середній
31124100-2	Турбогенераторні установки	4	Середній
34140000-0	Великовантажні мототранспортні засоби	4	Середній
34144910-0	Електробуси	4	Середній
34621200-8	Транспортні засоби для ремонту та обслуговування залізничних доріг	5	Середній
42110000-3	Турбіни та мотори	5	Середній
42112100-8	Парові турбіни	5	Середній
42112200-9	Гідравлічні турбіни	5	Середній
42112210-2	Водяні колеса	5	Середній
31170000-8	Трансформатори	13	Низький
31171000-5	Трансформатори з рідинним діелектриком	13	Низький
31172000-2	Трансформатори напруги	13	Низький
31173000-9	Вимірювальні трансформатори	13	Низький
31174000-6	Трансформатори живлення	13	Низький
34114121-3	Автомобілі швидкої допомоги	7	Низький
34114122-0	Транспортні засоби для перевезення пацієнтів	7	Низький
34120000-4	Мототранспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб	9	Низький
34121000-1	Міські та туристичні автобуси	9	Низький
34121100-2	Громадські автобуси	9	Низький
34121200-3	Двосекційні автобуси	9	Низький
34121400-5	Низькопідлогові автобуси	9	Низький
34121500-6	Туристичні автобуси	9	Низький
34133100-9	Автоцистерни	8	Низький
34133110-2	Автоцистерни для перевезення паливно-мастильних матеріалів	8	Низький
34134200-7	Самоскиди	7	Низький
34136000-9	Фургони	7	Низький
34142000-4	Автокрани та вантажні автомобілі-самоскиди	9	Низький
34142100-5	Вантажні автомобілі з підймальними платформами	9	Низький
34142300-7	Вантажні автомобілі-самоскиди	7	Низький
34144000-8	Мототранспортні засоби спеціального призначення	11	Низький
34144210-3	Пожежні транспортні засоби	5	Низький
34144211-0	Пожежні автомобілі з поворотною драбиною	5	Низький
34144212-7	Пожежні автоцистерни	5	Низький
34144213-4	Пожежні автомобілі	5	Низький
34144430-1	Підмітально-прибиральні машини	7	Низький
34144500-3	Сміттєвози та асенізаційні машини	7	Низький
34144510-6	Сміттєвози	7	Низький
34144511-3	Сміттєзбиральні машини	7	Низький
34144750-0	Вантажоперевізні транспортні засоби	8	Низький
34200000-9	Кузови, причепа та напівпричепа	11	Низький
34210000-2	Кузови транспортних засобів	11	Низький
34220000-5	Причепа, напівпричепа та пересувні контейнери	11	Низький
34223000-6	Причепа та напівпричепа	17	Низький
34223100-7	Напівпричепа	17	Низький
34223300-9	Причепа	17	Низький
34223310-2	Причепа загального призначення	17	Низький
34600000-3	Залізничні та трамвайні локомотиви і рейковий рухомий склад та супутні деталі	10	Низький
34610000-6	Залізничні локомотиви та тендери	17	Низький
34611000-3	Локомотиви	17	Низький
34612100-1	Локомотивні тендери	17	Низький
34620000-9	Рейковий рухомий склад	17	Низький
34621100-7	Вантажні залізничні вагони	23	Низький
34622000-3	Залізничні та трамвайні пасажирські вагони і	10	Низький

Код CPV	Назва продукції	Кількість підприємств-виробників	Ризик зростання ціни
	тролейбуси		
34622400-7	Залізничні вагони	11	Низький
34622500-8	Багажні вагони та вагони спеціального призначення	11	Низький
34640000-5	Самохідні частини	11	Низький
42120000-6	Насоси та компресори	41	Низький
42122000-0	Насоси	41	Низький
42122100-1	Насоси для рідин	41	Низький
42122400-4	Відцентрові насоси та підіймачі рідин	41	Низький
42122420-0	Підіймачі рідин	41	Низький
42122430-3	Відцентрові насоси	41	Низький
42123000-7	Компресори	16	Низький
42123100-8	Газові компресори	16	Низький
42123200-9	Роторні компресори	16	Низький
42123400-1	Повітряні компресори	16	Низький
42123500-2	Турбокомпресори	16	Низький
42123600-3	Поршневі об'ємні компресори	16	Низький
42990000-2	Машини спеціального призначення різні	42	Низький
43251000-7	Фронтальні ковшові навантажувачі зі зворотною лопатою	7	Низький
43260000-3	Механічні лопати, екскаватори та ковшові навантажувачі, гірнична техніка	7	Низький
43261000-0	Механічні лопати	7	Низький
43261100-1	Механічні ковшові навантажувачі	7	Низький
43262000-7	Землерийні машини	7	Низький
43262100-8	Механічні екскаватори	7	Низький

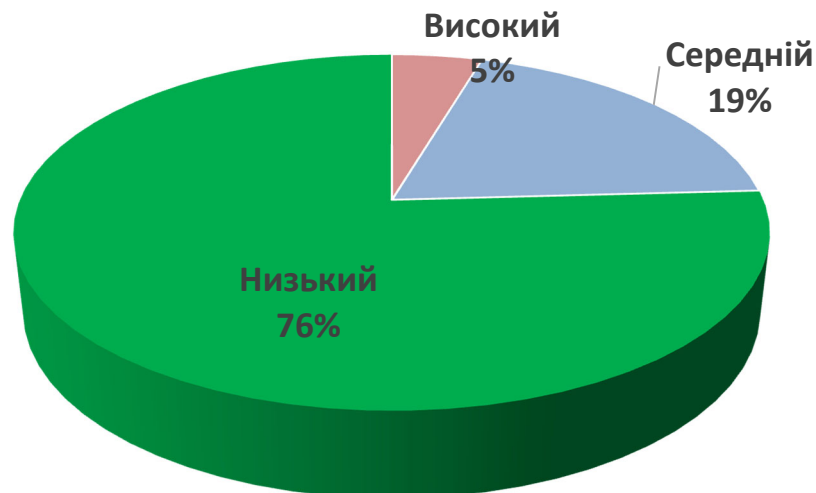

Рис. 4.1 - Структура сегментів машинобудування за ступінню ризиків зростання ціни після запровадження критерію локалізації

Для основної частини продукції кількість українських виробників перевищує 5, що зберігатиме високу конкуренцію на ринку після запровадження вимог по локалізації виробництва. Також зростання ціни на продукцію машинобудування в публічних закупівлях буде обмежуватися платоспроможністю покупців, які на початку року у фінплані затверджують верхню межу витрат на закупівлю продукції на ринковому рівні. Неринкове збільшення ціни унеможливить здійснення закупівлі, тому буде стримувати українського виробника від цього. Отже, запровадження локалізації в публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування не призведе до зростання цін.

4.3. КОМПЛЕКСНИЙ COST-BENEFIT АНАЛІЗ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ

Вище в п.4.1 зроблений розрахунок позитивного впливу локалізації у публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування.

Водночас, як зазначалося вище в п. 3.1, запровадження локалізації може бути розцінене як порушення міжнародних зобов'язань України, і тому несе ризики застосування окремими країнами зворотних санкцій.

Країни GPA (насамперед, США, Канада і Євросоюз) можуть запровадити дзеркальні обмеження доступу до публічних закупівель для українських компаній.

Водночас, на сьогодні українські виробники практично не здійснюють поставок продукції в рамках публічних закупівель інших країн. Станом на вересень 2020 року після приєднання України до GPA тільки два вітчизняні виробники виграли міжнародні тендери у публічних закупівлях: компанія ДП ДГЗП «СпецТехноЕкспорт» (входить до складу концерну «Укроборонпром») виграє в 2017 році тендер державної європейської компанії на поставку в 2017-2019 рр. запчастин до танків Т-72; український виробник трамвайних вагонів "Татра-Юг" в липні 2020 року переміг у тендері на поставку в Румунське місто Крайова 17 трамваїв (1,7 млн. євро/трамвай).

Євросоюз додатково в рамках Угоди DCFTA може обмежити імпорт з України товарів на суму, яка еквівалентна сумі обмеження європейських виробників в рамках «Законопроекту».

Аналіз державних закупівель за 2017-2019 роки показав, що обсяги публічних закупівель машинобудівної продукції за прямими контрактами з нерезидентами склав в середньому 11,5 млрд. грн/рік, в т.ч. 1,44 млрд. грн по кодах CPV, що включені до Законопроекту. Зазначимо, що цей обсяг не включає реалізацію імпортової продукції через українських посередників, адже у Євросоюзу немає інструментарію для оцінки непрямого імпорту, що був придбаний у кінцевому випадку за публічні кошти.

Таким чином, реальна загроза дзеркальних заходів (обмеження українського експорту в країни ЄС) буде еквівалентна сумі прямого імпорту з країн ЄС за кодами Законопроекту, який в середньому за рік у період 2017-2019 рр. складав 1,141 млрд. грн. (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Вартість завершених закупівель продукції у нерезидентів в 2017-2019 роках через систему ProZorro, млрд. грн.

Показник	2017	2018	2019	В середньому за рік
Закупівля усієї машинобудівної продукції напряду у нерезидентів (прямий імпорт)	3,5	27,1	4,0	11,5
в т.ч. закупівля імпортової продукції згідно кодів CPV, що увійшли до «Законопроекту»	2,21	1,46	0,65	1,44
в т.ч. з країн Євросоюзу	1,946	0,893	0,586	1,141

Джерело: аналітичний портал bi.prozoro.org

Для розрахунку можливого негативного ефекту від зменшення українського експорту в країни ЄС (на 1,141 млрд. грн в рік або на 11,411 млрд. грн за 10 років) також було використано апарат моделі «витрати-випуск». Результати розрахунків в перспективі до 2030 року наведено в таблиці 4.6.

Таблиця 4.6

Вплив на основні макроекономічні показники у випадку запровадження дзеркальних санкцій (обмеження українського експорту) країнами ЄС

Показник	Динаміка зміни наростаючим підсумком за 10 років, у цінах 2019 року	
	млн. грн	%
Валовий випуск	-24 526	-0,30
ВДВ	-6 311	-0,18
Експорт	-11 141	-0,68
Імпорт	-4 726	-0,24
в т.ч. кінцева інвестиційна продукція	0	
проміжне споживання	-4 726	
Зміна зайнятості, працюючих	-3 061	-0,02
Фонд заробітної плати	-4 480	
Податкові надходження	-1 976	-0,18
в т.ч. податок на доходи фізичних осіб	-509	-0,18
податок на прибуток	-217	-0,18
податок на додану вартість	-699	-0,18

Джерело: Державна служба статистики України, Державна казначейська служба України, розрахунки

В Таблиці 4.7 приведено сукупний ефект від введення критерію локалізації при публічних закупівлях машинобудівної продукції згідно Законопроекту, який враховує позитивний ефект (табл. 4.3) і можливий негативний ефект (табл. 4.6).

Таблиця 4.7

Сукупний вплив на економіку України введення критерію локалізації згідно «Законопроекту» за умови введення дзеркальних санкцій у вигляді обмеження українського експорту в країни ЄС

Показник	Динаміка зміни наростаючим підсумком за 10 років, у цінах 2019 року			
	введення критерію локалізації	можливі санкції ЄС	Сукупний ефект	
	млн. грн	млн. грн	млн. грн	%
Валовий випуск	400 510	-24 526	375 985	+4,56
ВДВ	128 198	-6 311	121 887	+3,57
Експорт	0	-11 141	-11 141	-0,68
Імпорт	-131 215	-4 726	-135 923	-7,02
в т.ч. кінцева інвестиційна продукція	-237 000	0	-237 000	
проміжне споживання	105 803	-4 726	101 077	
Зміна зайнятості, працюючих	62 177	-3 061	59 116	+0,36
Фонд заробітної плати	91 005	-4 480	86 525	
Податкові надходження	40 143	-1 976	38 166	+3,57
в т.ч. податок на доходи фізичних осіб	10 331	-509	9 823	+3,57
податок на прибуток	4 400	-217	4 183	+3,57
податок на додану вартість	14 203	-699	13 504	+3,57

Також важливо зазначити, що «Законопроект» дозволить не допустити на український ринок дешеву (за демпінговими цінами) китайську машинобудівну продукцію.

Китай протягом останніх років реалізує агресивну політику продажу своєї продукції за демпінговими цінами, витісняючи інших виробників. Так, протягом 2010-2018 рр. Китай за рахунок низьких цін витіснив країни Євросоюзу із ринку залізничної техніки в Латинській Америці і Близькому Сході (сумарно до 5 млрд. дол. США/рік). Подібна ситуація може трапитися і в Україні.

Українські машинобудівні заводи використовують імпортовані комплектуючі, в обсязі до 30% від вартості кінцевого виробу, в т.ч. значну їх частину з країн Євросоюзу. У випадку дії «Законопроекту», національна продукція замінить китайський імпорт. Це збільшить можливості для поставок комплектуючих із ЄС для українського виробництва. Цифри орієнтовно можуть виглядати так. Загальне виробництво в Україні зростає на 400 млрд. грн., з яких проміжний імпорт складе 106 млрд. грн., в т.ч. з ЄС – щонайменше 53 млрд. грн.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОПРОЕКТУ

5.1. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ СТОСОВНО ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЮ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості №3739 від 24.06.2020 (надалі – **Законопроект**) пропонує, при здійсненні державних закупівель в Україні, встановити вимоги щодо ступеня локалізації певних категорій товарів.

Фактично, для замовників за Законом України «Про публічні закупівлі», Законопроектом пропонується встановити обов'язок закуповувати певний товар, що визначений в переліку до Законопроекту, на основі його відповідності ступеню локалізації, як обов'язковій технічній характеристиці такого товару. Передбачено, що вимога локалізації матиме тимчасовий характер та діятиме протягом 10 років з 1 січня 2021 року. Ступінь локалізації виробництва товарів в Україні буде визначатися Уповноваженим органом, в порядку та за методикою, встановленою Кабінетом Міністрів України.

Враховуючи викладене в Розділі 3 даного Меморандуму, встановлення вимоги щодо ступеня локалізації в державних закупівлях та/або прийняття Законопроекту, може призвести до порушення міжнародно-правових зобов'язань України та спричинити оскарження положень Закону України «Про публічні закупівлі», зокрема, в Органі врегулювання суперечок СОТ та/або в спеціальному арбітражному трибуналі, створеному в рамках Угоди про Асоціацію.

Вказаний ризик існує через те, що встановлення Україною обов'язкової вимоги щодо ступеня локалізації певної категорії товарів в державних закупівлях, в разі запуску процесу оскарження за міжнародними угодами, скоріше за все, буде визнано порушенням принципу недискримінації та рівності сторін, принципів національного режиму та найбільшого сприяння.

У випадку визнання України такою, що порушує міжнародні зобов'язання, вона буде зобов'язана привести законодавство у відповідність до міжнародних договорів, а треті держави матимуть можливість застосувати обмежувальні торговельні заходи у відповідь.

Необхідно також враховувати, що відповідно до частини 1 статті 6 Закону України «Про публічні закупівлі», якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, передбачено інший порядок закупівлі, ніж визначений цим Законом, застосовуються положення міжнародного договору України, з урахуванням принципів, встановлених у частині першій статті 5 цього Закону.

Таким чином, враховуючи встановлений самим же Законом України «Про публічні закупівлі» примат міжнародних договорів України, а також ризик порушення міжнародних зобов'язань в разі не дотримання вказаного примату, запровадження інструменту локалізації в державних закупівлях, в контексті міжнародно-правових зобов'язань України, вбачається допустимим у випадку:

- (1) застосування інструменту локалізації до публічних закупівель, що не охоплюються міжнародними договорами України; або

- (2) застосування Україною норм-винятків, які дозволяють відступити від вказаних вище міжнародних договорів.

5.2. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ І ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНОПРОЕКТУ

Враховуючи викладене в попередніх розділах даного Меморандуму, запровадження інструменту локалізації у запропонованому Законопроекті вигляді, а саме, у формі імперативної норми, що зобов'язує замовника здійснювати закупівлю певних товарів виключно у випадку наявності встановленого ступеню локалізації виробництва, суперечитиме міжнародно-правовим зобов'язанням України, передбаченим рядом міжнародних угод, зокрема, Угоди СОТ про державні закупівлі та Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

У випадку ж сумлінного дотримання застереження Закону України «Про публічні закупівлі» щодо примату норм міжнародних договорів України, запровадження інструменту локалізації у запропонованому вигляді, фактично, втрачає будь-який сенс, адже застосування локалізації буде допустимим лише у край обмежених обсягах, у малозначних закупівлях на загальну вартість, що не перевищує передбачені міжнародними угодами порогові показники.

Вважаємо, що **для обґрунтування застосування критерію локалізації у публічних закупівлях, що підпадають під визначення «охоплюваних» закупівель за міжнародними договорами України, відсутні очевидні та недвозначні підстави, які б дозволили гарантовано запобігти невдоволення міжнародних партнерів, в тому числі, ініціювання міжнародних процедур оскарження.**

Тим не менш, враховуючи наявність наведених у Меморандумі норм виключень та майже повну відсутність відповідної практики Органу з вирішення спорів СОТ, пропонуємо наступні сценарії.

5.2.1. Створення підприємства, що не підпадає під визначення «охопленої установи» в рамках Угоди про державні закупівлі

Як зазначалося у підрозділі 2.2.3 Меморандуму, у Додатку 3 України до Угоди про державні закупівлі наводиться визначення охопленої установи. По-перше, охоплювана установа має здійснювати діяльність у одній з перелічених у Додатку 3 сфер. По-друге, охоплювана установа має відповідати хоча б одному з двох критеріїв:

- (1) органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування або інші управляючі державними фондами володіють часткою більше 50 відсотків у визначеному статутному капіталі такої установи (підприємства) або більшістю голосів у вищому органі управління, або мають право призначати більше половини складу виконавчого чи наглядового органу такої установи (підприємства);
- (2) установа (підприємство) володіє спеціальними або виключними правами, тобто правами, які надані в межах повноважень органом державної влади або місцевим органом влади на підставі будь-якого нормативно-правового акта та/чи акта індивідуальної дії, які обмежують діяльність у сферах, визначених цим Додатком,

однією чи кількома особами, що істотно впливає на здатність інших осіб провадити діяльність у зазначених сферах.

В той же час, Примітка до Додатку 3 містить виключення, відповідно до якого положення Угоди не застосовуються у двох випадках:

- (1) закупівля здійснюється замовником у афілійованої установи, підприємства чи організації;
- (2) закупівля здійснюється спільним підприємством, утвореним виключно низкою замовників для цілей здійснення видів діяльності, визначених у підпунктах а)-f) Додатку, у установи, підприємства чи організації, що є афілійованою з одним з таких замовників.

«Афілійована установа, підприємство чи організація» визначена у виносці, як будь-яка установа, підприємство чи організація на яку замовник безпосередньо або опосередковано може чинити вирішальний вплив, або яка може чинити вирішальний вплив на замовника, або яка, разом з замовником, знаходиться під вирішальним впливом з боку іншої установи, підприємства чи організації в силу права власності, фінансової участі чи правил управління нею.

Для застосування цього виключення необхідно, щоб щонайменше 80% середнього обігу афілійованої установи, підприємства чи організації стосовно послуг чи поставок за попередні три роки припадало на надання таких послуг чи поставок афілійованим суб'єктам. У разі, якщо афілійована установа, підприємство чи організація була створена або розпочала свою діяльність нещодавно і дані щодо обігу за останні три роки відсутні, такій установі, підприємству чи організації достатньо буде продемонструвати, що дані стосовно обігу є достовірними, зокрема шляхом надання прогнозних показників діяльності.

В основі поняття «афілійованості», в розумінні Додатку 3, закладено здійснення вирішального впливу. Способи здійснення вирішального впливу наведені у визначенні поняття «контроль» у ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Так, вирішальний вплив може здійснюватися, зокрема, завдяки: праву володіння чи користування всіма активами чи їх значною частиною; праву, яке забезпечує вирішальний вплив на формування складу, результати голосування та рішення органів управління суб'єкта господарювання; укладенню договорів і контрактів, які дають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління суб'єкта господарювання; заміщенню посади керівника, заступника керівника спостережної ради, правління, іншого наглядового чи виконавчого органу суб'єкта господарювання особою, яка вже обіймає одну чи кілька із зазначених посад в інших суб'єктах господарювання; обійманню більше половини посад членів спостережної ради, правління, інших наглядових чи виконавчих органів суб'єкта господарювання особами, які вже обіймають одну чи кілька із зазначених посад в іншому суб'єкті господарювання.

Таким чином, враховуючи, що поняття «охоплюваної установи» в розумінні Додатку 3 є вужчим за поняття «афілійованої» установи, Україна може застосувати зазначений виняток, створивши підприємство, що не відповідатиме критеріям «охоплюваної установи», проте, відповідатиме критеріям

«афілійованості», що дозволить замовникам здійснювати закупівлі в обхід вимог Угоди про державні закупівлі у такого афілійованого підприємства, яке самостійно закуповуватиме певні товари для певного кола підприємств застосовуючи критерій локалізації.

Зазначений сценарій може бути використано в якості обґрунтування застосування інструменту локалізації в контексті відносин з державами-членами Угоди про державні закупівлі. Проте, звернення до такого засобу не звільняє від обов'язків за іншими міжнародними угодами, зокрема, за Угодою про асоціацію з Європейським Союзом.

5.2.2. Застосування виключень з міркувань безпеки

Як зазначалося вище, група експертів визнала конфлікт між Україною та Російською Федерацією «надзвичайною обставиною у міжнародних відносинах» в розумінні п. b) (3) ст. XXI ГАТТ. Таким чином, враховуючи періодичні публікації та заяви про збільшення кількості російської військової техніки на українських кордонах, що є вагомою підставою для побоювань щодо здійснення Росією повномасштабного військового наступу, та права держави самостійно визначати «суттєві інтереси своєї безпеки» з врахуванням принципу добросовісності, Україна може послатись на необхідність тимчасових заходів з метою захисту суттєвих інтересів безпеки, а саме, підтримки національного машинобудування, виробничі потужності котрого у разі необхідності можуть бути налаштовані на виробництво військового транспорту та іншої військової техніки.

Застосування зазначеного винятку є підставою для відходу від обов'язків за усіма міжнародними угодами України. Здійснене державою тлумачення суттєвих інтересів безпеки може бути оскаржено третіми державами, зокрема, в Органі вирішення спорів СОТ. Проте, враховуючи, що США заблокували роботу Апеляційного органу СОТ, процедура розгляду спору може затягнутися на невизначений строк.

Варто очікувати, що у випадку прийняття рішення оскаржити дії України держави-члени ЄС, розуміючи тимчасову неефективність розгляду в рамках СОТ, скористаються процедурою вирішення спорів, передбаченою главою 14 Угоди про Асоціацію. В такому разі рішення прийматиме арбітражний трибунал ad hoc, який, у разі встановлення порушення Угоди, може зобов'язати Україну скасувати відповідний Закон, або внести в нього зміни. Більш детально про юридичні наслідки потенційного оскарження запровадження локалізації, в разі встановлення невідповідності Угоді про державні закупівлі та Угоді про Асоціацію, йтиметься у розділі 6 цього Меморандуму.

5.2.3. Загальні винятки з питань здоров'я населення

- (1) В умовах пандемії COVID-19, ряд держав застосовують обмежувальні заходи, зокрема вимоги місцевої складової щодо видів продукції, від якої може залежати здоров'я населення. Наприклад, як зазначалося вище, США запровадили критерій локалізації щодо важливих медичних препаратів та медичних виробів. Винятки з питань здоров'я викладені у ст. XX ГАТТ та ст. III Угоди про державні закупівлі. Винятки передбачені цими статтями застосовуються і до Угоди про Асоціацію.
- (2) Застосування винятку з питань захисту здоров'я може бути використано для впровадження тимчасових обмежувальних заходів щодо певних видів товарів та їх виключення з сфери охоплення міжнародних угод, за умови пояснення важливості таких товарів для захисту здоров'я та боротьби з пандемією.

6. ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ У ВИПАДКУ ПОРУШЕННЯ УКРАЇНОЮ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ УГОДАМИ ТА ВИХОДУ З УГОДИ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ

6.1. РИЗИКИ В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕНЬ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

6.1.1. Припинення взаємного відкриття ринків державних закупівель через невідповідність процесу адаптації українського законодавства до права ЄС

Відповідно до ч. 1 ст. 153 Угоди про Асоціацію, Україна забезпечує поступове приведення існуючого та майбутнього законодавства у сфері державних закупівель у відповідність до *acquis* ЄС у сфері державних закупівель. Адаптація відбувається поетапно, у відповідності з періодами, визначеними у Додатку XXI-A до Угоди та, зокрема, передбачає поступове наближення та імплементацію положень Директиви № 2014/23/ЄС, Директиви № 2014/24/ЄС та Директиви № 2014/25/ЄС. З процесом адаптації пов'язується взаємне надання доступу на ринок державних закупівель.

Так, згідно четвертого речення ч. 2 ст. 153 Угоди, реалізація кожного періоду оцінюється Комітетом асоціації з питань торгівлі й після позитивної оцінки цим органом поєднуюватиметься зі взаємним наданням доступу до ринку згідно з Додатком XXI-A до цієї Угоди.

Таким чином, запровадження критерію місцевої складової суперечитиме задекларованій в Угоді домовленості про поступову адаптацію законодавства у сфері публічних закупівель і може унеможливити подальше надання взаємного доступу до ринку закупівель, як внаслідок безпосереднього обмеження такого доступу, виходячи з положень самого законопроекту, так і внаслідок негативної оцінки реалізації наступного етапу адаптації Комітетом асоціації з питань торгівлі.

6.1.2. Порухення Європейським Союзом арбітражної процедури *ad hoc* в рамках Угоди про Асоціацію

Угодою про Асоціацію передбачена спеціальна арбітражна процедура вирішення спорів, якою сторони можуть скористатись у випадку виникнення спірних питань щодо тлумачення або застосування положень Розділу IV Угоди та, зокрема, положень Угоди стосовно державних закупівель. Як передбачено ст. 304 Угоди, положення Глави 14 Угоди, застосовуються до будь-якого спору стосовно тлумачення та застосування положень Розділу IV цієї Угоди, крім випадків, коли прямо не передбачено інше.

Це функціонуюча процедура, що наразі застосовується для вирішення спору між Україною та ЄС щодо заборони експорту лісу-кругляку, та відповідно до якої, у разі неможливості досягнення компромісу протягом 30-денного строку для проведення консультацій, ЄС може подати запит про створення арбітражної групи. За загальним правилом ст. ст. 307 і 301 Угоди, арбітражна група створюється протягом 10-15 днів та виносить постанову у справі протягом 120-150 днів. В подальшому, сторони спору узгоджують обґрунтований строк, необхідний для виконання постанови відповідачем. За відсутності такої домовленості, строк встановлює арбітражна група.

В разі невиконання або неналежного виконання постанови, ЄС може надати Україні пропозицію щодо тимчасової компенсації. Якщо ж сторони не узгодять компенсацію

протягом 30 днів після спливу строку для виконання постанови, або встановлення арбітражем неналежного виконання постанови, ЄС матиме право після спливу 10 днів з моменту направлення повідомлення Україні та Комітету з питань торгівлі призупинити зобов'язання, які випливають з будь-якого положення, яке міститься у Главі про зону вільної торгівлі, на рівні, еквівалентному анулюванню або скороченню, спричиненому порушенням.

Важливо зауважити, що Україна може несуттєво відтермінувати (до 30 днів) застосування Європейським Союзом контрзаходів шляхом подання письмового запиту щодо еквівалентності таких контрзаходів допущеному Україною порушенню.

Отже, у випадку прийняття законопроекту про локалізацію, ЄС може скористатися передбаченим Угодою механізмом, що може призвести до застосування до України еквівалентних у вартісному вираженні контрзаходів. Наприклад, ЄС зможе підвищити мита на український експорт.

6.2. РИЗИКИ В КОНТЕКСТІ ПОРУШЕНЬ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Враховуючи високу ймовірність порушення зобов'язань за Угодою про державні закупівлі, Європейський Союз та інші держави-члени Угоди про державні закупівлі можуть оскаржити запроваджений Україною обмежувальний захід, звернувшись до Органу з вирішення спорів СОТ.

Так, відповідно до ст. XX Угоди про державні закупівлі, *якщо будь-яка Сторона вважає, що будь-яка вигода, яка прямо чи опосередковано отримується нею за цією Угодою, зводиться нанівець або зменшується, чи ускладнюється досягнення будь-якої мети цієї Угоди внаслідок:*

- (a) невиконання іншою Стороною чи Сторонами своїх зобов'язань за цією Угодою; або*
- (b) застосування іншою Стороною чи Сторонами будь-якого заходу, незалежно від того, чи суперечить він положенням цієї Угоди, чи ні,*

така Сторона може, з метою досягнення взаємно прийняттого врегулювання цього питання, вдатися до положень Домовленості про правила та процедури врегулювання спорів.

За результатами розгляду спору Групою експертів, Орган з вирішення спорів може зобов'язати Україну скасувати обмежувальний захід, а у випадку невиконання вимог Органу з вирішення спорів протягом обґрунтованого строку та недосягнення Україною домовленості зі скаржником щодо прийнятної компенсації, держава-скаржник буде вправі застосувати еквівалентні контрзаходи, шляхом припинення своїх зобов'язань за Угодою про державні закупівлі перед Україною.

Варто зауважити, що в умовах зупинки функціонування Апеляційного органу СОТ внаслідок блокування обрання його членів Сполученими Штатами Америки, Україна може затримати процес вирішення спору в рамках СОТ на невизначений термін шляхом подання апеляції. У зв'язку з цим, звернення Європейським Союзом до процедури, передбаченої Угодою про Асоціацію, є більш ймовірним.

6.3. ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ ВИХОДУ З УГОДИ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ

Відповідно до ст. 54 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., *припинення договору або вихід з нього учасника можуть мати місце:*

а) відповідно до положень договору; або

б) в усякий час за згодою всіх учасників після консультації з іншими договірними державами.

Згідно ст. 43 Конвенції, вихід з договору одного з учасників або зупинення його дії, коли вони є результатом застосування цієї Конвенції або положень самого договору, жодною мірою не зачіпають обов'язок держави виконувати усяке написане в договорі зобов'язання, яке має силу для неї відповідно до міжнародного права, незалежно від договору.

Так, Україна може скористатись правом виходу з Угоди про державні закупівлі, передбаченим ч. 11 ст. XXII Угоди. Вихід набирає чинності після закінчення 60 днів з дати отримання Генеральним директором СОТ письмового повідомлення про вихід із Угоди. Це дозволить Україні застосовувати обмежувальні заходи на кшталт критерію локалізації в рамках раніше охоплюваних Угодою закупівель, за винятком закупівель, що також охоплюються іншими багато- або двосторонніми міжнародними угодами України. Тобто, у відносинах з ЄС, Україна не припинить нести обов'язки щодо недискримінації європейських товарів та постачальників в рамках державних закупівель, що охоплюються Угодою про Асоціацію.

У випадку виходу Україна не зможе користуватися вигодами доступу до ринків державних закупівель інших держав-членів Угоди. Проте, враховуючи наявність двосторонніх торговельних угод з основними економічними партнерами, зокрема, Європейським Союзом, які містять розділи присвячені взаємному доступу до ринків закупівель, можна очікувати, що вихід з Угоди про державні закупівлі не спричинить значних втрат для України.

Отже, Україна може вийти з Угоди про державні закупівлі не втративши суттєвих економічних переваг. Проте, вихід не зачіпатиме обов'язків України, які мають силу для неї відповідно до міжнародного права та витікають з інших чинних міжнародних договорів України, зокрема, Угоди про Асоціацію.

Разом з тим, вихід з Угоди про державні закупівлі призведе до негативних політичних наслідків для авторитету України на міжнародній арені, адже свідчитиме про непослідовність та нестабільність України, як міжнародного економічного партнера.

7. КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

1. Із огляду на прогнольні обсяги держзакупівель продукції машинобудування і теперішній стан національного машинобудування, *ціна даного питання для України є високою*. На період до 2030 року обсяг публічних закупівель машинобудівної продукції в рамках кодів CPV «Законопроекту» складає 334 млрд. грн., з яких потенційний імпорт – 237 млрд. грн.
2. Ініціатива щодо запровадження критерію локалізації може розглядатися іншими країнами як порушення Україною міжнародних зобов'язань в рамках: (а) Угоди про державні закупівлі (ч. 4 ст. IV Угоди); (б) Угоди про асоціацію з ЄС (глава 8 Розділу IV Угоди); (в) Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ (ст. 6.7 Угоди); (г) Договору про зону вільної торгівлі в рамках СНД (ст. 6 Договору).
3. Серед юридичних варіантів, які дозволяють мінімізувати ризики міжнародного оскарження Законопроекту, існують наступні:
 - а. **Отримання України статусу країни, що розвивається**. Однак, це вимагає значних політичних зусиль з боку української влади, і потребує значного часу (не менше 2-х років)
 - б. Україна в умовах постійної військової загрози з боку Росії, яка визнана ООН країною-агресором, може послатися на **необхідність захисту суттєвих інтересів безпеки**, а саме, підтримки національного машинобудування через запровадження локалізації у публічних закупівлях, виробничі потужності якого можуть бути налаштовані на виробництво і ремонт військового транспорту та військової техніки
 - с. в якості додаткової підстави для застосування винятків, Україна може послатись на необхідність захисту життя та здоров'я людей, а саме, **недопущення розповсюдження COVID-19** та недопущення іноземних громадян, які потенційно можуть бути переносниками захворювання. Однак, цей захід є обмеженим на період пандемії COVID-19
4. **Найкращим варіантом є питання безпеки** (ст. III Угоди Про державні закупівлі) в контексті необхідності **забезпечення обороноздатності країни** в умовах постійно діючої загрози збройної агресії з боку Російської Федерації. Коротко пояснення:

Генеральна Асамблея ООН 19 грудня 2016 року прийняла резолюцію, згідно з якою Росія визнається державою агресором. Тому Україна може послатися на необхідність підтримки національного машинобудування через запровадження вимоги локалізації у публічних закупівлях, оскільки виробничі потужності машинобудівних заводів можуть бути використані для виробництва і ремонту військової техніки.

Наприклад, вагонобудівні заводи можуть виробляти і ремонтувати залізничну техніку (локомотиви, вагони), яка необхідна для перевезення військових вантажів і військових. Виробники комунальної техніки, автокранів і вантажних автомобілів можуть виробляти і ремонтувати самохідну військову техніку. Виробники пасажирських автобусів можуть виробляти і ремонтувати автобуси для перевезення військових.

В цьому контексті необхідно спільно з Мінстратегпромом уточнити перелік потенційних підприємств і надати цьому процесу формальний вигляд.

5. Запровадження локалізації в публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування **збільшить обсяги ВДВ** в Україні сумарно **за 10 років на 3,8 %** (або +12,8 млрд. грн./рік), створить **62,2 тис. нових робочих місць** і забезпечить додаткове надходження **~4 млрд. грн./рік податків**. Крім того, значно більший ефект пов'язаний із **підтримкою працездатності вітчизняних машинобудівних заводів** та їх здатністю підтримувати рівень **технологічної спроможності країни**.
6. Запровадження локалізації в публічних закупівлях окремих видів продукції машинобудування **не призведе до зростання цін**, оскільки для основної частини продукції **кількість українських виробників перевищує 5**, що зберігає високу конкуренцію на ринку. Також зростання ціни на продукцію машинобудування в публічних закупівлях буде обмежуватися їх специфікою. Так, переважна кількість суб'єктів тендерів – це державні компанії та органи влади, які на початку року у фінплані затверджують верхню межу витрат на закупівлю продукції на ринковому рівні. Неринкове збільшення ціни унеможливить здійснення закупівлі, тому буде стримувати українського виробника від цього.
7. Для Євросоюзу дієвим аргументом на користь «Законопроекту» є наступне. Українські машинобудівні заводи використовують імпортовані комплектуючі обсязі до 30% від вартості кінцевого виробу, в т.ч. близько половини із країн Євросоюзу. Це **збільшить можливості для поставок комплектуючих із ЄС** для українського виробництва. Цифри орієнтовно можуть виглядати так. Загальне виробництво в Україні за 10 років зросте на 400 млрд. грн., з яких проміжний імпорт складе 106 млрд. грн., в т.ч. з ЄС – шонайменше 53 млрд. грн.
8. Після втрати ринку РФ українські машинобудівні підприємства перебувають у шоковому стані. Частина з них припинила діяльність, інша частина близька до цього. Прийняття «Законопроекту» дозволить частково компенсувати втрату російського ринку, підтримати їх внутрішніми замовленнями, а значить зберегти їх працездатність. Ці **машинобудівні підприємства здатні відіграти важливу роль у укріпленні обороноздатності держави на випадок агресії Росії**.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Розподіл обсягів закупівель машинобудівної продукції на імпорتنу та українського виробництва за кодами, що включено до «Законопроекту», у 2019 році, млн. грн.

Код CPV та назва	Імпорт (прямий та непрямий)	Україна (підтверджено український виробник)	Невідомо (немає можливості чітко ідентифікувати виробника)	Разом у 2019 р., млн. грн	Усього в 2016-2020 рр., млн. грн
31124100-2 Турбогенераторні установки					
31170000-8 Трансформатори	233	207	53	493	2 203
31171000-5 Трансформатори з рідинним діелектриком		2		2	764
31172000-2 Трансформатори напруги		0	0	0	4,8
31173000-9 Вимірювальні трансформатори			1	1	37
31174000-6 Трансформатори живлення			0	0	2,6
31711150-9 Електричні конденсатори			0	0	6
31711151-6 Конденсатори постійної ємності					18
31711152-3 Конденсатори змінної та регульованої ємності					
34114121-3 Автомобілі швидкої допомоги					62
34114122-0 Транспортні засоби для перевезення пацієнтів					1,6
34120000-4 Мототранспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб	818	1 063	40	1 920	6 822
34121000-1 Міські та туристичні автобуси		2		2	1 050
34121100-2 Громадські автобуси	3	5		8	181
34121200-3 Двосекційні автобуси					
34121400-5 Низькопідлогові автобуси					3,5
34121500-6 Туристичні автобуси					11
34130000-7 Мототранспортні вантажні засоби	226	511	186	923	4 414
34133100-9 Автоцистерни					36
34133110-2 Автоцистерни для перевезення паливно-мастильних матеріалів					
34134200-7 Самоскиди	1			1	28
34136000-9 Фургони	0	2		2	27
34140000-0 Великовантажні мототранспортні засоби	1 076	1 140	217	2 434	13 748
34142000-4 Автокрани та вантажні автомобілі-самоскиди	6		4	10	127
34142100-5 Вантажні автомобілі з підіймальними платформами	0		2	2	60
34142300-7 Вантажні автомобілі-самоскиди	4	3	1	9	59
34144000-8 Мототранспортні засоби спеціального призначення		22	6	29	833
34144100-9 Пересувні бурові вежі					
34144210-3 Пожежні транспортні засоби		3		3	2,8
34144212-7 Пожежні автоцистерни		3		3	98
34144213-4 Пожежні автомобілі	0	12		12	15
34144220-6 Транспортні засоби аварійно-ремонтного призначення					29
34144430-1 Підмітально-прибиральні машини	0		0	0	5,4
34144431-8 Підмітально-збиральні машини з вакуумно-пневматичною системою					7,7
34144450-7 Поливальні машини					0,4
34144500-3 Сміттєвози та асенізаційні машини			1	1	66
34144510-6 Сміттєвози	1	4	4	9	130
34144511-3 Сміттєзбиральні машини					2,1
34144910-0 Електробуси					

34200000-9 Кузови, причепи та напівпричепи			1	1	20
34210000-2 Кузови транспортних засобів	2	3	11	16	75
34220000-5 Причепи, напівпричепи та пересувні контейнери	12	44	64	120	744
34223000-6 Причепи та напівпричепи	4	0	1	5	37
34223100-7 Напівпричепи			0	0	14
34223300-9 Причепи		0	2	3	15
34223310-2 Причепи загального призначення					0,9
34600000-3 Залізничні та трамвайні локомотиви і рейковий рухомий склад та супутні деталі			0	0	3,0
34610000-6 Залізничні локомотиви та тендери		1	0	1	46
34611000-3 Локомотиви					
34612100-1 Локомотивні тендери					
34620000-9 Рейковий рухомий склад	658	552	1	1 212	9 987
34621100-7 Вантажні залізничні вагони					
34621200-8 Транспортні засоби для ремонту та обслуговування залізничних доріг					
34622000-3 Залізничні та трамвайні пасажирські вагони і тролейбуси					446
34622100-4 Трамвайні пасажирські вагони					
34622200-5 Залізничні пасажирські вагони					0,5
34622300-6 Тролейбуси					230
34622400-7 Залізничні вагони					
34622500-8 Багажні вагони та вагони спеціального призначення					
34640000-5 Самохідні частини		3	0	3	14
42110000-3 Турбіни та мотори	29	1 393	13	1 435	6 174
42112100-8 Парові турбіни					2,4
42112200-9 Гідравлічні турбіни					
42112210-2 Водяні колеса					0,1
42120000-6 Насоси та компресори	298	880	312	1 490	7 904
42122000-0 Насоси	0	0	4	5	347
42122100-1 Насоси для рідин			1	1	56
42122400-4 Відцентрові насоси та підіймачі рідин		0	0	1	3,1
42122420-0 Підіймачі рідин					8,0
42122430-3 Відцентрові насоси			0	0	2,1
42123000-7 Компресори	1	3	1	4	243
42123100-8 Газові компресори			0	0	4,1
42123200-9 Роторні компресори					0,7
42123400-1 Повітряні компресори			0	0	27
42123500-2 Турбокомпресори					7,1
42123600-3 Поршневі об'ємні компресори					0,3
42990000-2 Машини спеціального призначення різні	63	17	59	140	813
43200000-5 Машини для земляних і землерийних робіт та їх частини		1	1	2	289
43210000-8 Машини для земляних робіт	96	9	13	118	879
43251000-7 Фронтальні ковшові навантажувачі зі зворотною лопатою					2,3
43260000-3 Механічні лопати, екскаватори та ковшові навантажувачі, гірнична техніка	476	103	24	603	2 462
43261000-0 Механічні лопати			0	0	0,2
43262000-7 Землерийні машини			0	0	61
43262000-7 Землерийні машини					61
43262100-8 Механічні екскаватори	8	0	0	8	67
43412000-4 Машини для змішування гравію з бітумом			1	1	29
Разом	4017	5988	1028	11033	61928

Джерело: аналітичний портал bi.prozoro.org

Розподіл обсягів закупівель імпортової машинобудівної продукції по країнах за кодами, що включено до «Законопроекту», у 2019 році, млн. грн.

Класифікація CPV	Разом	Імпорт			ЄС/GPA															Інші					
		Невідомо	ЄС/GPA	Інші	Польща	Болгарія	Чехія	Естонія	Південна Корея	Німеччина	Швейцарія	Словенія	Італія	Бельгія	Фінляндія	Австрія	Швеція	Хорватія	Словаччина	США	Білорусь	Туреччина	Китай	Російська Федерація	Молдова
31170000-8 Трансформатори	232,9	26,3	206,7			184,0	14,5										1,1	7,1							
34120000-4 Мототранспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб	817,6	112,0	66,4	639,1					11,0		55,4										596,4	22,1	20,2	0,4	
34121100-2 Громадські автобуси	3,5	3,5																							
34130000-7 Мототранспортні вантажні засоби	226,4	66,8	105,6	54,0	6,2		1,8	97,6													33,9	16,8		3,3	
34134200-7 Самоскиди	1,2			1,2																	1,2				
34136000-9 Фургони	0,2	0,2																							
34140000-0 Великовантажні мототранспортні засоби	1076,1	401,1	119,4	555,5	23,4						56,1	32,3				7,7					402,0	153,6			
34142000-4 Автокрани та вантажні автомобілі-самоскиди	5,7	5,7																							
34142100-5 Вантажні автомобілі з	0,5	0,5																							

Класифікація CPV	Разом	Імпорт			ЄС/GPA															Інші							
		Невідомо	ЄС/GPA	Інші	Польща	Болгарія	Чехія	Естонія	Південна Корея	Німеччина	Швейцарія	Словенія	Італія	Бельгія	Фінляндія	Австрія	Швеція	Хорватія	Словаччина	США	Білорусь	Туреччина	Китай	Російська Федерація	Молдова		
підіймальними платформами																											
34142300-7 Вантажні автомобілі-самоскиди	4,1	2,2		1,9																						1,9	
34144213-4 Пожежні автомобілі	0,2	0,2																									
34144430-1 Підмітально-прибиральні машини	0,0	0,0																									
34144510-6 Сміттєвози	1,0	1,0																									
34210000-2 Кузови транспортних засобів	2,0	0,5		1,5																						1,5	
34220000-5 Причепи, напівпричепи та пересувні контейнери	11,8	3,7	4,8	3,3							4,8															3,3	
34223000-6 Причепи та напівпричепи	3,5	3,5																									
34620000-9 Рейковий рухомий склад	658,5		658,5		568,4			65,7							18,5		5,9										
42110000-3 Турбіни та мотори	28,8		28,8					28,8																			
42120000-6 Насоси	298,5	65,1	108,7	124,7	24,8	7,2	29,9			16,5					18,4	0,5	8,7			2,8	57,2	20,4	46,0		1,0		

Класифікація CPV	Разом	Імпорт			ЄС/GPA															Інші					
		Невідомо	ЄС/GPA	Інші	Польща	Болгарія	Чехія	Естонія	Південна Корея	Німеччина	Швейцарія	Словенія	Італія	Бельгія	Фінляндія	Австрія	Швеція	Хорватія	Словаччина	США	Білорусь	Туреччина	Китай	Російська Федерація	Молдова
та компресори																									
42122000-0 Насоси	0,1	0,1																							
42123000-7 Компресори	0,9			0,9																	0,9				
42990000-2 Машини спеціального призначення різні	63,4	53,4	10,0		1,6					3,3			1,6			3,5									
43210000-8 Машини для земляних робіт	96,4	18,1	25,3	53,0	25,3																9,5		33,3	10,3	
43260000-3 Механічні лопати, екскаватори та ковшові навантажувачі, гірнична техніка	475,8	300,7	125,5	49,7	2,9		10,7		58,8	46,2		3,2									20,0	21,2	8,5		
43262100-8 Механічні екскаватори	7,7	4,9		2,9																			2,9		
Разом	4017	1069	1460	1488	652,5	191,2	151,4	97,6	69,8	66,0	60,9	55,4	35,5	20,1	18,4	14,1	13,2	7,1	3,7	2,8	1126,9	234,9	110,9	14,1	1,0

Перелік виробників окремих видів машинобудівної продукції в Україні станом на початок 2020р.

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
31124100-2	Турбогенераторні установки	ТОВ "ПІДПРИЄМСТВО ТЕХІНКОМ" ТОВ "ПЕРВОМАЙСЬКДИЗЕЛЬМАШ" Сумське НВО-інжиніринг Електроважмаш ДП	Середній
31170000-8	Трансформатори	ТОВ "ЕЛІЗ" ТОВ "УКРЕЛЕКТРОАПАРАТ" ТОВ "ТРАНСФОРМАТОР СЕРВІС"	Низький
31171000-5	Трансформатори з рідинним діелектриком	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗАВОД МАЛОГАБАРИТНИХ ТРАНСФОРМАТОРІВ" ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЕНЕРГОСПЕЦСЕРВІС" ТОВ "ЕЛТЕХКОМП"	
31172000-2	Трансформатори напруги	ТОВ "КАМ'ЯНЕЦЬКІ ТРАНСФОРМАТОРНІ ПІДСТАНЦІЇ" ПП "ТРАНСЕНЕРГОКОМПЛЕКС" ТОВ "ЕКО ІНДІГО"	
31173000-9	Вимірювальні трансформатори	ТОВ "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВИСОКОВОЛЬТНОГО ОБЛАДНАННЯ" Запоріжтрансформатор ПАТ	
31174000-6	Трансформатори живлення	Еліз ТОВ Запоріжський завод трансформаторів Український інститут трансформаторобудування - ВІТ АТ УНДПК і ТІТ	
31711150-9	Електричні конденсатори	ТОВ НВП "АВТОМАТИК СИСТЕМ ГРУП" ТОВ "КИЇВСЬКИЙ ЗАВОД ВИСОКОВОЛЬТНОЇ АПАРАТУРИ" Турбоатом АТ	Середній
31711151-6	Конденсатори постійної ємності		
31711152-3	Конденсатори змінної та регульованої ємності		
34114121-3	Автомобілі швидкої допомоги	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СВРОКАР" ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЗАЗ ІНДАСТРІЗ" Концерн Електрон	Низький
34114122-0	Транспортні засоби для перевезення пацієнтів	Автоспецпром ТОВ ВІДІ ЮНІКОМЕРС БріорсонМоторс Citius S	
34120000-4	Мототранспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб	АТ "ЧЕРКАСЬКИЙ АВТОБУС" ТОВ "ЧЕРНІГІВСЬКИЙ АВТОЗАВОД" ДП "АВТОСКЛАДАЛЬНИЙ ЗАВОД №1" ПАТ "АВТОМОБІЛЬНА КОМПАНІЯ "БОГДАН МОТОРС" ПАТ "ЗАПОРІЗЬКИЙ АВТОМОБІЛЕБУДІВНИЙ ЗАВОД" ПАТ "ЗАВОД "ЧАСІВОЯРСЬКІ АВТОБУСИ" ДП "ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ ПІВДЕННИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД ІМЕНІ О. М. МАКАРОВА" ТОВ "СПІЛЬНЕ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЕЛЕКТРОНТРАНС" ТОВ "ЗАВОД ЕЛЕКТРОНМАШ" АвтоКрАЗ	Низький
34121000-1	Міські та туристичні автобуси		
34121100-2	Громадські автобуси		
34121200-3	Двосекційні автобуси		
34121400-5	Низькопідлогові автобуси		
34121500-6	Туристичні автобуси		
34133100-9	Автоцистерни	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗАПОРІЗЬКИЙ АВТОМОБІЛЕБУДІВНИЙ ЗАВОД" Корпорація УкрІннМаш; Черкаський автобус ПАТ; Северодонецький завод хімічного нестандартного обладнання НВО ТОВ;	Низький
34133110-2	Автоцистерни для перевезення паливно-мастильних матеріалів	Еверласт ТОВ; Завод спецтехніки Техкомплект; Завод Кобзаренка; 45 експериментальний механічний завод ДП;	

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
34134200-7	Самоскиди	Пожмашина ПК; Завод Алеко; Верхньодніпровський авторемонтний завод ТОВ; Корпорація Еталон (Бориспільський автозавод ПрАТ); АвтоКрАЗ; Завод спецтехніки Техкомплект ТОВ; 45 експериментальний механічний завод ДП;	Низький
34136000-9	Фургони	ПП ТОВАРИСТВО "АВТОКРАЗ" ТОВ "ВЕЛМАШ-УКРАЇНА" ТОВ "ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКИЙ АВТОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД" Черкаський автобус ПАТ; Спецбудмаш; Аймакс-Авто ТОВ; Анатоль СП;	Низький
34140000-0	Великовантажні мототранспортні засоби	АвтоКрАЗ; Спецмаш ВКК ТОВ; Спецбудмаш; Концерн Нікмас;	Середній
34142000-4	Автокрани та вантажні автомобілі-самоскиди	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СПЕЦ-КОМ-СЕРВІС" Пожмашина ПК; Завод Алеко; Верхньодніпровський авторемонтний завод ТОВ; Корпорація Еталон (Бориспільський автозавод ПрАТ); АвтоКрАЗ; Завод спецтехніки Техкомплект ТОВ;	Низький
34142100-5	Вантажні автомобілі з підіймальними платформами	Черкаський автобус ПАТ; Луцьккомунмаш ТОВ; Альфатекс ВКП ПП;	
34142300-7	Вантажні автомобілі-самоскиди	Пожмашина ПК; Завод Алеко; Верхньодніпровський авторемонтний завод ТОВ; Корпорація Еталон (Бориспільський автозавод ПрАТ); АвтоКрАЗ; 45 експериментальний механічний завод ДП;	Низький
34144000-8	Мототранспортні засоби спеціального призначення	Пожмашина ПК; Спецмаш ВКК ТОВ; Компанія Тітал ТОВ; Кредмаш ПАТ; Луцьккомунмаш ТОВ; Черкаський автобус ПАТ; Завод Кобзаренка; Дніпрополімермаш; Альфатекс ВКП ПП; СпецбудмашПрАТ; Білоцерківський механічний завод ТОВ	Низький
34144100-9	Пересувні бурові вежі	Корпорація УкрІннМаш; Дніпрополімермаш; Діскавери – бурове обладнання (Україна) ТОВ; УКР-ЛЕНД НВК ТОВ;	Високий
34144210-3	Пожежні транспортні засоби	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ПРОМИСЛОВА КОМПАНІЯ "ПОЖМАШИНА" ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КОМПАНІЯ ТІТАЛ" АвтоКрАЗ; Завод спецтехніки Техкомплект; Завод Кобзаренка; Валідус	Низький
34144211-0	Пожежні автомобілі з поворотною драбиною		
34144212-7	Пожежні автоцистерни		
34144213-4	Пожежні автомобілі		
34144220-6	Транспортні засоби аварійно-ремонтного призначення	Черкаський автобус ПАТ; Луцьккомунмаш ТОВ; Спецбудмаш;	Високий
34144430-1	Підмітально-прибиральні машини	АвтоКрАЗ; Глобус Авто; Крюківський вагонобудівний завод; Альфатекс ВКП ПП;	Низький

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
		Черкаський автобус ПАТ; Білоцерківський механічний завод ТОВ; СпецбудмашПрАТ;	
34144431-8	Підмітально-збиральні машини з вакуумно-пневматичною системою	Крюківський вагонобудівний завод; Альфатекс ВКП ПП; Черкаський автобус ПАТ;	Середній
34144450-7	Поливальні машини	Білоцерківський механічний завод ТОВ; Спецбудмаш ПрАТ;	Високий
34144500-3	Сміттєвози та асенізаційні машини	АвтоКрАЗ; СпецбудмашПрАТ;	Низький
34144510-6	Сміттєвози	КоммашПрАТ; Білоцерківський механічний завод ТОВ; Завод Спецтехніки Техкомплект;	
34144511-3	Сміттєзбиральні машини	Черкаський автобус ПАТ; Альфатекс ВКП ПП;	
34144750-0	Вантажоперевізні транспортні засоби	АвтоКрАЗ; Транс Авто Д; Пожмашина ПК; Завод Кобзаренка; Крюківський вагонобудівний завод; Спецмаш ВКК ТОВ; Завод Алеко; Верхньодніпровський авторемонтний завод ТОВ;	Низький
34144910-0	Електробуси	Концерн Електрон (Електронмаш ТОВ); Богдан Моторс АК ПАТ (Автоскладальний завод №1); Корпорація Еталон; Запорізький автомобілебудівний завод;	Середній
34200000-9	Кузови, причепа та напівпричепа	ВИРОБНИЧИЙ ПІДРОЗДІЛ ТОВ "ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ "АВТО-ХОЛДІНГ" ТОВ "МОКАВТО" ТОВ "ІНТЕРКАРГОТРАК" ТЕХНІЧНИЙ ЦЕНТР "ГРУЗОАВТОСЕРВІС"-ТОВ ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "НАФТОАВТОМАТИКА" ТОВ "ЗАВОД СПЕЦІАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ" ТОВ "БІЛОЦЕРКІВ-КУЗОВ"	Низький
34210000-2	Кузовитранспортних засобів	ПП "АГРОСИЛА"	
34220000-5	Причепа, напівпричепа та пересувні контейнери	ТОВ "ЗАВОД ЕЛЕКТРОНМАШ" ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВТОКРАЗ" ТОВ "ЗАВОД АЛЕКО" ТОВ "ЮГПРОМТЕХМОНТАЖ"	
34223000-6	Причепа та напівпричепа	ТОВ "АГРОМОТОРСЕРВІС" ТОВ "ЗАВОД КОБЗАРЕНКА" ТОВ "ПРОФІ СТАН" ТОВ "КРАСИЛІВАГРОМАШ" ТОВ "ОРІХІВСІЛЬМАШ"	Низький
34223100-7	Напівпричепа	ТОВ "НПК "АГРОМЕТ-СЕРВІС" ТОВ "ВИРОБНИЦТВО ПІДСИЛЕНОЇ ТЕХНІКИ" ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УМАНЬФЕРММАШ"	
34223300-9	Причепа	ТОВ "СОЮЗ-СПЕЦТЕХНІКА" ТОВ "СПД ПЕТРОВ" ТОВ "ТИРЕГОД УКРАЇНА" ТОВ "АГРОКУБ"	
34223310-2	Причепа загального призначення	Транс Авто Д Пожмашина ПК Крюківський вагонобудівний завод Спецмаш ВКК ТОВ Верхньодніпровський авторемонтний завод ТОВ	
34600000-3	Залізничні та трамвайні локомотиви і рейковий рухомий склад та супутні деталі	Крюківський вагонобудівний завод; Концерн Електрон (Електронмаш ТОВ); Татра Юг ТОВ; Дніпровський електровозобудівний завод ДП; Харківський вагонобудівний завод ТОВ; Львівський локомотиворемонтний завод ПрАТ;	Низький

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
		Миколаївський тепловозоремонтний завод ТОВ; Полтавський тепловозоремонтний завод ПАТ; Київський електровагоноремонтний завод ПрАТ; Дніпровагонмаш;	
34610000-6	Залізничні локомотиви та тендери	ТОВ "КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ДРУЖКІВКА ПАТ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ДНЕПРЕНЕРГОРЕСУРС"	Низький
34611000-3	Локомотиви	Крюківський вагонобудівний завод; Дніпровський електровозобудівний завод ДП; Харківський вагонобудівний завод ТОВ; Львівський локомотиворемонтний завод ПрАТ; Миколаївський тепловозоремонтний завод ТОВ;	
34612100-1	Локомотивні тендери	Полтавський тепловозоремонтний завод ПАТ; Дизельний завод ТОВ; Трансмаш ТОВ; Дніпровагонмаш;	
34620000-9	Рейковий рухомий склад	Карпати ДМЗ ВАТ; Аурум Груп; Полтавахіммаш; Дарницький вагоноремонтний завод; Попаснянський вагоноремонтний завод;	
34621100-7	Вантажні залізничні вагони	ПАТ "КРЮКІВСЬКИЙ ВАГОНБУДІВНИЙ ЗАВОД" ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДНІПРОВАГОНМАШ" ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДОСЛІДНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД "КАРПАТИ" ТОВ "ПОПАСНЯНСЬКИЙ ВАГОНРЕМОНТНИЙ ЗАВОД" ТОВ "КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ДРУЖКІВКА ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДИЗЕЛЬНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ГІРНИЧОТРАНСПОРТНА КОМАНІЯ" ВИРОБНИЧИЙ КОМПЛЕКС ПАТ "ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ВИРОБНИЧИЙ ПІДРОЗДІЛ ТОВ "ДИЗЕЛЬСЕРВІС" АТ "ДНІПРОВАЖМАШ" ТОВ "СПЕЦКРАН" ФІЛІЯ "СТРИЙСЬКИЙ ВАГОНРЕМОНТНИЙ ЗАВОД" АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ" ФІЛІЯ "ПАНЮТИНСЬКИЙ ВАГОНРЕМОНТНИЙ ЗАВОД" АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ" ПАТ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ДП "СХІДНИЙ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ" ДП "ДНІПРОВСЬКИЙ ЕЛЕКТРОВОЗБУДІВНИЙ ЗАВОД" Трансмаш ТОВ; Дніпровагонмаш; Карпати ДМЗ ВАТ; Аурум Груп; Полтавахіммаш; Дарницький вагоноремонтний завод;	
34621200-8	Транспортні засоби для ремонту та обслуговування залізничних доріг	ТОВ "КАХОВСЬКИЙ ЗАВОД ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАЛЬНОГО УСТАТКУВАННЯ" Крюківський вагонобудівний завод; Дніпровський електровозобудівний завод ДП; Миколаївський тепловозоремонтний завод ТОВ; Полтавський тепловозоремонтний завод ПАТ;	Середній
34622000-3	Залізничні та трамвайні пасажирські вагони і	Крюківський вагонобудівний завод; ВАГО-РЕВ ТОВ; Київський електровагоноремонтний завод ПрАТ;	Низький

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
	тролейбуси	Концерн Електрон (Електронмаш ТОВ); Дніпровагонмаш; Харківський вагонобудівний завод; Татра Юг; Богдан Моторс АК ПАТ (Автоскладальний завод №1); Корпорація Еталон (Чернігівський автозавод ПрАТ); Південмаш ВО ДП;	
34622100-4	Трамвайні пасажирські вагони	Концерн Електрон (Електронмаш ТОВ); Татра Юг ТОВ; Крюківський вагонобудівний завод;	Високий
34622200-5	Залізничні пасажирські вагони	Крюківський вагонобудівний завод; Дніпровагонмаш; Київський електровагоноремонтний завод ПрАТ;	Високий
34622300-6	Тролейбуси	Концерн Електрон (Електронмаш ТОВ); Богдан Моторс АК ПАТ (Автоскладальний завод №1); Корпорація Еталон (Чернігівський автозавод ПрАТ); Південмаш ВО ДП;	Високий
34622400-7	Залізничні вагони	Крюківський вагонобудівний завод; Харківський вагонобудівний завод; Дніпровагонмаш; Київський електровагоноремонтний завод;	
34622500-8	Багажні вагони та вагони спеціального призначення	Дизельний завод ТОВ; Трансмаш ТОВ; Карпати ДМЗ ВАТ; Аурум Груп;	Низький
34640000-5	Самохідні частини	Полтавахіммаш; Дарницький вагоноремонтний завод; Попаснянський вагоноремонтний завод;	
42110000-3	Турбіни та мотори	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "НАУКОВО-ВІРОБНИЧИЙ КОМПЛЕКС ГАЗОТУРБОБУДУВАННЯ "ЗОРЯ"- "МАШПРОЕКТ"	
42112100-8	Парові турбіни	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІНФО"	
42112200-9	Гідравлічні турбіни	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ" АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТУРБОАТОМ"	
42112210-2	Водяні колеса	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКЕ-ТЕХНОЛОГІЧНЕ БЮРО "КОНКОРД"	Середній
42120000-6	Насоси та компресори	ТОВ "ВІАПЛАСТ" ТОВ "ПРОМЕЛЕКТРО-ХАРКІВ" ПІДПРИЄМСТВО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН "ВІННИЦЬКЕ УЧБОВО-ВІРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА СЛІПИХ" АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ГІДРОСИЛА" ТОВ "ВІРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "БРІЗ" ТОВ "КАМ'ЯНСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ТОВ ВІРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО	
42122000-0	Насоси	"АЗОВЕНЕРГОМАШ" ТОВ "СКБ УКРЕЛЕКТРОМАШ" ТОВ "ТЕТМЕХ" ТОВ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРНАСОС СЕРВІС" ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "КОМПАНІЯ КРОНА-ПЛЮС" ТОВ "НАУКОВО-ВІРОБНИЧА ФІРМА "РОТОРМАШ" ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕЛЕКТРОМОТОР"	Низький
42122100-1	Насоси для рідин	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "45 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ВІРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО АЗОВСЬКІ ГІДРАВЛІЧНІ МАШИНИ" ТОВ "СОЛТЕК НОВОМОСКОВСЬКИЙ МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "НАУКОВО-ВІРОБНИЧА КОМПАНІЯ "ШЕЛЬФ" ТОВ "НАУКОВО-ВІРОБНИЧА КОМПАНІЯ "УКР-ЛЕНД" ТОВ "ЕЛЕКТРОПРИЛАД"	

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
42122400-4	Відцентрові насоси та підіймачі рідин	ТОВ "ІЗЮМСЬКО-АЛЧЕВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СУМСЬКИЙ ЗАВОД НАСОСНОГО ТА ЕНЕРГЕТИЧНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ "НАСОСЕНЕРГОМАШ" ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗАВОД ГІДРАВЛІЧНИХ МАШИН "ЦУКРОГІДРОМАШ" ТОВ "СУМСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ТОВ "АЗС СЛАВУТИЧ"	
42122420-0	Підіймачі рідин	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ПОЛТАВСЬКИЙ ЛИВАРНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ДАМІЗ"ТОВ ТОВ "АПОСТОЛІВАГРОМАШ" ТОВ "РОТЕСТ" ТОВ "ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "НАФТОМАШ" ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ТОВ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "АДАМАНТ" Концерн Нікмас (Полтавський турбомеханічний завод АТ, АТ НВАТ ВНДІкомпресормаш); Сумське НВО-інжиніринг; ЗЕЛКО ГРУП ТОВ; Техмаш НВФ ТОВ; Мелітопольський компресор ПАТ / Мелком; Миколаївське підприємство Енергомаш ТОВ; Мелітопольський завод турбокомпресорів / МЗТК ТОВ; РЕФМА ПАТ Мелітопольський завод холодильного обладнання; Енергомаш ТОВ;	
42122430-3	Відцентрові насоси	ТОВ "ДЕКОРТ" ТОВ "ТУРБОКОМПРЕСОР" ПП "ТАВРІЯ ТУРБО ПЛЮС" ПАТ "ПОЛТАВСЬКИЙ ТУРБОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ДЕНТАЛ ТЕХНІКА" ПАТ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВНДІКОМПРЕСОРМАШ" ТОВ "ПРОМЕКВІПМЕНТ" СЄВСРОДОНЕЦЬКА НАУКОВО-ВИРОБНИЧА ФІРМА "ХИММАШ КОМПРЕСОР-СЕРВІС"- ТОВ Концерн Нікмас (Полтавський турбомеханічний завод АТ, АТ НВАТ ВНДІкомпресормаш); Сумське НВО-інжиніринг; ЗЕЛКО ГРУП ТОВ; Техмаш НВФ ТОВ; Мелітопольський компресор ПАТ / Мелком; Миколаївське підприємство Енергомаш ТОВ; Мелітопольський завод турбокомпресорів / МЗТК ТОВ; РЕФМА ПАТ Мелітопольський завод холодильного обладнання;	
42123000-7	Компресори	ТОВ "ДЕКОРТ" ТОВ "ТУРБОКОМПРЕСОР" ПП "ТАВРІЯ ТУРБО ПЛЮС"	Низький
42123100-8	Газові компресори	ПАТ "ПОЛТАВСЬКИЙ ТУРБОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ДЕНТАЛ ТЕХНІКА" ПАТ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВНДІКОМПРЕСОРМАШ"	
42123200-9	Роторні компресори	ТОВ "ПРОМЕКВІПМЕНТ" СЄВСРОДОНЕЦЬКА НАУКОВО-ВИРОБНИЧА ФІРМА "ХИММАШ КОМПРЕСОР-СЕРВІС"- ТОВ	
42123400-1	Повітряні компресори	Концерн Нікмас (Полтавський турбомеханічний завод АТ, АТ НВАТ ВНДІкомпресормаш); Сумське НВО-інжиніринг; ЗЕЛКО ГРУП ТОВ; Техмаш НВФ ТОВ;	
42123500-2	Турбокомпресори	Мелітопольський компресор ПАТ / Мелком; Миколаївське підприємство Енергомаш ТОВ; Мелітопольський завод турбокомпресорів / МЗТК ТОВ;	
42123600-3	Поршневі об'ємні компресори	РЕФМА ПАТ Мелітопольський завод холодильного обладнання;	
42990000-2	Машини спеціального призначення різні	ТОВ "МЕТІНВЕСТ-КРИВОРІЗЬКИЙ РЕМОНТНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ПАТ "НОВОКРАМАТОРСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" АТ "ХАРКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД "СВІТЛО ШАХТАРЯ" ТОВ "КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ДРУЖКІВКА ПАТ "КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЗАВОД ДОРОЖНІХ МАШИН" ДОЧІРНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЗАВОД ОБВАЖНЕНИХ БУРИЛЬНИХ ТА ВЕДУЧИХ ТРУБ" ПАТ "МАРГАНЕЦЬКИЙ РУДОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ПЕРШОТРАВЕНСЬКИЙ РЕМОНТНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД" ТОВ "СВЯТО-ІЛЛІНСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД" ТОВ "ДІСКАВЕРІ-БУРОВЕ ОБЛАДНАННЯ (УКРАЇНА)" ТОВ "АРІЄС-УКРАЇНА"	Низький

CPV	Продукція	Перелік виробників	Ризик зростання ціни
		ТОВ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕНТР "ПРЕС" ТОВ "НБС ТЕХНОЛОГІЯ" ТОВ "УКРСПЕЦНАЛАДКА" ПП "АГРІС ЗАВОД" ПАТ "ЕНЕРГОМАШСПЕЦСТАЛЬ" ТОВ "ПРОМРУДМАШ" ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ТОВ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "АДАМАНТ" АТ "ДНІПРОВАЖМАШ" БОРИСЛАВСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА БАЗА ВИРОБНИЧОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПАТ"УКРНАФТА" ТОВ "КІЇВСЬКИЙ ЗАВОД СУДНОБУДУВАННЯ ТА СУДНОРЕМОНТУ" ТОВ "ДОНБАСЬКА ІНДУСТРІАЛЬНА КОМПАНІЯ" ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МЕХАНІК" ТОВІО "СМАРТ-МЕРІТАЙМ ГРУП" ПАТ "МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД "ВІСТЕК" ТОВ "АТЦ-СЕРВІС" ТОВ "РЕМГІРМАШ" Спецбудмаш; Пожмашина ПК; Спецмаш ВКК ТОВ; Компанія Тітал ТОВ; Кредмаш ПАТ; Луцьккомунмаш ТОВ; Черкаський автобус ПАТ; Завод Кобзаренка; Дніпрополімермаш; Альфатекс ВКП ПП; Білоцерківський механічний завод ТОВ; Компанія КОВІТ; АвтоКрАЗ; Крюківський вагонобудівний завод; Глобус Авто;	
43200000-5	Машини для земляних і землерийних робіт та їх частини	Крюківський вагонобудівний завод; Ельворті;	Високий
43210000-8	Машини для земляних робіт		
43251000-7	Фронтальні ковшові навантажувачі зі зворотною лопатою	Ельворті; Машбудпостач; Будагромаш; Херсонський машинобудівний завод; ПП "АГРІС ЗАВОД" ТОВ "АГРОКУБ" ТОВ "СПЕЦКРАН"	Низький
43260000-3	Механічні лопати, екскаватори та ковшові навантажувачі, гірнична техніка		
43261000-0	Механічні лопати		
43261100-1	Механічні ковшові навантажувачі		
43262000-7	Землерийні машини		
43262100-8	Механічні екскаватори		
43412000-4	Машини для змішування гравію з бітумом	Кредмаш	Високий